

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการผลิตหุ้มยางโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด
ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

โดย นายจ่านงค์ จันทรสุข และคณะ

31 มีนาคม 2553

1060
12 11 2553

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด
ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

โดย นายจำนงค์ จันทรสุข และคณะ

31 มีนาคม 2553

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการผลิตหญ้าแฝงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำกัด

ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

ทีมวิจัยโครงการ

1. นายจันทน์	จันทร์สุข	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. นายจรัญ	ศรีเมฆ	
3. นายประกอบ	โสภณรัตน์	
4. นายยุทธนะ	เกตุคง	
5. นายศุภวัชร	สงวนพรรค	
6. นายเกษียร	โพนธ์สงวน	
7. นางละมัย	สงวนพรรค	
8. นางสาวกร	รื่นวิชา	
9. นายบุญรอบ	แสงสว่าง	

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

1. นายศิริรัฐ	พงษ์ไพโรจน์	กรรมการสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
2. นายสถาพร	อัมพรรัตน์	เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
3. นายอนุกิจ	เครื่องมือ	เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมา
4. นายสุขสวัสดิ์	วงศ์เดชะ	ปลัด อบต.หนองโรง

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าเน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามามีส่วนในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถนำกระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาลักษณะอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุฒยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาช่วยหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่กวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว

สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียน โครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ (สรุปเนื้อหาโครงการ)	1
- หลักการและเหตุผล	
- วัตถุประสงค์	
- คำถามการวิจัย	
- ประเด็นการศึกษา	
- ทีมวิจัยโครงการ	
- วิธีการดำเนินงาน	
บทที่ 2 บริบทชุมชน	6
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	13
- ขอบเขตการวิจัย	
- การออกแบบการเก็บข้อมูล	
- ขั้นตอน / วิธีการดำเนินงานวิจัย และผลที่เกิดขึ้น	
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	28
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	45

บทที่ 1

สรุปเนื้อหาโครงการ

โครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด

ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

หลักการและเหตุผล

จังหวัดสระบุรี มีเกษตรกรประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และสามารถสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดไม่น้อยกว่าอาชีพการเกษตรสาขาอื่น ปัจจุบันมีเกษตรกรเลี้ยงโคนมประมาณ 30,000 – 40,000 ตัว รวมถึง โคเนื้อ แพะ แกะ กวาง อีกจำนวนมาก และนับวันจะมีการขยายการเลี้ยงเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่มั่นคง ไม่มีปัญหาเรื่องการตลาดเหมือนอาชีพการเกษตรอย่างอื่น ปัจจุบันการเลี้ยงโคนมโคเนื้อของเกษตรกรของจังหวัดสระบุรี และจังหวัดใกล้เคียง มีความต้องการอาหารสัตว์คุณภาพดีมากขึ้นเป็นลำดับ การใช้หญ้าคุณภาพดี สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ได้จำนวนมากว่าการใช้อาหารข้นที่ต้นทุนสูงกว่า การทำนาหญ้าจึงเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ

ชุมชนศรีปทุม อ.หนองแค จ.สระบุรี เป็นชุมชนรอยต่อระหว่างพื้นที่ใน 3 ตำบล ได้แก่ ต.หนองโรง ต.กุ่มหัก และ ต.หนองจรเข้ โดยมีวัดลำบัวเป็นศูนย์กลางทางสังคมของคนในชุมชน สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตร เนื่องจากมีคลองระพีพัฒน์ไหลผ่านกลางชุมชนทำให้มีน้ำใช้เพียงพอตลอดทั้งปี คนในชุมชนศรีปทุมแต่เดิมประกอบอาชีพทำนา ปี 2535 มีชาวสวนส้มที่ย้ายพื้นที่เพาะปลูกมาจากอำเภอบางมด จ.ปทุมธานี เข้ามาขอเช่าพื้นที่ทำสวนส้ม ต่อมาก็ได้ทยอยกันเข้ามาเป็นระยะ การทำสวนส้มได้ผลดีมากในช่วงแรก ชาวนาในพื้นที่จำนวนมากก็เลยหันมาทำสวนส้มด้วย ต่อมาในปี 2542 - 2543 เป็นต้นมา เกิดปัญหาโรคส้มระบาด “ส้มร่วง” และเป็นปัญหาต่อเนื่องมาหลายปี ทำให้ผู้ปลูกประสบภาวะการขาดทุน ชาวสวนที่เข้ามาเช่าที่ก็ทยอยย้ายกันออกไปทำสวนส้มที่กำแพงเพชร และลพบุรี ส่วนเกษตรกรในพื้นที่ คนไหนที่มีกำลัง มีทุนทรัพย์อยู่ก็เลิกทำส้ม เปลี่ยนไปทำกล้วยหอม บางรายก็กลับรื้อฟื้นกลับไปทำนาอีกครั้ง

ในช่วงปี 2546 เกษตรกรกลุ่มหนึ่งคำนวณว่าต้นทุนการทำนาในพื้นที่สูงถึง 3,000 ถึง 4,000 บาท ทั้งยังทำลายระบบนิเวศน์มากขึ้นเพราะใช้ยาฆ่าแมลงมากขึ้นทุกปี ต่อมาคุณศุภวัชร ผู้นำกลุ่มเกษตรกรได้มีโอกาสไปอำเภอปากช่อง ได้เห็นแปลงหญ้าแพงโกล่าของโครงการส่งเสริมโคนมแห่งประเทศไทย ก็เลยไปตามเจ้าหน้าที่ว่าถ้าทำหญ้าขายจะมีคนซื้อหรือไม่ ทางโครงการตอบว่ารับซื้อ และบอกว่าถ้าสนใจทำนาหญ้าให้ติดต่อกับศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมา ทางศูนย์วิจัยฯได้แนะนำว่าการปลูกหญ้าแพงโกล่าเชิงพาณิชย์มีอยู่ที่ จ.ชัยนาท และ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งทำกันมา 1-2 ปีแล้ว และถ้าสนใจทางศูนย์วิจัยฯจะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้ และได้แนะนำให้ทางกลุ่มไปดูงานในพื้นที่สองจังหวัดดังกล่าว

จากการไปดูงานครั้งนั้น ทำให้ทางกลุ่มเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เกษตรกรในกลุ่มจึงได้เริ่มมีการทำนาหญ้าขึ้นในปี 2546 ช่วงแรกเป็นการปรับพื้นที่สวนส้มให้เป็นที่ราบ จนเดือนมีนาคม 2547 จึงเริ่มมีการปลูกหญ้าแปลงแรก ในช่วงแรกคนที่ปลูกมีจำนวน 5 ราย มีพื้นที่รวม 200 ไร่ โดยได้ทางศูนย์วิจัยฯ

ช่วยให้คำปรึกษาและการสนับสนุนโดยให้ยืมเครื่องจักรและเครื่องอัดหญ้าที่จำเป็นบางตัว ในปีแรกกลุ่มก็เริ่มขายหญ้าได้ ลูกค้าก็เริ่มเข้ามาเยอะขึ้นเนื่องจากใกล้กับสระบุรีและโคราชซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญ และในปีเดียวกันนั้น ทางสำนักงานปศุสัตว์ จ.สระบุรีก็ได้จัดทำบงบว่าฯ CEO เรื่องการส่งเสริมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ และ ทางรัฐบาลมีโครงการวัวล้านตัว ทางเกษตรกรกลุ่มผู้สนใจในโครงการดังกล่าวจึงมีการรวมตัวจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามเงื่อนไขของทางราชการ โดยมีการจดทะเบียนเป็น “สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำกัด” เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2548 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำนาหญ้า ตลอดจนกิจกรรมการเลี้ยงวัวของเกษตรกร โดยมีสมาชิกจำนวน 81 คน ซึ่งในปี 2548 ทางกลุ่มก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปศุสัตว์ จ.สระบุรี ในเรื่อง การฝึกอบรม การซื้อท่อนพันธุ์หญ้า รถไถพาร์ทแทรกเตอร์ รถตัดหญ้า ตู้อัดหญ้า และตัวรวมหญ้า รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1.7 ล้านบาท และมีสมาชิกเกษตรกรที่ทำนาหญ้าเพิ่มขึ้นเป็น 20 ราย โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันในรูปของสหกรณ์ ทางสหกรณ์จะทำหน้าที่ตัดหญ้าและ เป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรสมาชิก (ส่วนโครงการเลี้ยงวัว ทางจังหวัดยังไม่เห็นควรสนับสนุนสมาชิกส่วนใหญ่จึงยังเป็นเพียงสมาชิกผู้ถือหุ้นกับสหกรณ์ฯ)

ปัญหาของการทำนาหญ้าในช่วงปีแรกๆ คือ ปัญหาเรื่องสภาพพื้นที่ของเกษตรกรบางรายไม่เหมาะสม เนื่องจากพื้นที่ที่ทำนาหญ้างดอยู่กลางพื้นที่นาข้าวทำให้เกิดปัญหาในการระบายน้ำออกจากแปลงนาหญ้าในช่วงตัดหญ้า บางแปลงก็ลุ่มเกินไปน้ำท่วมขังนานทำให้ทำได้ไม่ถี่รุ่น , ปัญหาเครื่องจักรเครื่องมือไม่พอ ต้องรอคิวกันตัด , ปัญหาในด้านการผลิต ในช่วงแรกทำได้ผลดี แต่ต่อมาดินเริ่มเสื่อมเนื่องจากนาหญ้างดครั้งแรกแล้วก็ไม่ต้องไถพรวนอีก พอตัดหญ้าแล้วก็รอหญ้างอกใหม่เลย ทำให้ดินแข็งพอรุ่นที่ 2-3 ปริมาณผลผลิตก็น้อยลง จึงต้องใส่ปุ๋ยมากขึ้นเพื่อรักษาระดับผลผลิต , ปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ ปัจจุบันทางกลุ่มจึงต้องอาศัยแรงงานนอกพื้นที่และแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ประธานสหกรณ์ฯยังต้องทำงานบริหารจัดการด้วย เนื่องจากยังไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ต้นปี 2549 สมาชิกที่ทำนาหญ้าลดลงเหลือ 11 ราย ในขณะที่ตลาดยังไปได้ดี ผลผลิตที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด แต่สหกรณ์ฯยังมีปัญหาเครื่องจักรไม่เพียงพอ จึงได้กู้เงินจาก ธกส. มา 500,000 บาท ซื้อเครื่องจักรเพิ่ม อาทิ รถไถ รถตัดหญ้า และ ปรับปรุงโรงเรือนเก็บหญ้า ซึ่งในเวลาไม่ถึงปีก็สามารถใช้หนี้ไปได้แสนกว่าบาทแล้ว

ปัจจุบันเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ฯยังมีปัญหาเรื่องการผลิต เช่น ตอนแรกๆ ที่ทำ ใส่ปุ๋ยเคมี 10 กก.ต่อไร่ แต่ปัจจุบันต้องใส่ประมาณ 20 กก.ต่อไร่ ซึ่งอาจทำให้ประสบปัญหาดินแข็ง ดินเสื่อมในอนาคต บางรายเริ่มใช้ยาเร่งยอดเร่งใบ มาฉีดเพื่อให้หญ้ายาวเร็วขึ้น บางส่วนจึงเริ่มมีการใส่ปุ๋ยมูลสัตว์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ในปี 2550 นี้ สมาชิกที่ทำนาหญ้าเพิ่มขึ้นเป็น 15 ราย แต่บางรายยังไม่มีประสบการณ์ในการทำนาหญ้ามามาก่อน ที่ผ่านมาเกษตรกรแต่ละรายมีประสบการณ์ความรู้ของตนเองในการทำนาหญ้ามาระยะหนึ่งแล้ว แนวทางการผลิต วิธีการ และเทคนิค ก็มีความแตกต่างกันไป บางคนเชื่อว่าแนวทางการผลิตของตนเองดี แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร ยังไม่ได้มีการนำประสบการณ์ความรู้ของตนเองมาจัดการให้เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน การศึกษาวิจัย การเรียนรู้ร่วมกันจะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการรวบรวมความรู้

เกี่ยวข้องความรู้ นำความรู้มาจัดการผสมผสานกัน นอกจากนี้รูปแบบกระบวนการทำงานที่เป็นอยู่ก็ยังมีปัญหาอยู่บางจุด ถ้ามาจัดการปัญหาร่วมกัน ก็จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหามีให้หมดไป หรือช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นปัญหาใหญ่ได้

ความต้องการหญ้าคุณภาพสำหรับเลี้ยงสัตว์ ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่าของสหกรณ์ศรีปทุม มีแนวโน้มที่ดี สหกรณ์ฯ เองก็อยู่ในจุดพื้นที่ที่เหมาะสมใกล้เคียงกับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ แต่ปัจจุบันความสามารถในการผลิต และคุณภาพของหญ้าที่ผลิตได้ในพื้นที่ชุมชนศรีปทุมยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพหญ้าแพงโกล่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมาพบว่า ปริมาณโปรตีนในหญ่ายังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และปริมาณผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

การศึกษาวิจัยแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จะช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบการผลิตหญ้าของเกษตรกรให้มีคุณภาพดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดซึ่งต้องการอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพมากขึ้น และเกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ ให้มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่ต้องมีการแข่งขันมากขึ้นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมในปัจจุบัน
3. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาระบบการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำนาหญาระหว่างเกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ
5. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญ้าย่อยแพงโกล่าให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจ

คำถามการวิจัย

- แนวทางที่เหมาะสมในการผลิตหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ควรเป็นอย่างไร
 1. กระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพควรเป็นอย่างไร
 2. กระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพควรเป็นอย่างไร

ประเด็นการศึกษา

- ประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกและผลผลิต (ย้อนหลัง 6 เดือน = 3 รุ่น) 15 ราย
 - สภาพพื้นที่
 - สภาพดิน
 - การวางแผนการผลิตของสมาชิกแต่ละบุคคล
 - การเตรียมดิน
 - การดูแล การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ
- กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
 - การวางแผนการผลิตของสมาชิก
 - การเก็บเกี่ยวผลผลิต (การตัด การอัด กองชักแถว)
 - การใช้งาน และการดูแลเครื่องจักรกล อุปกรณ์ สถานที่
 - การบริหารจัดการคน (กรรมการ สมาชิก) และบทบาทหน้าที่
 - การลงทุน การเงิน บัญชี
 - การตลาด

งบประมาณ 82,170 บาท

ทีมวิจัยโครงการ

1. นายจันทน์	จันทร์สุข
2. นายจรูญ	ศรีเมฆ
3. นายประกอบ	โสภณรัตน์
4. นายยุทธนะ	เกตุคง
5. นายสุวัชร	สงวนพรรค
6. นายเกษียร	โหม้สงวน
7. นางละมัย	สงวนพรรค
8. นางสาว	รินวิษา
9. นายบุญรอบ	แสงสว่าง

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

1. นายศิริรัฐ	พงษ์ไพโรจน์	กรรมการกลุ่มสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
2. นายสถาพร	อัมพรรัตน์	เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

3. นายอนุกิจ	เครื่องมือจักร	เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์
4. นายสุขสวัสดิ์	วงศ์เตชะ	ปลัด อบต.หนองโรง

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยก่อนเริ่มดำเนินการ โครงการ
2. เวทีทำความเข้าใจสมาชิกในการเก็บข้อมูล
3. ประชุมทีมวิจัยออกแบบการเก็บข้อมูลสมาชิก
4. ทีมวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลสมาชิก
5. ประชุมทีมวิจัยสรุปข้อมูล / วิเคราะห์ข้อมูล
6. เวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิก
7. การศึกษาดูงาน
8. ประชุมทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานระยะที่ 1
9. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน (เดือนละ 1 ครั้ง)
10. จัดทำรายงานโครงการวิจัย

บทที่ 2

บริบทชุมชน

จังหวัดสระบุรี

คำว่า “สระบุรี” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจาก “บึงหนองไฉ้” ที่อยู่ใกล้ ๆ นั้นเอง ครั้นเมื่อตั้งเมืองขึ้นมาจึงนำเอาคำว่า “สระ” ซึ่งหมายถึงสระน้ำหรือบึงเข้มารวมกับคำว่า “บุรี” ที่แปลว่า เมือง จึงกลายมาเป็นจังหวัด “สระบุรี” ในภายหลัง สระบุรีที่เป็นเมืองสำคัญมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลสันนิษฐานว่าตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ.๒๐๕๒ ใน รัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ และคาดว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิคงจะโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งพื้นที่เมืองลพบุรีกับเมืองนครนายกบางส่วนมารวมกันและตั้งขึ้นเป็นสระบุรีทั้งนี้ก็เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการระดมพลระหว่างเกิดศึกสงครามให้สะดวกยิ่งขึ้นเพราะการสำรวจลำมะโนครวัชชาจกรรจ์เพื่อรับเข้าราชการทหาร หรือที่เรียกว่าการ “สักเลข” ในสมัยนั้นแบ่งกันทำตามแต่ละหัวเมืองของตนยังไม่ได้เรียกเข้มารวมกับมณฑลราชธานีแต่อย่างใด เนื่องจากมีความลักลั่นไม่เป็นระเบียบในการเกณฑ์ไพร่พลเช่นนี้ พอเกิดศึกสงครามมาประชิดติดพระนครจึงไม่สามารถเรียกระดมพลได้เต็มที่ เนื่องจากเมืองไทยว่างเว้นศึกสงครามมาระยะหนึ่งพอมีพม่าเข้าศึกมา (พระเจ้าตะเบงชเวตี้แห่งหงสาวดี) ยกทัพมาไทยเราก็พ่ายถึงกับต้องสูญเสียพระสุริโยทัย อัครมเหสี ถูกพระเจ้าแปรแม่ทัพพม่าฟันสะพายแล่ง สิ้นพระชนม์บนหลังช้างในคราวที่ไล่ช้างออกไปกั้นช้างพระที่นั่งสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ มิให้เป็นอันตรายในสนามรบ (ณ หุ่นถมพลี ชานพระนครศรีอยุธยาด้านทิศเหนือ) ด้วยเหตุนี้สมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงโปรดฯ ให้ตั้งเมืองใหม่ขึ้นเพื่อความสะดวก รวดเร็ว และได้ผลทันต่อจักรพรรดิจึงโปรดฯ ให้ตั้งเมืองใหม่ขึ้นเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และได้ผลทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองคราวเกิดศึกสงครามถึงวันนี้ จังหวัดสระบุรีก็ยังเป็นเมืองที่ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของระบบคมนาคมอันเปรียบเสมือนประตูสู่ภาคเหนือและภาคอีสาน นอกจากนั้นยังเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา ถึงกระนั้นจังหวัดสระบุรี ก็ยังเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางที่มีทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว ที่เพียบพร้อม อาทิ โบราณสถานทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งยังอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง ๑๐๘ กิโลเมตรเท่านั้น จึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้

รูปพระมณฑป หมายถึง เรือนยอด หลังคาทรงจอมแห สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานรอยพระพุทธรูป ตั้งอยู่ที่วัดพระพุทธรูปทรงมารวิหาร ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี ตามตำนานกล่าวว่ารอยพระพุทธรูปนี้ พระนางนันทิมาเป็นผู้พบ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงศรีอยุธยา ส่วนพระมณฑปนับเป็นสถาปัตยกรรมอันล้ำค่าที่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ อย่างต่อเนื่องตลอดมาโดยพระมหากษัตริย์ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยฝีมือช่างอันประณีต วิจิตรบรรจง เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา จึงเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะ และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงที่ประทับของพระพุทธศาสนาได้ประดิษฐาน เจริญรุ่งเรืองอยู่ในดินแดนประเทศไทยมาเป็นเวลานาน

สระบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 107 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง หนองแซง เสาไห้ บ้านหมอ พระพุทธรูป หนองโคน แก่งคอย มวกเหล็ก วังม่วง วิหารแดง หนองแค คอนฟูค และเฉลิมพระเกียรติ มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 3,576 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดนครนายก
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี

สภาพภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปมีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนมีอุณหภูมิเฉลี่ย 28.3 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละประมาณ 1147.6 มิลลิเมตร มีฤดูต่าง ๆ 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง
- ฤดูฝน ระหว่างเดือนมิถุนายน-ตุลาคม อากาศจะชุ่มชื้นในเดือนกันยายน
- ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวสลับกับอากาศร้อน

อำเภอหนองแค

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอหนองแค เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสระบุรี อำเภอหนองแคตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดสระบุรี มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอหนองแซงและอำเภอเมืองสระบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอวิหารแดง

- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวิหารแดง, อำเภอหนองเสือ (จังหวัดปทุมธานี)
- ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอวังน้อย อำเภออุทัย และอำเภอภาชี (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

อำเภอหนองแคแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 181 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หนองแค (Nong Khae)	10. ห้วยทราย (Huai Sai)
2. กุ่มหัก (Kum Hak)	11. หนองไข่น้ำ (Nong Khai Nam)
3. คชสิทธิ์ (Khotchasit)	12. หนองแขม (Nong Khaem)
4. โศกตุม (Khok Tum)	13. หนองจิก (Nong Chik)
5. โศกแย้ (Khok Yae)	14. หนองจรเข้ (Nong Chorakhe)
6. บัวลอย (Bua Loi)	15. หนองนก (Nong Nak)
7. ไร่ตำ (Phai Tam)	16. หนองปลาหมอ (Nong Pla Mo)
8. โพนทอง (Phon Thong)	17. หนองปลิง (Nong Pling)
9. ห้วยขมิ้น (Huai Khamin)	18. หนองโรง (Nong Rong)

ตำบลหนองโรง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ตำบลหนองโรง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 18,937.5 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 30.30 ตารางกิโลเมตร ประชากรทั้งสิ้น 3,991 คน เป็นชาย 1,960 คน หญิง 2,031 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 130คน/ตารางกิโลเมตร

ภูมิประเทศ พื้นที่เป็นที่ราบ

ทิศเหนือ ติด ต.กุ่มหัก อ.หนองแค จ.สระบุรี

ทิศใต้ ติด ต.บึงกาสาม และ ต.นพรัตน์ อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติด ต.หนองหมู อ.วิหารแดง จ.สระบุรี

ทิศตะวันตก ติด ต.ข้าวงาม อ.วังน้อย จ.อยุธยา

หมู่บ้านในเขตตำบลหนองโรง

ตำบลหนองโรงมีหมู่บ้านในเขตพื้นที่จำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน รวม 1,164 ครัวเรือนอยู่ในเขต อบต. ทั้ง 10 หมู่บ้าน ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน		จำนวนประชากร			จำนวน หลังคาเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
หมู่ที่ 1	บ้านโคกแค	185	188	373	94
หมู่ที่ 2	บ้านคลองห้า	140	166	306	112
หมู่ที่ 3	บ้านหนองโรง	102	109	211	55
หมู่ที่ 4	บ้านคลองสิบ	225	207	432	125
หมู่ที่ 5	บ้านคลองน้ำส้ม	263	295	558	121
หมู่ที่ 6	บ้านตลาดคลองสิบ	188	184	372	118
หมู่ที่ 7	บ้านหนองปลาหมอ	132	121	253	57
หมู่ที่ 8	บ้านศรีปทุม	255	283	538	177
หมู่ที่ 9	บ้านสกลห้า	252	266	518	156
หมู่ที่ 10	บ้านทหารผ่านศึก	188	183	371	149

สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ

- การเกษตร
- รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม
- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขาย
- เลี้ยงสัตว์ (ปลา, กบกระชัง, ฟาร์มจระเข้ และฟาร์มวัว)

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

(1) การรวมกลุ่มของประชาชน	จำนวนกลุ่มทุกประเภท	33	กลุ่ม
แยกประเภทกลุ่ม			
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน		10	กลุ่ม
- กลุ่มอาชีพ		10	กลุ่ม
- กลุ่มออมทรัพย์		10	กลุ่ม

- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	1	ศูนย์
- สถาบันการเงินชุมชน (ศรีปทุม) หมู่ที่ 8	1	แห่ง
- สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม หมู่ที่ 8	1	แห่ง
- ศูนย์ยุติธรรมชุมชน หมู่ที่ 8	1	แห่ง

(2) จุดเด่นของพื้นที่

ด้วยตำบลหนองโรง เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีคลองระพีพัฒน์ผ่านทั้งสองสาย คือ สายทิศตะวันตกและสายทิศตะวันออก ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะการใช้น้ำทางการเกษตร

ชุมชนศรีปทุม และ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

ชุมชนศรีปทุม อ.หนองแค จ.สระบุรี เป็นชุมชนรอยต่อระหว่างพื้นที่ใน 3 ตำบล ได้แก่ ต.หนองโรง ต.กุ่มหัก และ ต.หนองจรเข้ โดยมีวัดลำบัวเป็นศูนย์กลางทางสังคมของคนในชุมชน สภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร เนื่องจากมีคลองระพีพัฒน์ไหลผ่านกลางชุมชน มีน้ำใช้เพียงพอตลอดทั้งปี คนในชุมชนศรีปทุมเดิมประกอบอาชีพทำนา ปี 2535 มีชาวสวนส้มที่ย้ายพื้นที่เพาะปลูกมาจากอ.บางมด จ.ปทุมธานี เข้ามาขอเช่าพื้นที่ทำสวนส้ม ต่อมาก็ได้ทยอยกันเข้ามาเป็นระยะ การทำสวนส้มได้ผลดีมากในช่วงแรก ชาวนาในพื้นที่จำนวนมากก็เลยหันมาทำสวนส้มด้วย ต่อมาในปี 2542-2543 เป็นต้นมาเกิดปัญหาโรคส้มระบาด “ส้มร่วง” และเป็นปัญหาต่อเนื่องมาหลายปี ทำให้ผู้ปลูกประสบภาวะการขาดทุน ชาวสวนที่เข้ามาเช่าที่ก็ทยอยย้ายกันออกไปทำสวนส้มที่กำแพงเพชร , ลพบุรี ส่วนเกษตรกรในพื้นที่ คนไหนที่มีกำลัง มีทุนทรัพย์อยู่ก็เลิกทำส้ม เปลี่ยนไปทำกล้วยหอม บางรายก็กลบร่องหันกลับไปทำนาอีกครั้ง

ในช่วงปี 2546 เกษตรกรกลุ่มหนึ่งคำนวณว่าต้นทุนการทำนาในพื้นที่สูงถึง 3,000 ถึง 4,000 บาท ทั้งยังทำลายระบบนิเวศน์มากขึ้นเพราะใช้ยาฆ่าแมลงมากขึ้นทุกปี ต่อมาคุณศุภวัชร ผู้นำกลุ่มเกษตรกรได้มีโอกาสไปอำเภอปากช่อง ได้เห็นแปลงหญ้าแพงโกล่าของโครงการส่งเสริมโคนมแห่งประเทศไทย ก็เลยไปถามเจ้าหน้าที่ว่าถ้าทำหญ้าขายจะมีคนซื้อหรือไม่ ทางโครงการตอบว่ารับซื้อ และบอกว่าถ้าสนใจทำนาหญ้าให้ติดต่อกับศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมา ทางศูนย์วิจัยฯ ได้แนะนำว่าการปลูกหญ้าแพงโกล่าเชิงพาณิชย์มีอยู่ที่ จ.ชัยนาท และ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งทำกันมา 1-2 ปีแล้ว และถ้าสนใจทางศูนย์วิจัยฯ จะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้ และได้แนะนำให้ทางกลุ่มไปดูงานในพื้นที่สองจังหวัดดังกล่าว

จากการไปดูงานครั้งนั้น ทำให้ทางกลุ่มเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เกษตรกรในกลุ่ม จึงได้เริ่มมีการทำนาหญ้าขึ้นในปี 2546 ช่วงแรกเป็นการปรับพื้นที่สวนส้มให้เป็นที่ทำนา จนเดือนมีนาคม 2547 จึงเริ่มมีการปลูกหญ้าแปลงแรก ในช่วงแรกคนที่ปลูกมีจำนวน 5 ราย มีพื้นที่รวม 200 ไร่ โดยได้ทางศูนย์วิจัยฯ ช่วยให้คำปรึกษาและสนับสนุนให้ยืมเครื่องจักรและเครื่องอัดหญ้าที่จำเป็นบางตัว ในปีแรกกลุ่มก็เริ่มขายหญ้าได้ ลูกค้าก็เริ่มเข้ามามากขึ้นเนื่องจากใกล้กับสระบุรีและโคราชซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญ และในปีเดียวกันนั้น ทางสำนักงานปศุสัตว์ จ.สระบุรีก็ได้ทางผู้ว่าฯ CEO เรื่องการส่งเสริมการปลูกหญ้า

เลี้ยงสัตว์ และ ทางรัฐบาลมีโครงการวัวล้านตัว ทางเกษตรกรกลุ่มผู้สนใจในโครงการดังกล่าวจึงมีการรวมตัวจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามเงื่อนไขของทางราชการ โดยมีการจดทะเบียนเป็น “สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำกัด” เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2548 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำนาหญ้า ตลอดจนกิจกรรมการเลี้ยงวัวของเกษตรกร โดยมีสมาชิกจำนวน 81 คน ซึ่งในปี 2548 ทางกลุ่มก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปศุสัตว์ จ.สระบุรี ในเรื่อง การฝึกอบรม การซื้อท่อนพันธุ์หญ้า รถไถพาร์มแทรกเตอร์ รถตัดหญ้า ตู้อัดหญ้า และตัวรวมหญ้า รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1.7 ล้านบาท และมีสมาชิกเกษตรกรที่ทำนาหญ้าเพิ่มขึ้นเป็น 20 ราย โดยมีการบริหารจัดการร่วมกันทางสหกรณ์จะทำหน้าที่ตัดหญ้า และ เป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรสมาชิก (ส่วนโครงการเลี้ยงวัว ทางจังหวัดยังไม่เห็นควรสนับสนุนสมาชิกส่วนใหญ่จึงยังเป็นเพียงสมาชิกผู้ถือหุ้นกับสหกรณ์ฯ)

ปัญหาของการทำนาหญ้าในช่วงปีแรกๆคือ ปัญหาเรื่องสภาพพื้นที่ของเกษตรกรบางรายไม่เหมาะสม เนื่องจากพื้นที่ที่ทำนาหญ้างดอยู่กลางพื้นที่นาข้าวทำให้เกิดปัญหาในการระบายน้ำออกจากแปลงนาหญ้าในช่วงตัดหญ้า บางแปลงก็ลุ่มเกินไปน้ำท่วมขังนานทำให้ทำได้ไม่ถี่รุ่น , ปัญหาเครื่องจักรเครื่องมือไม่พอ ต้องรอกิวกันตัด , ปัญหาในด้านการผลิต ในช่วงแรกทำได้ผลดี แต่ต่อมาดินเริ่มเสื่อมเนื่องจากนาหญ้างดครั้งแรกแล้วก็ไม่ต้องไถพรวนอีก พอตัดหญ้าแล้วก็รอกหญ้าออกใหม่เลย ทำให้ดินแข็ง พอรุ่นที่ 2-3 ปริมาณผลผลิตก็น้อยลง จึงต้องใส่ปุ๋ยมากขึ้นเพื่อรักษาระดับผลผลิต , ปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ ปัจจุบันทางกลุ่มจึงต้องอาศัยแรงงานนอกพื้นที่และแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ประธานสหกรณ์ฯยังต้องทำงานบริหารจัดการด้วย เนื่องจากยังไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ดังนั้นปี 2549 สมาชิกที่ทำนาหญ้างดลดลงเหลือ 11 ราย ในขณะที่ตลาดยังไปได้ดี ผลผลิตที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด แต่กลุ่มยังมีปัญหาเครื่องจักรไม่เพียงพอ จึงได้กู้เงินจาก ธกส. มา 500,000 บาท ซื้อเครื่องจักรเพิ่ม อาทิ รถไถ รถตัดหญ้า และ ปรับปรุงโรงเรือนเก็บหญ้า ซึ่งในเวลาไม่ถึงปีก็สามารถใช้หนี้ไปได้เกินกว่าบาทแล้ว

ปัจจุบันเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ยังมีปัญหาเรื่องการผลิต เช่น ตอนแรกๆที่ทำ ใส่ปุ๋ยเคมี 10 กก.ต่อไร่ แต่ปัจจุบันต้องใส่ประมาณ 20 กก.ต่อไร่ ซึ่งอาจทำให้ประสบปัญหาดินแข็ง ดินเสื่อมในอนาคต บางรายเริ่มใช้ยาเร่งยอดเร่งใบ มาฉีดเพื่อให้หญ้ายาวเร็วขึ้น บางส่วนจึงเริ่มมีการใส่ปุ๋ยมูลสัตว์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ในปี 2550 นี้ สมาชิกที่ทำนาหญ้างดเพิ่มขึ้นเป็น 15 ราย แต่บางรายยังไม่มีประสบการณ์ในการทำ ที่ผ่านมาเกษตรกรแต่ละรายมีประสบการณ์ ความรู้ของตนเองในการทำนาหญ้ามาระยะหนึ่งแล้ว แนวทางการผลิต วิธีการ เทคนิค ก็มีความแตกต่างกันไป บางคนเชื่อว่าแนวทางการผลิตของตนเองดี แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร ยังไม่ได้มีการนำความรู้ประสบการณ์ของตนเองมาจัดการให้เป็นองค์ความรู้รวม การศึกษาวิจัย การเรียนรู้ร่วมกันจะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการรวบรวมความรู้ เกื้อหนุนความรู้ นำความรู้มาจัดการผสมผสานกัน นอกจากนี้รูปแบบกระบวนการทำงานที่เป็นอยู่ก็ยังมีปัญหาอยู่บางจุด ถ้ามาจัดการปัญหาร่วมกัน ก็จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหามีให้หมดไป หรือช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นปัญหาใหญ่ได้

ความต้องการหญ้าคุณภาพสำหรับเลี้ยงสัตว์ ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่าของสหกรณ์ปศุสัตว์ ศรีปทุมมีแนวโน้มที่ดี สหกรณ์ฯเองก็อยู่ในจุดพื้นที่ที่เหมาะสมใกล้กับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ แต่ปัจจุบันความสามารถในการผลิต และคุณภาพของหญ้าที่ผลิตได้ในพื้นที่ชุมชนศรีปทุมยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพหญ้าแพงโกล่าของศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมา พบว่าปริมาณโปรตีนในหญ้าของทางสหกรณ์ฯยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และปริมาณผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี เป็นการศึกษาวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน , เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมในปัจจุบัน , เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น , เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำนาหญ้าระหว่างเกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญ้าแพงโกล่าให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจ กระบวนการวิจัยจึงเป็นการถอดบทเรียนประสิทธิภาพที่ผ่านทั้งในด้านกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์ฯเอง โดยทีมวิจัยประกอบด้วย

1. นายจันทน์	จันทร์สุข
2. นายเจริญ	ศรีเมฆ
3. นายประกอบ	โสภณรัตน์
4. นายยุทธนะ	เกตุคง
5. นายสุภาวัชร	สงวนพรรค
6. นายเกษียร	โหม่งสงวน
7. นางละมัย	สงวนพรรค
8. นางสาว	รินวิศา
9. นายบุญรอบ	แสงสงวงศ์

และที่ปรึกษาโครงการวิจัยประกอบด้วย

1. นายศรัณฐ์ พงษ์ไพโรจน์	กรรมการกลุ่มสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
2. นายสถาพร อัมพรรัตน์	เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
3. นายอนุกิจ เครือมั่งกร	เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์
4. นายสุขสวัสดิ์ วงษ์เดชะ	ปลัด อบต.หนองโรง

ขอบเขตในการวิจัย

โครงการวิจัยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำนวน 21 รายประกอบด้วย

1. นายศุภวัชร	สงวนพรรค	หมู่ 8
2. นายมานพ	บัวทอง	หมู่ 8
3. นายศิริรัฐ	พงษ์ไพโรจน์	หมู่ 7
4. นายจรัญ	ศรีเมฆ	หมู่ 8
5. นางบุญรัตน์	งามขำ	หมู่ 8
6. นางวิไล	รินถวิล	หมู่ 8
7. นายบุญรอบ	แสงสว่าง	หมู่ 8
8. นายพยุง	สงวนพรรค	หมู่ 8
9. นางมาลัย	อุประ	หมู่ 8
10. นางสุรางค์	บำรุงวงศ์	หมู่ 2
11. นายนิศ	สงวนพรรค	หมู่ 8
12. นายวีระ	คนขำ	หมู่ 5
13. นายสำรว	ทองชาติ	หมู่ 8
14. นางสาคร	รินวิชา	หมู่ 8
15. นายสกล	ทรัพย์สมบูรณ์	หมู่ 3
16. นางสมริต	งามขำ	หมู่ 6
17. นายวิชาญ	งามขำ	หมู่ 8
18. นางสมคิด	ค้ำน้อย	หมู่ 7
19. นายสงค์	ขุนศรี	หมู่ 5
20. นายประทวน	พันธุ	หมู่ 8
21. นายจ้านงค์	จันทร์สุข	หมู่ 8

มีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยเช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ นครราชสีมา และมีบุคคลภายนอกคือ คุณจารุวรรณ กสิพุด (ปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชนซึ่งมีประสบการณ์ในงานพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและมีการดำเนินงานกับพื้นที่มาอย่างใกล้ชิด) เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัย

แหล่งข้อมูลในการศึกษา เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลสมาชิกที่ทำการปลูกหญ้า คณะกรรมการและคณาจารย์ของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม โดยมีประเด็นในการศึกษาทั้งด้านการผลิตและการบริหารจัดการของสหกรณ์

โครงการวิจัยฯ มุ่งเน้นที่จะศึกษากระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพของสหกรณ์ว่าควรเป็นอย่างไร และกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพควร

เป็นอย่างไรเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางที่เหมาะสมในการผลิตหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัดในระยะต่อไปโดยมีกรอบเนื้อหา/ ประเด็นในการศึกษาประกอบด้วย

- ประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกและผลผลิต(ย้อนหลัง 6 เดือน = 3 รุ่น) 15 ราย
 - สภาพพื้นที่
 - สภาพดิน
 - การวางแผนการผลิตของสมาชิกแต่ละบุคคล
 - การเตรียมดิน
 - การดูแล การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ
- กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
 - การวางแผนการผลิตของสมาชิก
 - การเก็บเกี่ยวผลผลิต (การตัด การอัด กองชักแถว)
 - การใช้งาน และการดูแลเครื่องจักรกล อุปกรณ์ สถานที่
 - การบริหารจัดการคน (กรรมการ สมาชิก) และบทบาทหน้าที่
 - การลงทุน การเงิน บัญชี
 - การตลาด

กระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

กระบวนการวิจัยเริ่มต้นจากการที่ทีมวิจัยมาพบทวนสถานการณ์ของกลุ่มผู้ผลิตหญ้าร่วมกันว่าในปัจจุบันมีสถานการณ์ปัญหาอย่างไรอยู่บ้าง โดยวิธีการระดมความคิด ซึ่งพบว่ามีปัญหามากมายหลายด้านทั้งในด้านการผลิต และการบริหารจัดการ (ซึ่งขณะที่เริ่มดำเนินงานโครงการวิจัยเกษตรกรสมาชิกประสบปัญหาเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิตเนื่องจากเป็นช่วงที่เข้าสู่ฤดูฝนพอดี) และทำความเข้าใจตัวโครงการร่วมกัน โจทย์วิจัยที่ต้องการศึกษาคืออะไร มีแผนงานอย่างไรบ้าง และสมาชิกในทีมใครจะมีบทบาทอย่างไรบ้าง บทบาทหน้าที่ที่ทีมวิจัยระดมความคิดร่วมกันประกอบด้วย คนเบิกจ่ายเงิน คนทำบัญชีการเงินโครงการ คนจัดบันทึกข้อมูลการประชุม งานประชาสัมพันธ์/ประสานงาน ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายธุรการ และร่วมกันนิยามศัพท์ “หญ้าแพงโกล่าคุณภาพ” ว่าเป็นอย่างไร โดยใช้หลักทางวิชาการที่ทางทีมวิจัยได้เรียนรู้จากทางศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นครราชสีมาเป็นเกณฑ์พื้นฐาน จนได้ข้อสรุปร่วมกันของทีมวิจัย ถึงความหมายของ “หญ้าแพงโกล่าคุณภาพ” ของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม ว่ามีคุณลักษณะดังนี้

1. มีใบมาก ลำต้นอวบ นุ่ม
2. ไม่มีสิ่งเจือปน หรือมีปนน้อย
3. ดากแดดแล้วกลิ่นหอม

4. อัดฟอนแล้วเสื่อมเขี้ยวอมเหลือง
5. มีระยะเวลาการตัดที่เหมาะสม (หญ้าอายุ 45 – 60 วัน)
6. หญ้าแห้งอัดฟอนแล้ว มีน้ำหนักฟอน 20 – 25 ก.ก. / ฟอน = ความชื้นไม่เกิน 15 %

2. การออกแบบการเก็บข้อมูลสมาชิกที่ทำนาหญ้า

หลังจากที่ทีมวิจัยมีความเข้าใจถึงเป้าหมายของงานกระบวนการวิจัย และ โจทย์วิจัยร่วมกันแล้ว จึงมีการกำหนดประเด็นในการศึกษาข้อมูลของสมาชิก และวิธีการเก็บข้อมูลว่าจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง โดยการกำหนดประเด็นหลักที่ต้องการศึกษา โดยเริ่มจากกระบวนการผลิตของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นคำถามด้านกระบวนการผลิต

- วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการทำนาหญ้าของสมาชิก เพราะจะเป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของหญ้า เช่น มาทำเพราะมองเรื่องรายได้ คิดว่าทำนาหญ้าง่ายไม่ต้องดูแล
- สภาพพื้นที่ / สภาพน้ำ / สภาพดิน (ธาตุอาหาร , ค่ากรดด่าง)
- กระบวนการปลูกหญ้าครั้งแรก
 - ขั้นตอนการทำหญ้าตั้งแต่แรก – เก็บเกี่ยว (รุ่นที่ 1)
 - การดูแล
 - ต้นทุนการผลิต
- การผลิตรอบปกติ
 - การดูแล
 - ต้นทุนการผลิต
- วิธีการเก็บเกี่ยว (การตัด เกลี่ยให้แห้ง ทำแฉะ อัดฟอน ขนเก็บ การเก็บรักษา)
 - ช่วงปกติ
 - ช่วงฤดูฝน
- ปริมาณผลผลิตที่ได้ , คุณภาพผลผลิต
- การตลาด การขาย
- ความคิดเห็นของสมาชิก เช่น ปัญหาอุปสรรค , ความต้องการ

จากที่ทีมวิจัยได้กำหนดประเด็นหลักที่ต้องการรู้ในกระบวนการผลิตของสมาชิกแล้วนั้นก็ได้มีการกำหนดคำถามย่อยในการเก็บข้อมูล , กลุ่มเป้าหมาย , แหล่งข้อมูล และผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
1. มุมเหตุจูงใจของ การทำนาหว่าน (วัตถุประสงค์หรือ แรงจูงใจในการทำนา หว่านของสมาชิก)	• รู้ข้อมูลการทำนาหว่านมาจากที่ ไหน / จากใคร • ก่อนทำนาหว่านมีความรู้เรื่องการ ทำนาหว่านหรือไม่ อย่างไร • สาเหตุที่ตัดสินใจมาทำนาหว่าน เพราะอะไร (พื้นที่เหมาะสม , การลงทุน, หลีกเลี่ยงการใช้ สารเคมี) • ความคาดหวังจากการทำนาหว่าน อย่างไรบ้าง	1. แบบสอบถาม รายบุคคล	- สมาชิกที่เคยทำและเลิก ทำไปแล้ว (บุญแจ้ง,ชม เพลิน,นพดล,ประทวน) - กำลังทำอยู่(15 ราย) - คิดที่จะทำ(4 ราย) ยุทธ นะ , สมคิด, ชูใจ ,แจ้ว รับบไปแล้วแต่ยังไม่ทำ 4 ราย (เสนาะ , สมศักดิ์ , สง่า , อนุชา)
2. สภาพพื้นที่ / สภาพ น้ำ / สภาพดิน	- พื้นที่ทำจำนวนกี่ไร่ ทำจำนวนกี่ แปลง (เช่า พื้นที่ตัวเอง) - สภาพพื้นที่ (ลุ่ม ดอน เสมอกัน ใหม่) - แหล่งน้ำที่อยู่บริเวณแปลง(รับน้ำ จากที่ใด) - การระบายน้ำออกจากแปลงนา หว่าน - คันล้อมพื้นที่การทำนาหว่าน (ป้องกันน้ำท่วมได้ไหม) - สภาพพื้นที่ใกล้เคียงนาหว่าน - ระยะทางจากแปลงนาหว่านถึง กลุ่มสหกรณ์ห่างกันเท่าไร - สภาพเส้นทางการเข้าออกแปลง - สภาพดิน(ความสมบูรณ์ของดิน) ค่ากรดค่าด่าง - ธาตุอาหารในดิน สภาพทางกายภาพ) เป็นดินแบบ ไหน ลักษณะดินเป็นอย่างไร	1.แบบสอบถาม 2.แบบสอบถาม 3.แบบสอบถาม / แผนที่ ผังน้ำ 4.แบบสอบถาม / แผนที่ 5.แบบสอบถาม / แผนที่ 6.แบบสอบถาม / ทำแผนที่ ที่ใกล้เคียง 7.แบบสอบถาม / แผนที่ เส้นทางที่มา 8.ทดสอบสภาพดิน เก็บ ตัวอย่างดินในแปลง	- สมาชิกที่เคยทำและเลิก ทำไปแล้ว (บุญแจ้ง,ชม เพลิน,นพดล,ประทวน) - กำลังทำอยู่(15 ราย) - คิดที่จะทำ(4 ราย) ยุทธ นะ สมคิด ชูใจ แจ้ว - รับบไปแล้วแต่ยังไม่ทำ 4 ราย (เสนาะ, สมศักดิ์, สง่า, อนุชา)

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
3.การปลูกหญ้าครั้งแรก 3.1 การเตรียมดิน - การปรับพื้นที่ - ไถ - คราด - ทำเทือก - การใส่ปุ๋ย 2. การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้า - แหล่งท่อนพันธุ์ - ราคาท่อนพันธุ์ 1.การหว่านท่อนพันธุ์	1.มีวิธีการเตรียมดินอย่างไรบ้าง 2.แต่ละขั้นตอนใช้เวลาเท่าไร 3.ก่อนหน้านั้นพื้นที่ที่ทำนาหญ้าเคยทำอะไรมาก่อน 4.มีการปรับพื้นที่อย่างไรบ้าง	1. แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน
1.การดูแลนาหญ้า - หลังหว่านท่อนพันธุ์ 1 สัปดาห์ ปล่อยน้ำออกให้แห้ง - การใส่ปุ๋ย - การระบายน้ำเข้า – ออก (เทคนิคการดูแล) - มีวิธีการดูแลกำจัดวัชพืช อย่างไร - การกำจัดวัชพืช	1.หว่านท่อนพันธุ์เองหรือจ้างหว่าน 2.จำนวนท่อนพันธุ์ที่หว่านต่อไร่ ท่านมีวิธีการดูแลแปลงหลังจากการหว่านอย่างไร ท่านมีวิธีการกำจัดวัชพืชในนาหญ้าอย่างไร - ใช้คนกำจัด - ใช้ยากำจัด	แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน
4. การผลิตรอบปกติ 4.1ช่วงเวลาในการปลูก		แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
- ฤดูแล้ง / ฤดูฝน 4.2 การให้น้ำ 4.3 การใส่ปุ๋ย 4.4 การกำจัดวัชพืช			
5. วิธีการเก็บเกี่ยว - อายุการเก็บเกี่ยวหญ้า - การตัดหญ้า	1. ท่านพึงพอใจในการเก็บเกี่ยวหญ้าของสหกรณ์ หรือไม่ (พอใจ / ไม่พอใจ เพราะอะไร) 2. อายุของหญ้าที่ตัดอายุเท่าไร 3. ปัญหา/ อุปสรรคในการตัดหญ้าเป็นอย่างไร 4. มีการเตรียมการอย่างไรก่อนการตัดหญ้า - ช่วงปกติ - ช่วงฤดูฝน	แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน
6. ปริมาณผลผลิตที่ได้ - กก. / ฟ่อน - เลี้ยงต่อไร่ / ต่อรอบ	1. การตัดหญ้า กี่รอบ ต่อ ปี 2. ผลผลิตหญ้าแห้งต่อไร่ได้เท่าไร		- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน - สหกรณ์
7. คุณภาพผลผลิต - โปรตีน - สี - สิ่งเจือปน - ความชื้น - น้ำหนัก - ลักษณะฟ่อน (กว้าง ขาว)	- ข้อมูลย้อนหลัง 3 รุ่น		สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมฯ
8. ความคิดเห็นของสมาชิก			

ประเด็นคำถามด้านการบริหารจัดการ

ทีมวิจัยได้ระดมความคิดร่วมกันถึงประเด็นคำถามในด้านการบริหารจัดการกลุ่มที่นำไปสู่การผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ ซึ่งได้แก่

1. การเก็บเกี่ยว

1.1 การตัด

- เครื่องมือ
- คนตัด
- การแจ้งคิว (ที่ผ่านมามีปัญหาอะไรบ้าง , มีวิธีการแจ้งอย่างไร , ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว)
- การวางแผนการตัด

1.2 การตาก

- ในฤดูฝน
- นอกฤดูฝน

1.3 เกลี่ยให้แห้ง

1.4 ทำแฉว / ชักแฉว

1.5 การอัดฟ่อน

1.6 การขนเก็บ

1.7 การเก็บรักษา

- การคุมปริมาณสินค้าคงเหลือ
- โรงเรือนในการเก็บ

2. การจัดการเครื่องจักรกลต่างๆ (การใช้งาน , การดูแลรักษา , ประสิทธิภาพในการใช้งาน , ปัญหาต่างๆที่ผ่านมามีอะไรบ้างมีการจัดการแก้ปัญหาอย่างไร คน - เครื่องจักร)

2.1 เครื่องตัด (บัตเลี่ยน)

2.2 เครื่องอัด

2.3 เครื่องเกลี่ย / ชักแฉว

2.4 เครื่องสับคั้งให้แห้ง

2.5 อะไหล่ต่างๆของเครื่องจักร สำรอง (คนที่เกี่ยวข้อง คนงาน,จรัญ,ทีมวิจัย,หัวหน้าช่าง)

3. การบริหารจัดการ คน กรรมการ 9 คน ที่ปรึกษาสหกรณ์ 6 คน , ฝ่ายตรวจสอบ 2 คน , ทีมวิจัย , คนงาน 3 คน สมาชิกสหกรณ์ 4 โซนๆ ละ 2 คน

3.1 คนงาน

- ประจำ

- ชั่วคราว (การจัดสรรผลประโยชน์ , งานที่ทำอยู่มีอะไรบ้าง , ปัญหาของการทำงาน มีอะไรบ้าง)

3.2 สมาชิก

- บทบาทหน้าที่เป็นอย่างไร
- การจัดสรรผลประโยชน์

3.3 กรรมการ

- บทบาทหน้าที่เป็นอย่างไร
- ปัญหาของกรรมการที่ผ่านมา
- การจัดสรรผลประโยชน์

4. การตลาด / การขาย

4.1 จัดเวที 2 ครั้ง

- ประชุมสัมมนาลูกค้า (ตัวแทน) ศึกษาความต้องการของลูกค้า 30 ราย
- ทีมวิจัย , ฝ่ายการตลาด , กรรมการ จนท. , คนงานขนหญ้าขึ้นรถ

4.2 การประชาสัมพันธ์

4.3 ลูกค้า

4.4 ประจำ

- ช่วงการซื้อ
- ปริมาณการซื้อ
- ทะเบียนลูกค้า (ประจำ , ขจร)

4.5 ขอดการซื้อแต่ละช่วง

- ช่วงการซื้อ
- ปริมาณการซื้อ

5. ระเบียบกลุ่ม / สหกรณ์

6. การตรวจสอบคุณภาพหญ้า

6.1 การคัดเกรดหญ้า

- เกณฑ์ในการจัด
- วิธีการจัดเกรด

6.2 การตั้งราคาหญ้า

7. การจัดการการเงิน / บัญชี

7.1 สถานะการเงิน

- 7.2 คนที่มีส่วนร่วมเข้าร่วมเวที (ฝ่ายการเงิน , กรรมการ 9 คน , ทีมวิจัย , ฝ่ายตรวจสอบ , ตัวแทนสมาชิก 4 โซน)

- 7.3 การจัดทำ / เก็บเอกสารการเงิน (ระบบที่ทำอยู่, วิธีการทำ)
- 7.4 ระบบการตรวจสอบ
- 7.5 การสื่อสาร / ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการเงินกับสมาชิก , กรรมการ
- 7.6 ระบบการทำบัญชีของกลุ่ม
- 7.7 ระบบการจ่ายค่าผลผลิตของสมาชิก
- 8. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต
 - ปัจจัยการผลิตที่สมาชิกมีอยู่ (กำลังการผลิต)
 - สิ่งที่ขาดหรือจำเป็นต้องมีในการผลิตมีอะไรบ้าง เท่าไหร่
 - แนวทางการสนับสนุน ทำอย่างไร เรื่องอะไรที่สมาชิกต้องช่วยตัวเอง เรื่องอะไรที่กลุ่ม หรือหน่วยงานต้องช่วย
- 9. การวางแผนการผลิต (สมาชิกนาหญาที่เคยทำ กำลังทำ กรรมการ ทีมวิจัย)
 - 9.1 กลุ่ม
 - 9.2 สมาชิก
 - 9.3 อนาคต 3 ปี
 - ลูกค้า
 - กำลังการผลิต
 - 9.4 อนาคต 1 ปี
 - 9.5 สถานะปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคที่จะไปถึง-ไม่ถึงเป้า
 - 9.6 แนวทางพัฒนา 1-3 ปี
 - 9.7 แผนการผลิตของสมาชิก และปัจจุบันได้เท่าไร ที่มีความเป็นไปได้ตามเป้าหมายของแต่ละราย (ประชุมร่วมกันกับสมาชิกที่ทำร่วมกัน Workshop)
- 10. ความยั่งยืนของสหกรณ์ฯ (วางแผนธุรกิจของสหกรณ์ฯ)
 - ความรับผิดชอบ/ความร่วมมือของสมาชิก และของคณะกรรมการ
 - ความคาดฝันของสมาชิกและกรรมการ
 - ธุรกิจที่เอื้อประโยชน์กับสมาชิก
 - สวัสดิการที่เอื้อประโยชน์ตอบแทนสมาชิก , กรรมการ , คนงาน
 - ข้อมูลความต้องการของสมาชิก (ปุ๋ย , พันธุ์หญ้า , น้ำมัน ของอุปโภคบริโภค ฯ)

สมาชิกที่มาร่วมเวที ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ , กรรมการ , หน่วยงาน , ทีมวิจัย

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ประเด็นในการเก็บข้อมูลแล้ว จึงได้มีการนำมาทำเป็นแบบสอบถามร่วมกัน และออกแบบวิธีการในการเก็บข้อมูลมีการพูดคุยกันว่าทีมวิจัยมีบางส่วนที่เป็นคณะกรรมการของสหกรณ์อยู่ด้วยและประเด็นในการสอบถามสมาชิคนั้นเป็นเรื่องการบริหารจัดการจึงกังวลกันว่าจะไม่ได้

ข้อมูลที่เป็นจริง และถ้าให้คนนอกไปเก็บข้อมูลไปคุยก็จะไม่เข้าใจในแบบสอบถามที่กำหนดกันขึ้นมา จากปัญหาในการเก็บข้อมูลดังกล่าวทีมวิจัยจึงมีข้อตกลงร่วมกันว่า ควรจะมีการจัดเวทีเพื่อชี้แจงให้สมาชิกได้รับรู้ร่วมกับทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลสมาชิกก่อนที่จะมีการลงไปเก็บข้อมูล และในเวทีที่ชาวบ้านในชุมชนที่จะเป็นผู้ช่วยทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลมาร่วมเรียนรู้กับทีมวิจัยด้วย โดยกระบวนการในเวทีนี้มีประเด็นที่ต้องพูดคุยอยู่ 2 ประเด็นคือ 1) การชี้แจงการเก็บข้อมูลกับสมาชิก 2) การทดลองเก็บข้อมูล และวางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกับเยาวชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นลูกหลานของสมาชิกที่ทำนาหญา

3. การชี้แจงโครงการกับสมาชิกที่ทำนาหญา

การชี้แจงโครงการในครั้งนี้นอกจากจะเป็นการชี้แจงโครงการให้กับสมาชิกได้รับรู้แล้วนั้น ยังเป็นการระดมความคิดเห็นของสมาชิกต่ออาชีพการทำนาหญา และทบทวนความคิดร่วมกับสมาชิกถึงคุณภาพหญาว่าคุณภาพหญาที่ดีควรเป็นอย่างไร และสมาชิกจะสามารถผลิตหญาให้ดี / มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง

จากการระดมความคิดเห็น และคาดหวังของสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่มีความหวังกับอาชีพการทำนาหญา อยากให้การทำนาหญาเป็นอาชีพหลักให้กับครอบครัวได้ นอกจากนี้สมาชิกมีความเข้าใจต่อเรื่องคุณภาพของหญาสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสหกรณ์ฯ และเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพหญาแพงโกเล่า อย่างไรก็ตามสมาชิกบางส่วนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของหญาแพงโกเล่าคุณภาพ เนื่องจากยังไม่ได้คาดหวังต่อการผลิตหญาแพงโกเล่าเป็นอาชีพหลัก บางส่วนยังติดข้อจำกัดและอุปสรรคบางประการ เช่น สภาพพื้นที่, ดินฟ้าอากาศ

4. การทดลองเก็บข้อมูลการทำนาหญาสมาชิก

ในที่ประชุมได้มีการพูดคุยถึงกระบวนการผลิตผ่านมา และมีการสรุปกันว่าคนที่ทำนาหญาได้ดีที่สุดของกลุ่มในตอนนี้คือ กำนันจันทงค์ จันทร์สุข ดังนั้นทีมวิจัยจึงมีข้อสรุปร่วมกันว่าบุคคลที่จะเป็นตัวอย่างแก่สมาชิก โดยให้ทีมเยาวชน (มีด้วยกัน 4 คน คือ น.ส.ชริศา รื่นถวิล, น.ส.สุธิดา พงษ์ไพโรจน์, น.ส.ครุณี สรสิทธิ์, น.ส.อมรรรัตน์ สงวนพรรค) ได้ทดลองเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่ทีมวิจัยร่วมกันกำหนดไว้ ควรจะเป็นกำนันจันทงค์

หลังจากที่ทีมเยาวชนได้มีการทดลองเก็บข้อมูลโดยการไปสัมภาษณ์วิธีการทำนาหญาของกำนันจันทงค์แล้ว 1 ครั้ง จึงได้มีการมาสรุปบทเรียนในการทดลองเก็บข้อมูลดังกล่าวร่วมกับทีมวิจัย ปัญหาที่พบ คือ

- ผู้ตอบงคำถาม
- ผู้ตอบจำนวนที่เริ่มปลูกไม่ได้
- ถามแล้วผู้ตอบไม่สามารถเรียบเรียงรายละเอียดที่ถามได้และคนไปถามก็ไม่มีรายละเอียดในการทำ เลยทำให้บันทึกข้อมูลลงแบบสอบถามไม่ได้

แนวทางการปรับปรุงการเก็บข้อมูลสมาชิกครั้งต่อไป

- ทดลองให้เชิญคนที่เข้าใจกระบวนการทำนาหญาทั้งหมดมาให้องค์กซักถามร่วมกันว่า จะต้องถามอย่างไร , การถามในแต่ละเรื่องต้องมีรายละเอียดในเรื่องอะไรบ้าง

5. การสรุปข้อมูลการทำนาหญาของสมาชิก

ทีมวิจัยมีการสรุปเนื้อหาในการเก็บข้อมูลสมาชิก โดยการแบ่งงานออกเป็น 3 เรื่องคือ 1) การทำสรุปตารางข้อมูลจากแบบสอบถามของสมาชิก 2) ทำการแผนที่แปลงนาหญาของสมาชิก (สภาพพื้นที่ , การเดินทางไปที่แปลง , สภาพแวดล้อม และ 3) การทำคู่มือกระบวนการทำนาหญาเพื่อเป็นการให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง

จากการเก็บข้อมูลของทีมเยาวชน ทีมวิจัยมองว่า ทีมเยาวชนไม่รู้ขั้นตอนและวิธีการในการทำนาหญาจึงทำให้ได้ข้อมูลมาไม่ชัดเจน จึงได้คุยกันต่อว่าควรจะมีการจัดเวทีให้สมาชิกที่ทำนาหญามาคุยกัน เช่น ดันทุนในการผลิตของแต่ละรายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น และการเก็บข้อมูลในระยะต่อไปทีมวิจัยมองว่า ควรจะต้องดูว่าข้อมูลส่วนใดทีมผู้ใหญ่ควรจะเป็นคนเก็บและข้อมูลส่วนใดที่ทีมเด็กควรจะเป็นคนเก็บ

ระหว่างกระบวนการในการเก็บข้อมูล สหกรณ์ฯประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการผลผลิต คือไม่สามารถตัดหญ้าได้ เช่น วัสดุอุปกรณ์ในการตัดหญ้าพัง คนงานมาไม่สามารถทำงานได้ จึงได้มีการประชุมคุยกันถึงการบริหารจัดการคนงานตัดหญ้าว่าควรจะทำอย่างไร เช่น ต้องมีการพัฒนาความคิดให้คนงานมีการวางแผนเป้าหมายในชีวิต รวมถึงการทำคู่มือในการตรวจสอบเครื่องจักรในการทำงานและมีการตรวจสอบเป็นประจำสม่ำเสมอ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย (ระหว่างที่ดำเนินการวิจัยมีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บัญชีไป 2 คน) จึงได้พูดถึงกันว่าในระยะต่อไปควรจะมีการทำคู่มือในการทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้ชัดเจนมากขึ้น

จากปัญหาในการเก็บข้อมูลที่พบ จึงได้มีการคิดกระบวนการในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสมาชิกร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการจัดเวที คือ 1) เพื่อการเรียนรู้ ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการผลิตที่เหมาะสมของพื้นที่ศรีปทุม(ขั้นตอนการผลิตตั้งแต่ต้นจนจบ , ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม) 2) จัดทำข้อมูลวิธีการทำ / ต้นทุนการผลิตให้ชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น (จัดทำเป็นคู่มือ) 3) เป็นเวทีที่ฝึกให้สมาชิกรู้จักคิดวางแผนจัดการแปลงนาหญาทั้งกระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิต 4) เป็นการทบทวนโครงการวิจัยแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพฯ และสร้างความตระหนักในการพัฒนาการผลิตหญ้าคุณภาพร่วมกันระหว่างสหกรณ์และสมาชิกผู้ผลิตหญ้า

6. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากสมาชิกและจัดทำเป็นคู่มือการทำนาหญา

ทีมวิจัยใช้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับสมาชิก กระบวนการพูดคุยกับสมาชิกในครั้งนี้ประกอบไปด้วย การทบทวนโครงการวิจัย การทำความเข้าใจกับสมาชิกว่าทำไมสหกรณ์ฯต้องพัฒนาการ

ผลิตหญ้าแพงโกล่า โดยเน้นที่กระบวนการเก็บข้อมูลว่าทำไมต้องมีการข้อมูล และการเก็บข้อมูลจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยร่วมกันในการเก็บข้อมูลจากสมาชิก เริ่มจากการทบทวนเกณฑ์หรือคุณสมบัติหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ (เกรดA) ของสหกรณ์ฯ การนำเสนอที่แปลงนาหญ้าของสมาชิกมาคุยร่วมกันว่าแปลงของใครอยู่ตรงส่วนไหน มีขนาดพื้นที่เท่าใด สภาพของแปลงเป็นอย่างไร และกระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิตของการทำนาหญ้า ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การปรับพื้นที่ไปจนถึงกระบวนการปลูก และการดูแลรักษา

ผลของการจัดเวทีในครั้งนี้ ทำให้ทีมวิจัยและสมาชิกได้ทบทวนเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสภาพพื้นที่ของชุมชนศรีปทุม ต.หนองโรง และพื้นที่การทำนาหญ้าของสมาชิก , กระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ และปัญหาอุปสรรคของสมาชิกในการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ ตลอดจนได้องค์ความรู้ที่สามารถใช้เป็นคู่มือในการทำนาหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ

7. การสรุปข้อมูลเรื่องการบริหารจัดการ

ทีมวิจัยใช้การจัดเวทีพูดคุยของกรรมการสหกรณ์ฯ ที่มีบทบาทในการดูแลกิจการหญ้าแพงโกล่าเพื่อวิเคราะห์ถึง จุดอ่อน จุดแข็ง และกระบวนการจัดการของสหกรณ์ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ ประเด็นศึกษาที่ทีมวิจัยกำหนดไว้ ได้แก่

- 1.การเก็บเกี่ยวผลผลิต
- 2.การจัดการเครื่องจักรกลต่างๆ
- 3.การบริหารจัดการคน
- 4.การตลาด/การขาย
- 5.ระเบียบกลุ่ม/สหกรณ์
- 6.การตรวจสอบคุณภาพหญ้า
- 7.การจัดการเงิน/บัญชี
- 8.การสนับสนุนปัจจัยการผลิต
- 9.การวางแผนการผลิต
- 10.ความยั่งยืนของสหกรณ์

อย่างไรก็ตามประเด็นที่มีการพูดคุยกันในช่วงแรกๆคือ เรื่องการตลาด และการบัญชีการเงิน เนื่องจากทีมวิจัยบางรายที่มีบทบาทเกี่ยวข้องด้านการผลิตติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมประชุมในช่วงนั้น จึงมีการปรับเปลี่ยนประเด็นแลกเปลี่ยนพูดคุยตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

ทีมวิจัยได้ทบทวนสถานการณ์การตลาดในฤดูกาลต่างๆ และกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านมาของสหกรณ์ รวมถึงปัญหาอุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน และวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดของสหกรณ์ จากการแลกเปลี่ยนพูดคุยในประเด็นดังกล่าว ทำให้เห็นว่าสหกรณ์ยังอยู่ในจุดที่ได้เปรียบในด้านการตลาด อย่างไรก็ตามการพูดคุยดังกล่าวทำให้ทางสหกรณ์ฯได้แนวทางในการทำให้ผลผลิตมีปริมาณเพียงพอต่อ

ความต้องการของตลาดมากขึ้น แต่สิ่งที่ต้องคิดกันต่อ คือ ทำอย่างไรสหกรณ์จึงรักษาคุณภาพของหญ้าให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งคุณภาพและปริมาณของหญ้าที่ผลิตได้

ในส่วนของการบริหารจัดการคน ทีมวิจัยพูดคุยกันถึงเรื่องวิธีการเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการ ซึ่งคิดว่าจะเป็นเวทีพูดคุยกันโดยแทนที่จะเก็บข้อมูลรายบุคคล เพราะกรรมการเป็นคนที่กำหนดทิศทางนโยบายการบริหารจัดการของสหกรณ์ ซึ่งถ้านโยบายไม่ชัดเจนก็จะส่งผลถึงเรื่องการพัฒนาคุณภาพการผลิตหญ้าได้ ทีมวิจัยจึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเก็บข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์กรรมการ และคนงานเป็นรายบุคคล มาเป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการเริ่มต้นคำถามในเรื่องการบริหารจัดการ ได้แก่

- การตลาด การผลิต จากข้อมูล ณ ปัจจุบัน กรรมการมองทิศทางในอนาคตอย่างไรบ้าง
- ความคิด / ความเข้าใจ ของสมาชิกสหกรณ์ต่อการพัฒนาคุณภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่า
- ถ้าเป็นคณะกรรมการจะต้องรับรู้เรื่องอะไรบ้าง และมีบทบาทในเรื่องอะไรบ้าง
- นโยบาย การบริหารจัดการของคณะกรรมการ

มีการพูดคุยประเด็นการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับนาหญ้าว่ามีเรื่องอะไรอยู่บ้างที่เกี่ยวข้อง และในแต่ละเรื่องมีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีเรื่องอะไรที่ทำได้คืออยู่แล้ว หรือมีอะไรที่ต้องปรับปรุงโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ได้แก่เรื่อง ทุน ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ แนวทางการหารายได้ของสหกรณ์ แนวทางการพัฒนาและจัดการผลผลิต และการตลาด

8. การวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตของสมาชิกที่ผลิตหญ้าแพงโกล่า

ทีมวิจัยใช้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก และมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางสรุปข้อมูลการผลิตของสมาชิกซึ่งทีมวิจัยได้ทำการบ้านมาก่อนมานำเสนอกับสมาชิก โดยการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหญ้าของสมาชิกในฤดูกาลปกติคือ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2550 – เมษายน 2551 คือ 1) การผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนการเตรียมดิน การหว่านท่อนพันธุ์ การดูแลแปลง ปริมาณพื้นที่ในการทำนาหญ้า และ 2) ผลผลิตที่ได้ เช่น ปริมาณการผลิต คุณภาพหญ้า ระยะเวลาในการตัด ของสมาชิกเป็นรายบุคคล ซึ่งในขณะนี้ผู้ผลิตหญ้าอยู่จำนวน 15 ราย ทีมวิจัยได้ใช้ตารางเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการชวนคิดชวนคุยกับสมาชิก ซึ่งในตารางจะประกอบด้วยรายละเอียด ขั้นตอนการผลิตและต้นทุนการผลิตในแต่ละขั้นตอน ช่วยให้สมาชิกเห็นข้อมูลต้นทุนการผลิตได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลการผลิตของสมาชิก ทีมวิจัยได้เชื่อมโยงการวิเคราะห์กับเรื่องของสภาพพื้นที่ ซึ่งทีมได้จัดทำแผนที่ภาพรวมตำแหน่งและขนาดพื้นที่แปลงนาหญ้าของสมาชิกแต่ละราย ผลคือทำให้ทีมวิจัยสามารถแยกแยะกลุ่มสภาพพื้นที่ของสมาชิกออกมาได้ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่พื้นที่เป็นร่องลึ้มนมาก่อนแล้วมาทำนาหญ้า 2) กลุ่มที่พื้นที่เป็นนาข้าวมาก่อนแล้วมาทำนาหญ้า 3) กลุ่มที่พื้นที่เป็นร่องลึ้มนมาก่อนแล้วเปลี่ยนมาทำนาข้าว และเปลี่ยนมาทำนาหญ้า และช่วยกันวิเคราะห์ว่าผลผลิตของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน

อย่างไร จากการสรุปข้อมูลพบว่ากลุ่มที่ 3 จะได้ผลผลิตดีกว่าพื้นที่แบบกลุ่มที่ 1 และ 2 และเห็นว่าสภาพพื้นที่แปลงมีผลต่อผลผลิตที่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อน ถ้าเปลี่ยนมาทำนาหญาเลยพื้นที่จะไม่เรียบ ผลผลิตที่ได้จะไม่ดีเท่าที่ควรและการเก็บเกี่ยวทำได้ไม่เต็มที่

อย่างไรก็ตาม เกษตรกรสมาชิกคิดว่าควรจะนำต้นทุนของนาข้าวมาเปรียบเทียบกับว่าการทำแบบไหนจะสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้มากกว่ากัน แต่ขณะนี้ทีมวิจัยยังไม่มีข้อมูลต้นทุนในการทำนาข้าว

9. การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการของสหกรณ์

ทีมวิจัยได้มีการทบทวนโจทย์วิจัยร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการร่วมกันว่า จะทำอย่างไรจึงจะพัฒนาระบบบริหารจัดการของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การผลิตหญาที่มีคุณภาพ โดยการเริ่มทบทวนว่ามีกิจกรรม / เรื่องอะไรที่เคยมีการดำเนินการมาแล้วบ้าง และร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคของสหกรณ์ว่าที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาระบบบริหารจัดการของสหกรณ์ ฯ ผลที่เกิดขึ้นทำให้ทางทีมวิจัยเห็นจุดอ่อนจุดแข็งต่างๆในด้านการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงไปสู่การผลิตหญาแพงโกล่าที่ชัดเจนขึ้น และได้แนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่รอบด้านมากขึ้น

10. การสรุปบทเรียนโครงการวิจัย

กิจกรรมนี้เป็นการทบทวนโครงการทั้งหมดที่ได้ดำเนินมา โดยการจัดเวทีสรุปบทเรียนโครงการร่วมกันระหว่างทีมวิจัย กรรมการ และสมาชิก โดยมีประเด็นหลักๆในการสรุปบทเรียนดังนี้

- a. ได้รู้คำตอบอะไรบ้าง
- b. ทิศทางการพัฒนาหญาแพงโกล่า
- c. ถ้าจะทำวิจัยต่อจะมีแนวทางอย่างไรต่อ
- d. บทบาทในการทำงานโครงการวิจัย (ทีมวิจัย , พี่เลี้ยง , ทีมศูนย์ประสานงาน)

ทีมวิจัยเริ่มต้นจากการทบทวนคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัยของโครงการ และทบทวนถึงคำตอบและสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน การสรุปบทเรียนดังกล่าวทำให้ทีมวิจัยเห็นภาพของเป้าหมาย และผลจากการดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งระหว่างทางและปลายทางการดำเนินงานโครงการวิจัย และได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพหญาแพงโกล่าในระยะต่อไปที่เป็นระบบมากขึ้น ทั้งในด้านการผลิตของสมาชิกและการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมในปัจจุบัน
3. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำนาหญ้าระหว่างเกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ
5. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญ้าแพงโกล่าให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจ

คำถามการวิจัย

- แนวทางที่เหมาะสมในการผลิตหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ควรเป็นอย่างไร
 1. กระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพควรเป็นอย่างไร
 2. กระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพควรเป็นอย่างไร

ก. ประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

- a. ความคิด , แรงจูงใจ , ความคาดหวังต่อการทำนาหญ้า
- b. บทเรียนการผลิตของสมาชิกและขั้นตอนที่สหกรณ์ฯเข้าไปเกี่ยวข้อง (ดันทุน , รายรับ , ขั้นตอนวิธีการผลิต , ผลผลิต , ปัญหาอุปสรรค , สภาพพื้นที่ / สภาพแปลง)
(อยากรู้อะไรจะทำอย่างไรจึงจะได้หญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพ)

a. ความคิด ความคาดหวังของสมาชิกต่อการอาชีพการทำนาหญ้า

- สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่า การทำนาหญ้าสามารถเป็นอาชีพหลักได้ ถ้าทำดีๆ เพราะมีระบบสหกรณ์ เช่น การขาย การประกันราคา และดันทุนถ้าเปรียบเทียบกับทำนาข้าว นั้นนาข้าวมีดันทุนสูง ใช้สารเคมีมาก ราคาที่กำหนดเองไม่ได้ แต่ทำนาหญ้านั้นลงทุนน้อย

- บางส่วนอยากสร้างทางเลือกให้กับอาชีพของครอบครัว เพราะการทำนาหว่านใช้แรงงานน้อย ไม่ยุ่งยาก แต่จากสภาพพื้นที่ยังไม่เหมาะสมที่จะทำเป็นอาชีพหลัก
- บางรายปลูกหญ้าไว้เลี้ยงวัว (แต่อยากขยายพื้นที่เพื่อผลิตขายให้กับสหกรณ์ด้วย)

หญ้าคุณภาพ(เกรดA)ในความเข้าใจของสมาชิก

- ตัดในช่วงเวลาที่เหมาะสม 45 – 60 วัน (ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความยาวของหญ้า)
- ไม่มีสิ่งเจือปน หรือมีน้อย
- มีใบมาก
- ลำต้นอวบ นุ่ม
- ตากแดดแล้วกลิ่นหอม อัดฟ่อนแล้วมีสีอมเขียวอมเหลือง
- หญ้าแห้งอัดฟ่อนแล้ว มีน้ำหนักฟ่อน 20 – 25 ก.ก. / ฟ่อน (ความชื้นไม่เกิน 15 %)

การผลิตหญ้าให้มีคุณภาพ สมาชิกเห็นว่าขึ้นอยู่กับ

- การดูแลเอาใจใส่ (ขยัน , มีเวลา , มีความพร้อม)
- สภาพดินฟ้า อากาศต้องเหมาะสม
- พื้นที่ที่เหมาะสม (ลุ่ม หรือดอน , การระบายน้ำเป็นอย่างไร)
- ต้องมีความรู้ในการปลูกและดูแลรักษา

จากการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกผู้ปลูกหญ้าส่วนใหญ่มีความหวังกับอาชีพการทำนาหว่านแพงโกล่า และมองว่าสามารถจะเป็นอาชีพหลักให้กับครอบครัวได้ อีกทั้งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพหญ้าแพงโกล่า และมีความเข้าใจต่อเรื่องเกณฑ์ของหญ้าแพงโกล่าคุณภาพที่สอดคล้องกับสหกรณ์ฯ อย่างไรก็ตามสมาชิกบางส่วนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของหญ้าแพงโกล่าคุณภาพ เนื่องจากยังไม่ได้คาดหวังต่อการผลิตหญ้าแพงโกล่าเป็นอาชีพหลัก บางส่วนยังติดข้อจำกัดและอุปสรรคบางประการ เช่น สภาพพื้นที่ สภาพดินฟ้าอากาศ

b. บทเรียนการผลิตของสมาชิกและขั้นตอนที่สหกรณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง (สภาพพื้นที่ / สภาพแปลง , ขั้นตอนวิธีการผลิต , ต้นทุน , ผลผลิต , รายรับ , ปัญหาอุปสรรค)

สภาพพื้นที่ของสมาชิกจำนวน 15 ราย แบ่งสภาพพื้นที่ออกเป็น 3 แบบ คือ

- 1.) พื้นที่ที่เป็นร่องสั้มาก่อนและมาทำนาหว่าน มีด้วยกัน 6 ราย มีปัญหาเรื่องความเสมอของพื้นที่เนื่องจากเป็นร่องสั้มาก่อนทำให้นาหว่านเป็นลูกคลื่น
- 2.) พื้นที่ที่ทำนาข้าวมาก่อนและมาทำนาหว่าน มีด้วยกัน 7 ราย
- 3.) พื้นที่ที่เป็นร่องสั้มาก่อนและมาทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหว่าน มีด้วยกัน 2 ราย

1. พื้นที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาหญ้า

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต /ไร่/รุ่น
2547	ศุภวัชร	120	34 ฟ่อน
2547	วิไล	35	41
2547	จรัญ	24	20
2550	มานพ	10	25
2547	จำนงค์	30	62
2548	ละมัย	30	48

2. กลุ่มที่ทำนาข้าวมาก่อนและมาทำนาหญ้า

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต /ไร่/รุ่น
2548	ตำรวจ	10	15 ฟ่อน
2548	บุญรอบ	10	เสียหาย
2549	สมริตย์	20	เสียหาย
2550	สมคิด	10	เสียหาย
2550	ศรีสุรางค์	50	46
2550	สกล	17	49
2550	สงัด	4	เสียหาย

3. กลุ่มที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหญ้า

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต /ไร่/รุ่น
2548	พยุ่ง	30	64 ฟ่อน
2548	ศิริณัฐ	25	68

จากการพูดคุยสภาพพื้นที่ที่ทำนาหญ้ามียู่ด้วยกัน 3 รูปแบบคือ 1) ร่องสั้มนาก่อนเป็นนาหญ้า 2) นาข้าวมาเป็นนาหญ้า 3) ร่องสั้มนาก่อนเป็นนาข้าวและมาเป็นนาหญ้า พบว่ารูปแบบที่ 3 จะได้ผลผลิตที่ดีกว่าพื้นที่แบบที่ 1 และ 2 เนื่องจากพื้นที่ที่ปรับจากสวนสั้มนาก่อนทำนาหญ้า สภาพแปลงจะเป็นลูกคลื่นบริเวณที่เป็นร่องน้ำจะเป็นที่ลุ่ม เวลาที่วิดน้ำ ถ้าน้ำข้างตรงที่ลุ่มก็จะทำให้หญ้าตรงที่ลุ่มตาย ส่วนพื้นที่ที่เป็นนาข้าวมาก่อน แม้สภาพแปลงจะเรียบดี แต่ส่วนใหญ่จะไม่มีคันล้อมใหญ่แบบสวนสั้มนาก่อน และพื้นที่แวกล้อมใกล้เคียงยังเป็นนาข้าวอยู่ ทำให้ได้รับผลกระทบจากแปลงนาที่สูบน้ำเข้านา น้ำจะซึมคั่นนาเข้ามาในแปลงหญ้าได้ ทำให้ผลผลิตไม่ดีหรือเสียหายได้ ส่วนพื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อนแล้วมาทำนาข้าว

ก่อนที่จะมาทำนาหว่าน ก็จะมีข้อดีตรงที่มีคันล้อมของสวนส้มเดิมที่ช่วยป้องกันน้ำจากแปลงนาข้าวข้างเคียง ขณะเดียวกันการที่ได้ทำนาข้าวมาระยะหนึ่งก่อนที่จะมาทำนาหว่าน ทำให้เกิดการปรับพื้นที่จากการทำนามาพอสมควรจนพื้นที่เรียบเสมอกันแล้ว จึงทำให้เหมาะกับการทำนาหว่านมากยิ่งขึ้น สภาพพื้นที่แปลงจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิต

จากการทบทวนองค์ความรู้ในการทำนาหว่านแปลงโคล่าของสมาชิก สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ร่วมกันในกระบวนการผลิตนาหว่านแปลงโคล่าคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนวิธีการในการทำนาหว่านแปลงโคล่าของสมาชิก

1. การปรับพื้นที่ก่อนทำนาหว่าน

การปรับพื้นที่ กรณีพื้นที่เดิมเป็นสวนมาก่อน เช่น สวนส้ม จะต้องกลบร่องสวน และปรับไถพื้นที่ให้เรียบก่อน ส่วนกรณีพื้นที่ที่เป็นนาข้าวมาก่อน จะต้องขุดร่องน้ำทำคันดินรอบแปลงเพื่อกันน้ำจากแปลงนาข้างเคียง

2. การเตรียมดินปลูกนาหว่านแปลงโคล่า

วิธีการ

สูบน้ำใส่แปลง เตรียมดินพร้อมปลูก (ทำเทือก) จะไม่มีการใส่ปุ๋ยในระหว่างการเตรียมดิน

ค่าใช้จ่าย

- ค่าน้ำมันวิดน้ำ ไร่ละ 200 บาท (ทำเอง)
- ค่าไถ / ทำเทือก ไร่ละ 700 บาท รวมเป็นเงิน 900 บาท

3. การเตรียมท่อนพันธุ์นาหว่าน

เทคนิควิธีการดูแลท่อนพันธุ์ที่สมบูรณ์

- ควรมีอายุประมาณ 60 วันขึ้นไป
- ความยาวประมาณ ไม่น้อยกว่า 50 ซม.
- การซื้อท่อนพันธุ์ต้องบอกเจ้าของนาล่วงหน้าเพราะจะต้องมีการเตรียมท่อนพันธุ์ไว้ให้
- ไม่ให้มีวัชพืชเจือปน
- ดูแปลงนาหว่านที่มีสภาพดี สามารถเป็นท่อนพันธุ์ได้
- ราคาท่อนพันธุ์ กก.ละ 3 บาท ใช้ไร่ละ 300 กก. = 900 บาท / ไร่

พื้นที่ทำนาหว่านแปลงโคล่า

เมื่อเตรียมแปลงเสร็จแล้ว ให้เตรียมท่อนพันธุ์ ที่มีอายุให้พอดี พร้อมลงปลูกในแปลง

ค่าขนส่ง เดินทางไปซื้อท่อนพันธุ์เอง (กรณีทำครั้งแรกบุกเบิกซื้อที่ปากช่อง) ผู้ปลูกจ่ายเอง

การดูแลท่อนพันธุ์ ควรตัดมาในปริมาณให้พอกับการปลูกให้แล้วเสร็จ วัน ต่อ วัน ถ้าท่อนพันธุ์

เหลือ ควรกระจายท่อนพันธุ์ไม่ปล่อยให้ทับกัน เพราะจะทำให้ท่อนพันธุ์มีความร้อน(ตายหนึ่ง)

4. การหว่านท่อนพันธุ์หญ้า

การหว่านท่อนพันธุ์ไม่ควรให้หนาหรือบางเกินไป ควรกระจายให้สม่ำเสมอ ถ้าหว่านท่อนพันธุ์หนา จะแห้งตาย ควรหว่านให้ได้ 300 กก. / ไร่ เมื่อหว่านเสร็จแล้ว ควรใช้ไม้ทำเป็นรูปตัวที กดไปที่ท่อนพันธุ์ เพื่อให้ท่อนพันธุ์แช่ในน้ำ รากจะงอกออกมา

หลังจากหว่านท่อนพันธุ์ ไม่เกิน 7-10 วัน ไม่ให้ท่อนพันธุ์แห้ง ถ้าท่อนพันธุ์หญ้าแห้งจะไม่งอก ต้องให้ท่อนพันธุ์แช่อยู่ในน้ำ (วิดน้ำใส่ในระดับประมาณ 10-15 ซม) ให้น้ำขังอยู่ตลอด รากงอกสีขาว ยอดเขียว ต้องปล่อยน้ำออกจากในนาหญ้า เพื่อให้รากออกไปสัมผัสกับดิน

ค่าใช้จ่ายในการหว่านท่อนพันธุ์ ค่าแรงจ้างหว่าน ไร่ละ 500 บาท (ค่าแรงต้องกดหญ้าให้ลงสู่พื้นดินไม่ให้ลอยในน้ำเพื่อให้รากติดดินเร็ว)

5. การดูแลแปลงนาหญ้า

7 – 10 วันหลังปลูก ควรปล่อยน้ำออกให้แห้งทั้งแปลง และหลังจากปล่อยน้ำออกจากแปลง หญ้าอายุ ประมาณ 15 – 20 วัน รากจะยึด ดินเล็กน้อย มี วัชพืชขึ้นมีใบวัชพืชประมาณ 1-2 ใบ ใช้ยา ฆิดยาฆ่าวัชพืช คุมวัชพืช (ยาชื่อการค้าฮันมิก ฆิด้ได้ทั้งแปลง เป็นยาฆ่าประเภทใบแคบ) ไม่กระทบกับหญ้าที่ปลูก เมื่อหญ้าแพงโกล่าขึ้นขยายเต็มพื้นที่จะสามารถคลุมวัชพืชไม่ให้ขึ้นได้ การฆิดยาควรฆิด้เฉพาะจุดที่หญ้าขึ้น(กอ)

วิธีการฆิดยาไกรโฟเซต ฆิด้เฉพาะจุดที่วัชพืชขึ้น หัวคันนา ฆิด้ทั้งแปลง และ ฆิด้กว้างไม่ได้หญ้าแพงโกล่าจะตายไปด้วย

จำนวนยาฮันมิก ที่ใช้ ไร่ละ 1 ชอง ผสมน้ำ 20 ลิตร / 1 ไร่

ค่าแรงจ้างฆิดยา คิดเป็นค่าแรง 50 บาท/ไร่ ใช้น้ำมัน 1 ลิตร

การฆิดยาฆ่าหญ้าที่ให้ผล ใบวัชพืชขึ้นประมาณ 2-3 ใบ เวลาในการฆิด้ควรฆิด้ช่วงเช้า (น้ำค้างหมดจึงควรฆิด้) และช่วงเย็นตอนแดดอ่อนๆ การฆิด้ช่วงที่แดดร้อน ไม่ค่อยได้ผล และเป็นอันตรายแก่ผู้ฆิด้

- การใส่ปุ๋ย ดูการเจริญเติบโต ดินแห้งแตกกระแหงมากต้องวิดน้ำใส่ 15-20 วัน ควรใส่ปุ๋ยคอกครั้งแรก เพื่อให้ดินชุ่มชื้น น้ำจะแห้งเอง ถ้าน้ำไม่แห้ง ต้องวิดน้ำออก ไม่ให้น้ำขังนาน น้ำขังนาน หญ้าจะเจริญเติบโตช้าและจะมีวัชพืชขึ้น การเจริญเติบโตช้า

- ค่าใช้จ่าย ในการวิดน้ำเข้าแปลงหญ้า ค่าน้ำมัน ไร่ละ 50 บาท ถ้าจ้างค่าแรงงาน วันละ 150 บาท

ชื่อหญ้าที่เป็นวัชพืช

- หญ้าชันอากาศ กำจัด ยาก รากลึกวัชพืชอื่น

- โสนหิน (ฮันมิกฆิด้ก็จะตาย)

- หญ้าขน

- หญ้าไซ

- หญ้าแพรก

- หญ้าตีนตุ๊กแก
- หญ้าลิเก หญ้าไม้กวาด
- หญ้าพุ่มพวง
- ผักบุ้ง ผักแว่น (วัชพืชใบกว้าง)

การกำจัดวัชพืช

ขึ้นอยู่กับวิธีการเจริญเติบโตของหญ้า ถ้าวัชพืชขึ้นกระจาย = ใช้ยาปราบวัชพืช และ วัชพืชขึ้นกระจุก(กอ) = ถีดที่กอหญ้า

การใส่ปุ๋ย ใส่ครั้งแรก ใส่ปุ๋ยสูตร (46-0-0) ใส่ 10 กก./ไร่

การทำนาหญ้าที่มีพื้นที่เดิมเป็นสวนส้ม ทำประมาณ 1-2 ปี พื้นที่ที่เคยเป็นร่องส้มเดิมดินจะยุบตัว พื้นดินจะไม่เสมอ ทำให้มีน้ำขังและมีวัชพืชขึ้นมากดูแลยาก

การใช้ปุ๋ยชีวภาพ

การใช้ปุ๋ยชีวภาพถ้าทำแล้วคุ่มก็จะดีกว่าใช้ปุ๋ยเคมี แต่การถีดก็ต้องมีค่าแรงตัวนี้เป็นตัวบอกว่าจะถีดดีหรือไม่ ซึ่งการถีดเป็นการให้อาหารทางใบซึ่งหญ้าแพงโกล่านั้นไม่ต้องการให้มีใบมาก

ข้อสังเกต วิธีการดูแลหญ้ารุ่นแรก

หญ้ารุ่นแรกจะงามมากไม่ต้องใส่ปุ๋ยมาก เพราะสภาพดินยังไม่แน่นรากสามารถเดินได้ดี ถ้ามีการปรับพื้นที่ในแปลงปลูกหญ้าให้พื้นที่เสมอในช่วงแรกจะทำให้การดูแล การจัดการแปลงหญ้าง่ายได้ผลผลิตดี

การตัดหญ้าครั้งแรก ภายในระยะเวลา 45 – 60 วัน ควรมีการตัดปรับเพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้หญ้าแพงโกล่าเจริญเติบโตได้ดี รวดเร็วเต็มพื้นที่ ปกติการตัดหญ้าจะตัดไม่ได้ก็จะเริ่มปลูกก่อนหน้าฝน ระหว่างฝนตกก็จะเป็นการดูแลปรับสภาพให้คงที่

การดูแลหญ้ารุ่นที่ 2 และ รุ่นต่อไป

หลังจากการตัดหญ้ารุ่นแรกประมาณ 15 วัน ต้นตอจะงอกขึ้นมาประมาณ 3-5 ซม. จึงสูบน้ำเข้าและหว่านปุ๋ยประมาณ 10 กก./ไร่ (สูตร 46 -0-0) ถ้ามีวัชพืชขึ้น จะใช้วิธีการถอน หรือถีดยา ตามปริมาณวัชพืชมาก = ถีด วัชพืชน้อย = ถอน หลังจากนั้น 7 วัน ปล่อน้ำออกจากแปลง ถ้าน้ำน้อยให้ซึมออกไปเอง หลังจากนั้น ถ้าดินแห้งและแตกกระแหง ควรสูบน้ำใส่อีกครั้ง และอาจใส่ปุ๋ยอีก 10 กก./ไร่ จะตัดได้ภายใน 45 – 60 วัน

ในการใส่ปุ๋ยรอบต่อไป ในการปลูกหญ้าไม่มีการไถพรวน ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกเพื่อให้ดินร่วนซุย

หมายเหตุ ในช่วงฤดูหนาว หญ้าจะเจริญเติบโตช้า ควรใส่ปุ๋ยทางใบ และ ฮอร์โมน เพื่อเร่งการเจริญเติบโต

ในระยะต่อมา ถ้ามีวัชพืชขึ้น ควรมีการกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูล ณ : วันที่ 13 กรกฎาคม 2551

สำหรับการต้นทุนการผลิต ของการทำนาหว่านจำแนกได้ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การปรับปรุงพื้นที่จากสวนส้มมาเป็นนาหว่าน และจากนาข้าวมาเป็นนาหว่าน

- การปรับปรุงพื้นที่ กรณีพื้นที่เดิมทำสวนส้ม

ปี พ.ศ.2545	ปี พ.ศ.2551	ปี พ.ศ.2552
ค่ากลบร่อง 2,500 บาท ค่าไถปรับพื้นที่ 500 บาท	ค่ากลบร่อง 5,000 บาท ค่าไถปรับพื้นที่ 700 บาท	ค่ากลบร่อง 5,000 บาท ค่าไถปรับพื้นที่ 600 บาท (รถไถมีผาน)
รวม 3,000 บาท (ต่อไร่)	รวม 5,700 บาท (ต่อไร่)	รวม 5,600 บาท (ต่อไร่)

หมายเหตุ - ค่าจ้างรถไถต่อไร่จะใช้เวลา 1 ชั่วโมง

- การปรับปรุงพื้นที่ กรณีพื้นที่เดิมทำนา

ค่าใช้จ่าย(ต่อไร่)	ปี พ.ศ.	วิธีการ	อุปกรณ์	ผู้ปฏิบัติ	หมายเหตุ
1,000 บาท (ความยาวประมาณ 40 ม.)	2551	ขุดร่องน้ำ, ทำคันดิน	รถแบ็คโฮ	จ้าง	80X100 ซม.

หมายเหตุ การขุดร่องน้ำ ขุดเฉพาะด้านที่ติดกับนาข้าว ด้านที่ติดกับนาหว่านไม่ต้องขุด

2. ค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษา

จากตารางดังกล่าวนำไปสู่การดูในรายละเอียดของต้นทุนการผลิตของสมาชิกอีกครั้งหนึ่ง

ตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 กำนันจำนงค์ พื้นที่ทั้งหมด 30 ไร่

รายการต้นทุน	กำนันจำนงค์
จำนวนพื้นที่	30 ไร่ ทำปี 2547
ต้นทุนในการปรับปรุงพื้นที่ ได้แก่	
ค่าเกรดพื้นที่	24,000
ค่าไถทำเทือก	9,000
ค่าน้ำมัน	6,000
ค่าน้ำมันวิดน้ำ	3,000
ค่าแรง 2 วัน	800
รวม	42,800
เฉลี่ยไร่ละ	1,427
ค่าท่อนพันธุ์ (ก.ก. 2 บาท)	18,000
ค่าจ้างหว่าน ไร่ละ 500 บาท	15,000
รวม	33,000

รายการต้นทุน	กำนันจำนงค์
เฉลี่ยไร่ละ	1,100
ช่วงดูแล	
7-8วันปล่อยน้ำทิ้ง	
อีก 15 วัน กำจัดวัชพืช ค่ายกำจัดวัชพืชอันมิด นิดบริเวณที่มีหญ้า ของละ 110 บาทไร่ละ 10 บาท	300
ค่าจ้างฉีดไร่ละ 40 บาท	1,200
อีก 4-5 วัน หว่านปุ๋ย ค่าปุ๋ยยูเรีย ไร่ละ 10 ก.ก.	1,800
- ค่าวิดน้ำ ไร่ละ 2 ลิตร ปี 48 ลิตรละ 18 บาท	1,080
- ค่าจ้างหว่าน (หว่านเอง) ลูกละ 40 บาท	240
อีกไม่เกิน 10 วันปล่อยน้ำแห้ง (รอให้หญ้ากินปุ๋ยก่อน) คอยดูแลกำจัดวัชพืช ค่าจ้างวิดน้ำ(ทำเอง)	800
ค่าตัดหญ้า (คิดค่าตัดเป็นไร่)	1,800
รวม	7,220
เฉลี่ยไร่ละ	241
รวมต้นทุนทั้งสิ้น	เตรียมดิน 42,800 บาท ท่อนพันธุ์ 33,000 บาท ดูแล – ตัด 7,220 บาท = 83,020 บาท ต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,767 บาท
ผลผลิต ตัดครั้งที่ 1	30 ฟ่อนต่อไร่ 30 ไร่ได้ 900 ฟ่อน ราคาปี 48 ฟ่อนละ 35 บาท รวม 31,500 บาท
ตัดครั้งที่ 2	40 ฟ่อนต่อไร่ * 30 ไร่ = 1,200 ฟ่อน * 35 บาท รวม 42,000 บาท
ต้นทุนดูแลครั้งที่ 2	- เพิ่มการใส่ปุ๋ยอีกหนึ่งครั้ง 15 ก.ก.ต่อไร่*10 บาท = 150 บาท * 30 ไร่ = 4,500 บาท

รายการต้นทุน	กำนันจำนงค์
	• ค่าจ้างหว่านปุ๋ย 9 ลูก * 40 บาท = 360 บาท • ค่าวิดน้ำ ไร่ละ 100 บาท = 3,000 บาท รวม 7,860 บาท
ตัดรุ่นที่ 3	60 ฟ่อน / ไร่ = 1,800 ฟ่อน * 35 บาท ได้ 63,000 บาท ต้นทุน 7,860 บาท
(ใช้เวลารวม 6 เดือน)	30 ไร่ มีรายได้รวม 136,500 บาท ต้นทุนการผลิตรวม 98,740 บาท รวมรายได้สุทธิ 37,760 บาท

ตัวอย่าง กลุ่มที่ 3 ทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหญ้า (กรณี ศิริณัฐ ทำ 25 ไร่)

รายการต้นทุน	จำนวนเงิน
ค่าปุ๋ย	8,840 บาท
ค่าน้ำมันวิดน้ำ	2,500 บาท
ค่าจ้างหว่าน	600 บาท
ค่ากำจัดวัชพืช	2,000 บาท
รวมต้นทุน 25 ไร่	13,940 บาท
	ต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 558 บาท
ผลผลิตที่ได้ 68 ฟ่อน / ไร่ * 35 บาท * 25 ไร่	59,500 บาท
กำไรต่อรุ่น *	45,560 บาท
	กำไรต่อไร่ 1,822 บาท
*ระยะเวลาในการผลิตรวม 3 เดือน	

จากข้อมูลในการลงทุนทำนาหญ้าแพงโกล่าครั้งแรกในกรณีที่พื้นที่เดิมเป็นร่องสับ จะต้นทุนก็รุ่นที่ 3 โดยต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ส่วนกรณีที่พื้นที่เดิมทำนาข้าวมาก่อนแล้วเปลี่ยนมาทำนาหญ้าจะมีกำไรได้ในรุ่นแรก กรณีที่ได้ผลผลิต 50 ฟ่อนขึ้นไป จากการแลกเปลี่ยนของที่มีวิจัยกับสมาชิก สมาชิกมีความเห็นว่าเกษตรกรรับได้ถ้าฝนไม่ตกอย่างปัจจุบัน เพราะจะทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้หลายครั้งต่อปี ส่วนถ้าฝนแล้งสมาชิกมองว่าไม่เป็นปัญหาเพราะสามารถวิดน้ำในคลองได้ตลอดเวลา และน้ำใน

คลองชลประทานในตำบลหนองโรงก็ไม่เคยขาด แม้แต่ในฤดูแล้งก็มีน้ำเพียงพอ และนาห้วยก็ไม่ต้องการน้ำมาก เพียงแค่ใช้ในการละลายปุ๋ยเท่านั้น และถ้าได้ผลผลิต 60 ฟ่อนต่อไร่ก็เป็นที่พอใจของสมาชิกแล้ว และได้มีการทดลองเปรียบเทียบผลผลิตว่าแค่ไหนที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้

รูปแบบที่ 1 มีการลงทุนที่สูงในการทำในรุ่นแรก (กรณีกำนันจางงค์) จากการคิดต้นทุนก็ยังขาดทุนอยู่ในรุ่นที่ 2 โดยจะคืนทุนได้ในรุ่นที่ 3 (แต่ถ้ารวมต้นทุนในการปรับพื้นที่กลบร่องส้มด้วยก็จะต้องใช้เวลาในการคืนทุน ประมาณ 1 ปี ในกรณีที่ตัดได้ 6 รุ่นต่อปี และ ประมาณ 2 ปี ในกรณีที่ตัดได้ 4 รุ่นต่อปี)

มีการพูดถึงจุดคุ้มทุนในการทำนาห้วยถ้าใน 1 ปี สามารถทำได้แค่ 2 รุ่นต่อปี (คิดอย่างเลวร้ายที่สุดเพราะตอนนี้เกษตรกรประสบปัญหาว่ามีฝนตกเร็วกว่าฤดูกาล) จะอยู่ได้หรือไม่ ซึ่งพบว่าเกษตรกรคิดหนักอยู่เหมือนกันถึงแม้จะเป็นอาชีพเสริม ถ้าได้ปริมาณน้อยแต่ได้หลายรอบจะดีกว่า ซึ่งเกษตรกรมองว่าปีหนึ่งอย่างน้อยต้องให้ได้อย่างน้อยปีละ 4 รุ่น และมีการเปรียบเทียบผลผลิตดังนี้

ถ้าได้ผลผลิต	60 ฟ่อน / ไร่
ราคา ณ ปัจจุบันที่สมาชิกได้จากสหกรณ์	46 บาท / ฟ่อน (* ปี 2551)
รายรับจะได้	2,760 บาท / ไร่
ต้นทุน	543 บาท / ไร่
กำไร	2,217 บาท / ไร่

ลองเปรียบเทียบรายได้จากการทำ 2 รุ่น ในกรณีทำนาห้วย 10 ไร่, 20 ไร่, 30 ไร่

จำนวนพื้นที่	รายได้	ทำ 2 รุ่น
10ไร่	22,170	44,340
20ไร่	44,340	88,680
30ไร่	66,510	133,020

ตารางเปรียบเทียบการทำนาห้วย 2 รุ่น ในพื้นที่ที่ต่างกัน

ปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตของสมาชิก

จากการพูดคุยสหกรณ์ยังติดปัญหาเรื่องการขยายพื้นที่การผลิตจึงคิดว่าจะทำอย่างไรให้เกษตรกรที่ทำนาห้วยอยู่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ ซึ่งแนวโน้มพื้นที่ในการผลิตห้วยตอนนี้มีแต่จะลดพื้นที่ทำนาห้วย มาทำนาข้าว อย่างเช่นกำนันจางงค์ก็ลดมาทำนาข้าวแล้ว 10 ไร่ มีเหตุผลว่าพื้นที่เดิมปรับจากสวนส้มมาทำนาห้วยช่วงที่เป็นร่องน้ำ (สภาพแปลงจะเป็นลูกคลื่น) ก็จะลุ่มเวลาที่วิดน้ำน้ำก็จะทำให้ห้วยตรงที่ลุ่มตาย จึงมาทำนาข้าวเพื่อให้มีการปรับพื้นที่ให้เสมอกันมากขึ้น

บทเรียนการบริหารจัดการที่ผ่านมาของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

<u>จุดแข็ง</u> • มีสินค้า (หญ้า) ที่มีคุณภาพ • เครื่องจักรเครื่องมือพร้อมใช้งาน • คณะกรรมการมีความสามัคคี • มีระบบการจัดการที่ดี (การเงิน / บัญชี , ระบบตรวจสอบ , สต็อกสินค้า) • ผลประกอบการมีกำไร • มีองค์กรทางการเงินของตัวเองรองรับ • มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน	<u>จุดอ่อน</u> • ยังไม่สามารถผลิตหญ้าได้ทันตามความต้องการของลูกค้า • ปัญหาคุณภาพคนงาน (ความรับผิดชอบ) • ยังขาดระบบในการควบคุมกำกับการทำงานของคนงาน • สหกรณ์ไม่ได้เป็นบริษัท / หน่วยงานราชการที่มีระบบสวัสดิการที่ชัดเจน
<u>โอกาส</u> • มีตลาดรองรับ / ใกล้เคียง • มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ เป็นพี่เลี้ยง / ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหาร สัตว์ปากช่องช่วยซื้อหญ้า ช่วยด้านวิชาการ ให้ยืมเครื่องจักร • มีสถาบันวิชาชีพในพื้นที่ (แต่ยังไม่ได้เชื่อมโยง	<u>ปัญหาอุปสรรค</u> • ดินฟ้าอากาศไม่แน่นอน (ฝนตก น้ำท่วม) • ขาดแหล่งทุนภายนอกสนับสนุน

1. ด้านการผลิต

- มีการจัดหาปุ๋ยมาขายเชื่อให้กับสมาชิก
- มีการจัดหาเครื่องจักรเพิ่มเติม
- มีการจัดหาแรงงานให้
- หาดตลาดให้
- ทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพหญ้า
- วางระเบียบในการคัดเกรดหญ้า
- วางระเบียบในการใช้เครื่องจักร
- วางระเบียบในการทำงาน

2. ด้านการบริหารจัดการ

2.1 บุคลากร

จากการพูดคุยระบบของสหกรณ์พอไปได้อยู่แล้วแต่ว่าเรื่องคนที่ทำงานจะเข้าออกบ่อย ทำให้ความเข้าใจการทำงานไม่ต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์อย่างกรณี เน้าะ(เจ้าหน้าที่บัญชีของสหกรณ์คนที่ 1) นั้นขาดความรู้ซึ่งไม่รู้หลักการในการทำบัญชี (ซึ่งสหกรณ์มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณการจ้างบุคลากร ดังนั้นการจ้างบุคลากรจึงต้องเป็นคนในพื้นที่ซึ่งก็อาจจะมีความรู้ไม่ตรงกับหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน) ก็ทำให้การหาระบบเอกสารการเงินบัญชีของสหกรณ์ไม่เป็นระบบ และทีมมีการยกตัวอย่างการทำงานของสมาคมฯปลวก จะต้องมีการตรวจสอบเอกสารรับรองเอกสารทุกวัน ซึ่งปัจจุบันเรายังไม่มีผู้จัดการสหกรณ์แบบเต็มตัว ซึ่งตอนนี้มีพี่จริญรักษาการผู้จัดการอยู่ซึ่งก็ไม่เต็มตัว และพี่จริญก็มีหน้าที่คณะกรรมการรับผิดชอบหลายเรื่อง เช่น ตลาด การตัดหญ้า การตรวจเอกสาร การจ่ายเงินคนงาน ซึ่งจะทำอย่างไรให้คนอื่นถ่ายเทบทบาทหน้าที่ไปสู่คนอื่น ๆ ให้มากขึ้นและต้องมาหาแนวทางร่วมกันในส่วนของการบริหารสหกรณ์ฯ

ในส่วนเรื่องการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับคน สหกรณ์ไม่เหมือนระบบราชการซึ่งมีแรงจูงใจเรื่องระบบสวัสดิการ, การเลื่อนขั้น, ซึ่งสหกรณ์ของเราได้ค่าจ้างเป็นรายวัน ซึ่งเราควรจะต้องคิดต่อว่าเราจะพัฒนาการทำงานอย่างไรให้คนรักองค์กร เช่น การจัดระบบแรงจูงใจให้กับคนงาน (โบนัส, การเปิดหูเปิดตาไปดูองค์กรอื่นๆบ้าง, การอบรมให้ความคิด) ยกตัวอย่างระบบฟาร์ม เช่น คนงานเป็นผู้ควบคุมดูแลฟาร์ม และมี เปอร์เซ็นต์การตายค่าเขาก็จะได้ส่วนแบ่งจากการขายผลผลิต การจัดการเล้าดีพอสิ้นปีก็จะมีโบนัสให้ ก็จะทำให้เขาอยากอยู่กับบริษัท

ทีมประสานงานให้ข้อเสนอแนะว่า วิธีการสร้างแรงจูงใจมีหลายอย่าง เช่น การชมเชย การให้รางวัลประจำปี และสร้างแรงจูงใจคนที่ไม่มีดีเท่าไรให้เขามีความรักในองค์กรมากขึ้นจะทำอย่างไร

2.2 ทุนและการจัดการเงิน

แหล่งที่มาของทุนของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

- สหกรณ์จัดตั้งตั้งแต่ปี 2548
- ทุนของสมาชิก ปัจจุบัน มีสมาชิก 97 ราย ลาออก 3 ราย เหลือ 94 ราย มีเงินหุ้น 64,962 บาท (หุ้นละ 10 บาท) มีเงื่อนไขสมาชิกต้องถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น
- เครื่องจักรกลในการตัดหญ้า ได้รับการสนับสนุนจากราชการ งบผู้ว่า CEO
- กลุ่มวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นมาเพื่อซื้อเครื่องจักร (สมาชิกสหกรณ์) กู้เงินจาก ธกส. เพื่อซื้อเครื่องจักรเพิ่ม จำนวน 500,000 บาท ปี 50 เหลือเงินต้น 308,884 บาท และกู้เพิ่ม 150,000 บาท ปี 51 ชำระคืน 40,000 บาท เหลือ 400,000 บาท
- กำไรจากการขายหญ้าของสมาชิก จะตัดเข้าสหกรณ์ ฟ่อนละ 30 บาท

ค่าใช้จ่ายประจำของสหกรณ์ประกอบด้วย

○ ค่าใช้จ่ายประจำเดือน

- ค่าแรง ค่าจ้างคนงาน
- ค่าน้ำมัน
- ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร อุปกรณ์
- ค่าใช้จ่ายสำนักงาน (ค่าน้ำ , ค่าไฟ, ค่าโทรศัพท์ , ค่าจัดประชุมค่าตอบแทน)
- ค่าใช้จ่ายร้านค้า (ค่าน้ำ , ค่าจ้าง)

○ ค่าใช้จ่ายประจำปี

- เงินปันผลสมาชิก
- ใช้นี้
- จัดซื้อเครื่องจักร

แหล่งทุน เรื่องแหล่งทุนภายนอก จริงๆแล้วระบบสหกรณ์เขามีทุนสนับสนุนในการพัฒนาระบบสหกรณ์ แต่ส่วนมากที่ได้ก็จะเป็นสหกรณ์ใหญ่ แต่สหกรณ์เล็กๆเช่น สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม ก็ยังไม่สามารถที่จะได้ทุนมาเพื่อพัฒนาสหกรณ์

2.3 การเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิต

● การเก็บเกี่ยวผลผลิต

○ เจ้าของแปลง

- ชาวของแปลงมาแจ้งกับกรรมการฝ่ายผลิตคือ คุณจรัส ศรีเมฆเป็นผู้คุมคิวในการตัดหญ้า
- เจ้าของแปลงต้องเตรียมแปลงให้แห้ง และกำจัดวัชพืชก่อนจะทำการตัดหญ้า ซึ่งถ้าแปลงหญ้าไม่แห้งจะมีผลกระทบกับเครื่องจักรที่ดำเนินการตัดหญ้า

○ ฝ่ายการผลิต (กรรมการ , คนงาน)

- การดูแลเครื่องจักร มีการทำคู่มือปฏิบัติงานของคนงาน
- ดูแลคนงาน , เจ้าหน้าที่สหกรณ์
 - ประชุมคนงานสม่ำเสมอ
 - คนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร
 - คนงาน / คนแบก / คนขน จ่ายค่าแรงทุกวันจันทร์คิดค่าแรงเป็นรายวัน
- ดูแลผลผลิต (ปริมาณ , คุณภาพ)
 - การจัดเก็บผลผลิตขณะนี้สหกรณ์ยังไม่มีโรงเรือนในการเก็บผลผลิตทำให้ในฤดูฝนจะมีปัญหาแต่ปัจจุบันยังไม่มีปัญหามากนักเนื่องจากยังไม่มีเก็บสต็อกไว้มากเนื่องจากมีลูกค้ามาติดต่อซื้อเป็นประจำอยู่แล้ว

● คุณภาพหญ้า เกณฑ์วิธีการจัดสรรผลตอบแทนให้สมาชิก (ค่าหญ้า) ปันผลหุ้น

- เกณฑ์การกำหนดราคาหญ้า จะใช้ที่ประชุมเป็นผู้กำหนดราคาซึ่งจะดูตามสถานการณ์ เช่น ในช่วงหลังราคาน้ำมันมีราคาสูงมากขึ้นราคาหญ้าก็มีการขึ้นราคา

2.4 การตลาด

ความต้องการของลูกค้ามีการแบ่งเป็นฤดูกาล เช่น ฤดูที่สามารถผลิตได้มีแหล่งซื้อหลายที่ ก็ต้องการหญ้าที่มีคุณภาพ ช่วงฤดูเลี้ยงลูกค้ายที่เลี้ยงโคจะเยอะเพราะฤดูเลี้ยงวัวธรรมชาติจะไม่ดี แต่อย่างฤดูฝนสหกรณ์ก็ผลิตได้ไม่เยอะหญ้าคุณภาพอย่างไรลูกค้าก็เอา ในช่วงหน้าฝนหญ้าตามธรรมชาติจะมากดังนั้นลูกค้าที่เป็นผู้เลี้ยงโคจะไม่ค่อยมี ส่วนลูกค้าที่เป็นฟาร์มม้าต้องเน้นคุณภาพ เขาก็จะมีส่วนทั่วถึงให้เราส่งคืนก็มี ราคาเขาไม่ค่อยเกินแต่ขอให้ได้หญ้าเกรด A ตอนนี้อัตราจาก ระยะแรก 40 บาท จนปัจจุบันราคา 80 บาท การขึ้นราคาจะดูตามการผลิตเพราะเราต้องใช้ เครื่องจักรทั้งนั้นและก็น้ำมันกับเครื่องจักรทุกอย่าง และเปรียบเทียบกับตลาดอื่นๆ เช่นที่สุพรรณ ราคา 80 บาท

การตลาดของสหกรณ์จะมีลูกค้าหลายกลุ่มและจะใช้วิธีการกระจายให้ลูกค้าแต่ละราย จะ ไม่มีการผูกขาด เท่ากับสหกรณ์ก็จะบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ไปด้วย ถ้าเราจะขึ้นราคาเราก็จะ สามารถต่อรองกับผู้ซื้อได้

การจัดคิวลูกค้าแต่ละรายระยะแรกก็มีปัญหาเหมือนกันเพราะว่ารับยอดหลายคนทำให้ บางครั้งสับสนหญ้าไม่พอ ปัจจุบันก็จะให้มีคนรับยอดและเป็นคนจัดคิวคนเดียว ณ ขณะนี้ก็จะใช้ วิธีการจองล่วงหน้าเพื่อที่จะ ได้จัดคิวได้ถูก

ปัจจุบันลูกค้ามีความต้องการหญ้าสูงแต่สหกรณ์ไม่สามารถผลิตได้ทันกับตลาด ลูกค้าที่มา ซื้อจะเป็นคนที่อยู่ใกล้เคียงกับสหกรณ์ ซึ่งแต่ก่อนยังมีไปซื้อที่สุพรรณชัยนาทแต่ปัจจุบันราคาน้ำมัน ในการเดินทางสูง จึงมีลูกค้าใหม่ๆ หันเข้ามาซื้อที่สหกรณ์มากขึ้น

นอกจากนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมาสหกรณ์ประสบปัญหาเรื่องการผลิตหญ้าเนื่องจากติด ปัญหากรรมสิทธิ์ซึ่งฝนตกตลอดและมาเร็วกว่าฤดูกาลที่ควรจะเป็น ดังนั้นจึงกระทบกับรายได้ของ สหกรณ์ที่ได้จากการธุรกิจขายหญ้าเพียงอย่างเดียว

ข. แนวทางการพัฒนาการผลิตหญ้าแพงโกลาคุณภาพ

การปรับปรุงหรือพัฒนาแปลงนาหญ้าของสมาชิก ต้องดูเงื่อนไขความเหมาะสมของสมาชิกว่า เป็นอย่างไร ได้แก่ สภาพพื้นที่ สภาพแปลง กระบวนการผลิต การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว

ก. การปรับปรุงสภาพแปลง

พื้นที่ไม่ราบเรียบเป็นพื้นที่สวนมาก่อน- ต้องมีการปรับสภาพพื้นที่แปลงให้เรียบและได้ระดับ วิธีการทำ อย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพของสมาชิก

- ปรับเปลี่ยนมาทำนาสัก 2 รอบก่อนและกลับมาทำนาหญ้าใหม่
- ทขอยทำนาที่ละส่วนถ้าเป็นแปลงใหญ่ ขุดดี เพื่อเก็บพันธ์หญ้าที่จะทำให้รุ่นต่อไป , ทำให้มีทุนหมุนเวียนในการลงทุน
- ในช่วงฤดูฝนควรมีการปรับแปลงที่ลุ่มมาทำนาข้าว เพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี

บ. การปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอนการทำนาหญาของสมาชิก

1. ปรับปรุงวิธีการกำจัดวัชพืช ต้องดูแลใส่ใจการกำจัดวัชพืชให้มากขึ้น

วิธีการ

- ช่วงปลูกครั้งแรก ควรมีการฉีดยาคุมฆ่าหญ้าหลังจากปล่อยน้ำแห้ง (ต้องทดลอง)
- ก่อนและหลังเก็บเกี่ยวควรรีบกำจัดวัชพืชในแปลงที่พบเห็นโดยการถอนออกและใช้ยากำจัดหยอดเฉพาะที่ กรณีที่ขึ้นเป็นกอ

2. ปรับปรุงวิธีการใช้ปุ๋ยของสมาชิก

วิธีการ

- ในการเตรียมดินสำหรับปลูกครั้งแรกควรมีการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ ก่อนทำเทือกเป็นการรองพื้นเพื่อให้ดินมีอินทรีย์วัตถุมากขึ้น
- หลังปลูกตอนวิดน้ำเข้าแปลงควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำใส่พร้อมกับตอนวิดน้ำ (แหล่งปุ๋ยอินทรีย์น้ำ คือ ทำเอง ไปหาตามฟาร์มปศุสัตว์)
- ก่อนตัด 15 วัน ควรเสริมโปรตีนของหญ้าโดยใช้ปุ๋ยยูเรียหว่านบางๆประมาณ 10 – 15 ก.ก. / ไร่ (ในกรณีที่หญ้าเกิน 45 – 60 วัน ซึ่งเราเข้าไปเก็บเกี่ยวไม่ได้ต้องปล่อยให้หญ้าโตต่อไป)

3. การปรับปรุงการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ในช่วงฤดูฝน)

3.1 ปรับกระบวนการผลิตจากนาหญาเป็นนาข้าว

3.2 ในกรณีที่ฝนตกไม่สามารถตากแดดในนาหญาได้ รีบตัดและรีบขนมาตากบนถนน (เงื่อนไข ต้องมีแดด , คนงานจ้างเหมา)

3.3 งคตัด ปล่อยไว้นานกว่าจะตัดได้

3.4 ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการอบแห้งหญ้า

- ทำโรงเรือนอบแห้ง (ตี / อัดในโรงเรือน)
- ทำตู้อบหญ้า (เข้าตู้อบ)
- ทำลานตาก

ระยะต่อไปอาจจะทำการทดลองไปพร้อมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ได้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ค. การพัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

1. แนวทางการจัดการในการเพิ่มผลผลิตของสหกรณ์

ระยะสั้น

- ปรับสภาพพื้นที่ใหม่ซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย

- ต้องเร่งรอบการผลิต
- ปรึกษา ระบบชีวภาพ
- เพิ่มทุน
- ปรับปรุงดิน

ระยะยาว

- เพิ่มพื้นที่ทำนาหญา(สมาชิกเดิมขยายพื้นที่)
- เพิ่มสมาชิกใหม่ (ทำธุรกิจอื่น เช่น ร้านค้า , ปรึกษา)
- วิเคราะห์สภาพพื้นที่ของสมาชิก วางแผนการผลิตร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และวางแผนทางการพัฒนาคุณภาพการผลิตของสมาชิกแต่ละกลุ่ม
- การเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น วิทยาลัยการอาชีพหนองแค วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต

2. แนวทางการพัฒนาบุคลากร

- พัฒนาคิดความรู้ของสมาชิกและกรรมการ ในเรื่องสหกรณ์ , การพึ่งตนเอง พึ่งกันเอง

2.1 คนงาน

2.1.1 ระบบการทำงานของคนงาน มีการประชุมคนงานอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำทุก 15 วัน (ที่ผ่านมามีบางครั้งช่วงงานยุ่งก็จะได้คุย บางครั้งผู้บริหารก็ไม่ว่าง) มีกรรมการรับผิดชอบชัดเจน

2.1.2 คู่มือปฏิบัติงาน / การตรวจสอบ มีกรรมการรับผิดชอบชัดเจน

2.1.3 จัดทำตารางการป้อนนิตินำร่องเครื่องมือเครื่องจักรและมีกรรมการตรวจสอบที่ชัดเจน

2.1.4 สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน (โบนัส , รางวัล , การดูงานนอกสถานที่)

2.2 กรรมการ

2.2.1 การอบรม กรรมการตอนนี้ที่ยังทำนาหญาอยู่ตอนนี้มีอยู่ไม่กี่คน คนที่ไม่ได้ทำนาหญา ก็จะยังไม่เห็นความสำคัญของสหกรณ์ แต่ก็ยังมีส่วนอื่นที่กรรมการส่วนอื่นยังทำได้ เช่น ร้านค้าชุมชน

เรื่องวิสัยทัศน์ของแต่ละคนที่เป็นกรรมการก็ไม่เหมือนกัน การศึกษาดูงานก็มีส่วนสำคัญ เช่น ไปดูสหกรณ์อื่นหรือกลุ่มชุมชนที่ทำงานประสบความสำเร็จที่เค้ามีระบบบริหารจัดการที่ดีและประสบความสำเร็จที่มีขนาดและสถานะใกล้เคียงกับสหกรณ์ศรีปทุม โดยเน้นการเพิ่มความรู้และพัฒนาวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการ เพื่อที่จะกลับมาพัฒนางานของสหกรณ์ในระยะต่อไป อาจจะเป็นช่วงเดือนมิถุนายน ก่อนปิดบัญชีสหกรณ์

2.2.2 การสัมมนาเป็นประเด็นเรื่องที่น่าสนใจ

2.3 สมาชิกสหกรณ์

2.3.1 การสำรวจความต้องการสินค้าของสมาชิก และความสามารถในการชำระคืน

2.3.2 การสำรวจความต้องการในการมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมของสหกรณ์

2.3.3 การขยายจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ฯ เพิ่ม

- สมาชิกเก่าชักจูง บอกต่อ
- วิทยุชุมชนเสียงตามสาย

3. แนวทางการพัฒนาการตลาด

แนวทางการจัดการ

- รักษาลูกค้าหลักๆก่อน
- ในอนาคตควรมีการจำกัดปริมาณลูกค้าขาจร
- เปิดร้านค้าทุกวันเพื่อรับแจ้งเรื่องการซื้อขายหญ้า
- การทำธุรกิจด้านอื่นๆเสริมกับสมาชิก ซึ่งลดความเสี่ยงที่รายได้ต้องพึ่งจากการขายหญ้าอย่างเดียว เช่น การจัดหาปัจจัยการผลิต(ปุ๋ย) ขายให้สมาชิก เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

โครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน , เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการกลุ่มของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมในปัจจุบัน , เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น , เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำนาหญ้าระหว่างเกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญ้าแพงโกล่าให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจ และมีคำถามในการวิจัยคือ แนวทางที่เหมาะสมในการผลิตหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ควรเป็นอย่างไร โดยศึกษาถึงกระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพควรของเกษตรกร และกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพ

โครงการวิจัยมีกระบวนการดำเนินงานและกระบวนการในการศึกษาข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการหาคำตอบ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมทีมวิจัยก่อนเริ่มดำเนินงานวิจัย
2. การออกแบบการเก็บข้อมูลกระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิก
3. การชี้แจงโครงการกับสมาชิกที่ทำนาหญ้า
4. การเก็บข้อมูลกระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกและการบริหารจัดการของสหกรณ์
5. การสรุปข้อมูลสมาชิก
6. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากสมาชิกและจัดทำเป็นคู่มือการทำนาหญ้า
7. การสรุปข้อมูลเรื่องการบริหารจัดการ
8. การวิเคราะห์ข้อมูลสมาชิกที่ผลิตหญ้าแพงโกล่า
9. การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการของสหกรณ์
10. การสรุปผลโครงการวิจัย

จากกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ทีมวิจัยได้องค์ความรู้ กระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพของเกษตรกร และกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การวางแผนแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระบวนการในการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้มีคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพพื้นที่ในการผลิตหญ้ามักมีผลต่อปริมาณผลผลิตและรอบการผลิตหญ้าของสมาชิกรวมถึงการเก็บเกี่ยวหญ้าของสหกรณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. สภาพพื้นที่ของสมาชิกจำนวน 15 ราย แบ่งสภาพพื้นที่ออกเป็น 3 แบบ คือ

- 1.1 พื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาหญ้า มีด้วยกัน 6 ราย มีปัญหาเรื่องความเสมอของพื้นที่เนื่องจากเป็นร่องสั้มนาก่อนทำให้นาหญ้าเป็นลูกคลื่น
- 1.2 พื้นที่ที่ทำนาข้าวมาก่อนและมาทำนาหญ้า มีด้วยกัน 7 ราย
- 1.3 พื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหญ้า มีด้วยกัน 2 ราย

2. กระบวนการในการผลิตหญ้าของสมาชิกประกอบด้วย

2.1 การปรับพื้นที่ก่อนทำนาหญ้า

- การปรับพื้นที่กรณีพื้นที่เดิมเป็นสวนมาก่อน
- การปรับพื้นที่กรณีพื้นที่เดิมเป็นนาข้าวมาก่อน

2.2 การเตรียมดินปลูกหญ้าแพงโกล่า

2.3 การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้า

2.4 การหว่านท่อนพันธุ์หญ้า

2.5 การดูแลแปลงนาหญ้า

2.5.1 การใส่ปุ๋ย

2.5.2 การกำจัดวัชพืช

2.6 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสภาพพื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหญ้าได้ผลผลิตดีกว่าสภาพพื้นที่แบบอื่นๆ เพราะพื้นที่เรียบเสมอกันทำให้การเจริญเติบโตของหญ้ามั่นคงสม่ำเสมอผลผลิตสูงสุดอยู่ที่ 68 ฟ่อนต่อไร่ และกรณีพื้นที่ที่เป็นร่องสั้มนาก่อนและมาทำนาหญ้าพบว่า การลงทุนทำนาหญ้าแพงโกล่าครั้งแรกกว่าจะคืนทุนก็รอบการผลิตที่ 3 และจากรอบการผลิตที่ผ่านมา (ปี 2551) สหกรณ์ไม่สามารถผลิตหญ้าได้เพียงพอกับความต้องการของตลาด เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงฤดูกาลที่ไม่ปกติมีฝนตกในช่วงที่ยังไม่ถึงฤดูกาลและพื้นที่ที่ผลิตหญ้าของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มทำให้การระบายน้ำของสมาชิกเป็นไปได้ยากประกอบกับพื้นที่ในการทำนาหญ้าของสหกรณ์ไม่ได้เป็นผืนเดียวกันหมด บางรายก็มีนาข้าวอยู่ข้างนาหญ้าซึ่งความต้องการระบายน้ำไม่สอดคล้องกัน ทำให้สมาชิกมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการวิดน้ำสูงมาก

จากข้อมูลการวิจัยพบว่ากระบวนการในการพัฒนากระบวนการผลิตนั้นจะต้องพัฒนาใน 3 ส่วนประกอบกัน คือ สภาพแปลงหญ้าของสมาชิก ขั้นตอนในการทำนาหญ้า และกระบวนการในการเก็บเกี่ยว โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การปรับปรุงหรือพัฒนาแปลงนาหญ้าของสมาชิก (ต้องดูเงื่อนไขความเหมาะสมของสมาชิกว่าเป็นอย่างไร

วิธีการ

1.1 พื้นที่ไม่ราบเรียบเป็นพื้นที่สวนมาก่อน ต้องมีการปรับสภาพพื้นที่แปลงให้เรียบและได้ระดับ วิธีการทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพของสมาชิก

- ปรับเปลี่ยนมาทำนาสัก 2 รอบก่อนและกลับมาทำนาหญ้าใหม่
- ทขอยทำนาที่ละส่วนถ้าเป็นแปลงใหญ่ ข้อดี เพื่อเก็บพันธ์หญ้าที่จะทำให้งุ่นต่อไป , ทำให้มีทุนหมุนเวียนในการลงทุน
- ในช่วงฤดูฝนควรมีการปรับแปลงที่ลุ่มมาทำนาข้าว เพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี

แนวทางที่ 2 การปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอนการทำนาหญ้าของสมาชิก

2.1 ปรับปรุงวิธีการกำจัดวัชพืช ต้องดูแลใส่ใจการกำจัดวัชพืชให้มากขึ้น

วิธีการ

- ช่วงปลูกครั้งแรก ควรมีการฉีดยาคุมฆ่าหญ้าหลังจากปล่อยน้ำแห้ง (ต้องทดลอง)
- ก่อนและหลังเก็บเกี่ยวควรรีบกำจัดวัชพืชในแปลงที่พบเห็นโดยการถอนออกและใช้ยากำจัดหยอดเฉพาะที่ กรณีที่ขึ้นเป็นกอ

2.2 ปรับปรุงวิธีการใช้ปุ๋ยของสมาชิก

วิธีการ

- ในการเตรียมดินสำหรับปลูกครั้งแรกควรมีการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ ก่อนทำเทือกเป็นการรองพื้นเพื่อให้ดินมีอินทรีย์วัตถุมากขึ้น
- หลังปลูกตอนวิดน้ำเข้าแปลงควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำใส่พร้อมกับตอนวิดน้ำ (แหล่งปุ๋ยอินทรีย์น้ำ คือ ทำเอง ไปหาตามฟาร์มปศุสัตว์)
- ก่อนตัด 15 วัน ควรเสริมโปรตีนของหญ้าโดยใช้ปุ๋ยยูเรียหว่านบางๆประมาณ 10 – 15 ก.ก. / ไร่ (ในกรณีที่หญ้าเกิน 45 – 60 วัน ซึ่งเราเข้าไปเก็บเกี่ยวไม่ได้ต้องปล่อยให้หญ้าเต้าโตต่อไป)

แนวทางที่ 3 การปรับปรุงการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ในช่วงฤดูฝน)

- ปรับกระบวนการผลิตจากนาหญ้าเป็นนาข้าว
- ในกรณีที่ฝนตกไม่สามารถตากแดดในนาหญ้าได้ รีบตัดและรีบขนมาตากบนถนน (เงื่อนไข ต้องมีแดด , คนงานจ้างเหมา)
- งดตัด ปล่อยไว้จนกว่าจะตัดได้
- ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการอบแห้งหญ้า (ระยะต่อไปอาจจะทำการทดลองไปพร้อมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่)

- ทำโรงเรือนอบแห้ง (ดี / อัดในโรงเรือน)
- ทำตู้อบหญ้า (เข้าตู้อบ)
- ทำลานตาก

กระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้การผลิตหญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพ

การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพหญ้าประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. การเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิต

- ข้าวของแปลงมาแจ้งกับกรรมการฝ่ายผลิตคือ คุณจรัส ศรีเมฆเป็นผู้คุมคิวในการตัดหญ้า
- เจ้าของแปลงต้องเตรียมแปลงให้แห้ง และกำจัดวัชพืชก่อนจะทำการตัดหญ้า ซึ่งถ้าแปลงหญ้าไม่แห้งจะมีผลกระทบกับเครื่องจักรที่ดำเนินการตัดหญ้า
- การจัดเก็บผลผลิตขณะนี้สหกรณ์ยังไม่มีโรงเรือนในการเก็บผลผลิตทำให้ในฤดูฝนจะมีปัญหาแต่ปัจจุบันยังไม่มีปัญหามากนักเนื่องจากยังไม่มีรถเก็บสต็อกไว้มากเนื่องจากมีลูกค้ามาติดต่อซื้อเป็นประจำอยู่แล้ว

2. การตลาด

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาสหกรณ์ประสบปัญหาเรื่องการผลิตหญ้าเนื่องจากติดปัญหามรสุมซึ่งฝนตกตลอดและมาเร็วกว่าฤดูกาลที่ควรจะเป็นดังนั้นจึงกระทบกับการตลาดของสหกรณ์พอสมควรและความต้องการของลูกค้ายังสอดคล้องกับฤดูกาลด้วย เช่น ฤดูที่สามารถผลิตได้มีแหล่งซื้อหลายที่ก็จะต้องการหญ้าที่มีคุณภาพ ช่วงฤดูแล้งลูกค้าที่เลี้ยงโคจะเยอะเพราะฤดูแล้งหญ้าธรรมชาติจะไม่ดี แต่อย่างฤดูฝนสหกรณ์ก็ผลิตได้ไม่เยอะหญ้าคุณภาพอย่างไรลูกค้าก็ต้องการ ในช่วงหน้าฝนหญ้าตามธรรมชาติจะมากดังนั้นลูกค้าที่เป็นเลี้ยงโคจะไม่ค่อยมี ส่วนลูกค้าที่เป็นฟาร์มม้าต้องเน้นคุณภาพ ส่วนราคาเขาไม่ค่อยเกี่ยวแต่ขอให้ได้หญ้าเกรด A ตอนนี้ก็ราคา จาก ระยะแรก 40 บาท จนปัจจุบันราคา 80 บาท การขึ้นราคาจะดูตามการผลิตเพราะสหกรณ์ต้องใช้เครื่องจักรในการผลิตและต้องใช้น้ำมันกับเครื่องจักรทุกอย่าง

การตลาดของสหกรณ์จะมีลูกค้าหลายกลุ่มและจะใช้วิธีการกระจายให้ลูกค้าแต่ละราย จะไม่มีการผูกขาดเหมือนกับสหกรณ์ก็จะบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ไปด้วยถ้าเราจะขึ้นราคาเราก็จะสามารถต่อรองได้กับผู้ซื้อ

การจัดคิวลูกค้าแต่ละรายระยะแรกก็มีปัญหาเหมือนกันเพราะว่ารับยอดหลายคนทำให้บางครั้งสับสนหญ้าไม่พอ ปัจจุบันก็จะให้มีคนรับยอดและเป็นคนจัดคิวคนเดียว ณ ขณะนี้ก็จะใช้วิธีการจองล่วงหน้าเพื่อที่จะได้จัดคิวได้ถูก

แนวทางการจัดการ

- รักษาลูกค้าหลักๆก่อน ในอนาคตควรมีการจำกัดปริมาณลูกค้าขาจร
- เปิดร้านค้าทุกวันเพื่อรับแจ้งเรื่องการซื้อขายหญ้า

- การทำธุรกิจด้านอื่นๆเสริมกับสมาชิก ซึ่งลดความเสี่ยงที่รายได้ต้องพึ่งจากการขายเหี่ยวอย่างเดียวนั้น เช่น การจัดหาปัจจัยการผลิต(ปุ๋ย) ขายให้สมาชิก เป็นต้น

3. ระบบการจัดการภายในสหกรณ์

- เกณฑ์การกำหนดราคาเหี่ยว จะใช้ที่ประชุมเป็นผู้กำหนดราคาซึ่งจะดูตามสถานการณ์ เช่น ในช่วงหลังราคาน้ำมันมีราคาสูงมากขึ้นราคาเหี่ยวก็มีการขึ้นราคา
- การจัดสรรค่าตอบแทนคนงาน จะปรับเป็นการจ่ายค่าแรงเป็นรายอาทิตย์ เพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงานของคนงาน
- คนงาน จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของสหกรณ์นั้นมีการพูดคุยกับสมาชิกอย่างต่อเนื่องทำให้การปฏิบัติงานของคนขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรจะต้องมีการปฏิบัติร่วมกันดังนี้
 - มีการประชุมคนงานอย่างสม่ำเสมอ
 - การดูแลเครื่องจักรต้องมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานให้กับคนงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการของสหกรณ์ที่ผ่านมาที่มวิจัยได้มีแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการดังนี้

แนวทางที่ 1 การเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น วิทยาลัยการอาชีพหนองแค วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต

แนวทางที่ 2 พัฒนาระบบการจัดการ ได้แก่

การพัฒนาความคิดความรู้ของสมาชิกและกรรมการ ในเรื่อง สหกรณ์, การพึ่งตนเอง พึ่งกันเอง

2.1 คนงาน

2.1.1 ระบบการทำงานของคนงาน มีการประชุมคนงานอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำทุก 15 วัน (ที่ผ่านมาบางครั้งช่วงงานยุ่งก็จะได้คุย บางครั้งผู้บริหารก็ไม่ว่าง) มีกรรมการรับผิดชอบชัดเจน

2.1.2 คู่มือปฏิบัติงาน / การตรวจสอบ มีกรรมการรับผิดชอบชัดเจน

2.1.3 จัดทำตารางการปรนบัติบำรุงเครื่องมือเครื่องจักรและมีกรรมการตรวจสอบที่ชัดเจน

2.1.4 สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน (โบนัส , รางวัล , การดูงานนอกสถานที่)

2.2 กรรมการ

2.2.1 การอบรม กรรมการตอนนี้ที่ยังทำนาเหี่ยวอยู่ตอนนี้มีอยู่ไม่กี่คน คนที่ไม่ได้ทำนาเหี่ยวก็ยังไม่เห็นความสำคัญของสหกรณ์ แต่ก็ยังมีส่วนอื่นที่กรรมการส่วนอื่นยังทำได้ เช่น ร้านค้าชุมชน

เรื่องวิสัยทัศน์ของแต่ละคนที่เป็นกรรมกรก็ไม่เหมือนกัน การศึกษาดูงานก็มีส่วนสำคัญ เช่น ไปดูสหกรณ์อื่นหรือกลุ่มชุมชนที่ทำงานประสบความสำเร็จที่เค้ามีระบบบริหารจัดการที่ดีและประสบความสำเร็จที่มีขนาดและสถานะใกล้เคียงกับสหกรณ์ศรีปทุม โดยเน้นการเพิ่มความรู้และพัฒนาวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการ เพื่อที่จะกลับมาพัฒนางานของสหกรณ์ในระยะต่อไป อาจจะเป็นช่วงเดือนมิถุนายน ก่อนปิดบัญชีสหกรณ์

2.2.2 การสัมมนาเป็นประเด็นเรื่องที่น่าสนใจ

2.3 สมาชิกสหกรณ์

2.3.1 การสำรวจความต้องการสินค้าของสมาชิก และความสามารถในการชำระคืน

2.3.2 การสำรวจความต้องการในการมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมของสหกรณ์

2.3.3 การขยายจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ฯ เพิ่ม

- สมาชิกเก่าชักจูง บอกต่อ
- วิทยุชุมชนเสียงตามสาย

ปัญหาอุปสรรคที่พบในงานวิจัย

1. การทำงานในระยะที่ 1 คนในชุมชนยังไม่เคยผ่านกระบวนการทำงานแบบวิจัยเพื่อท้องถิ่นและยังขาดความเข้าใจทำให้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังไม่มากพอ
2. การออกแบบการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนั้น มีรายละเอียดค่อนข้างมากทำให้คนที่เก็บข้อมูลไม่เข้าใจในบางครั้ง
3. การเก็บข้อมูลเนื่องจากทีมวิจัยใช้ทีมเยาวชนในชุมชนเก็บข้อมูลซึ่งมีหลายคน ทำให้การเก็บข้อมูลบางครั้งข้อมูลที่ได้มาจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน
4. ในส่วนทีมวิจัยเองการทำงานจะมีทีมวิจัยบางส่วนยังไม่เข้าใจการทำงานแบบวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้การมีส่วนร่วมในการทำงานขาดความต่อเนื่อง
5. ระหว่างการดำเนินงานทีมวิจัยซึ่งแต่ละคนมีภารกิจหลายด้านทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมไม่พร้อมเพรียงกัน

บทเรียนที่ได้จากการวิจัย

1. กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งถ้าในชุมชนมีกระบวนการอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้คนพัฒนาขึ้น จากการใช้เพียงแค่อารมณ์ความรู้สึก หรือความเชื่อในการตัดสินใจ มาเป็นใช้เหตุผล/ ข้อมูลในการตัดสินใจมากขึ้น
2. กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้ชุมชนได้ทบทวนความรู้ที่มีอยู่เดิมของชุมชนที่บางส่วนชุมชนอาจจะลืมไปแล้ว

3. การทำงานทำให้ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยแบบใหม่ ได้รู้ว่าการวิจัยชาวบ้านธรรมดาสามารถทำได้โดยใช้กระบวนการทำงาน
4. ได้เรียนรู้การทำงานวิจัยของชุมชนอื่นๆ และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานในระยะต่อไป

1. การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการทำงานที่ชุมชนยังไม่คุ้นชินและไม่เคยทำดังนั้นการทำงานในช่วงแรกก็เลยต้องมีความใกล้ชิด คอยหนุนเสริมชุมชนเรื่องกระบวนการวิจัย ซึ่งถ้าชุมชนได้พี่เลี้ยงที่อยู่ใกล้ชุมชน ก็จะทำให้ทีมวิจัยสามารถทำงานได้ดีมากขึ้น
2. การเก็บข้อมูลถ้ามีการใช้แบบสอบถาม หัวข้อในการเก็บข้อมูลต้องไม่เยอะและซับซ้อนมากนัก การที่แบบสอบถามมีความซับซ้อนมากนั้นทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ยาก จึงต้องเป็นข้อมูลที่สำคัญเท่านั้น
3. การเก็บข้อมูล ทีมวิจัยและทีมเก็บข้อมูลต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่ตรงกัน และการเก็บข้อมูลในระยะต่อไปควรจะต้องมีการเก็บข้อมูลที่เป็นรูปภาพเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลให้ชัดเจนมากขึ้น
4. การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้ชุมชนมีการบันทึกข้อมูลเป็นระบบ และมีข้อสรุปที่ชุมชนได้จากการวิจัยดีพอสมควร ซึ่งจะทำให้การนำหยาในในระยะต่อไปสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ภาคผนวก

ตารางสรุปข้อมูลกระบวนการผลิตของสมาชิก

ข้อมูลทั่วไป พืชผักสวนครัว-สมุนไพร

สมาชิก		ข้อมูลสมาชิก										
การผลิต	สมาชิก	พันธุ์	จำนวน	วัสดุ	ปุ๋ย	สารเคมี	สารเคมี	สารเคมี	สารเคมี	สารเคมี	สารเคมี	สารเคมี
1.ต้นทุเรียน												
1.1.การเตรียมดิน												
- ไถดิน												
- ตีนา												
- เกรตดิน												
- ไถทำเทือก												
- กลบร่องส้ม												
- ไถกลบ												
- ไถพรวน												
- คำนำนํ้า												
- เชื้อเพลิง												
- ตัดวัชพืช												
- ไถปั่นดิน												
- วนิดา												
- คราดดิน												
1.2 การหว่าน												

ฤดูปลูกที่ พืชศึกษา-เมษายน

ชื่อสมาชิก																
สมาชิก	การผลิต	ศุภวัชร	มานพ	ศิริพันธุ์	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พยุง	ศรีสุรางค์	ละมัย	สำรวย	สกล	สมรทัย	สมคิด	จำนง	สัจด์
	ก่อนพันธุ์															
	- หว่านเอง (ไร่)		ไม่ได้หว่าน							15	10					10
	- จ้างหว่าน (ไร่)															
	ราคาไร่ละ (บาท)	120/300	ก่อนพันธุ์	35/350	24/450	25/500	10/450	30/300	50/500	35/90		17/282	20/450	10/500	30/100	
	- จำนวนก่อนพันธุ์ที่ใช้หว่าน															
	กก./ไร่	300	หญ้าเน่อง	300	300	300	300	300	300	300	300		300	300		300
	- วิธีการ/ขั้นตอน (บาท)		จากทำต่อ													
	* ค่าสูบน้ำ		เนื่องจาก	1,750	2,400											
	* หอบหญ้าไปหว่านในแปลง	18,000	คนอื่น	6,125	5,400	8,750	2,250	4,500	12,500	1,575	600	2,400	450	2,500	2,100	600
	* ใช้ไม้รูปตัวที															
	ราคาให้หญ้าจม	18,000		6,125	5,400	8,750	2,250	4,500	12,500	1,575	600	2,400	450	2,500	2,100	600
	1.3 การดูแลแปลงนา															
	- ระยะเวลาการระบายน้ำเข้าแปลงนาหญ้า		10	3	4	10	15	20		10	7	7		7	10	10

สรุปคดี พศกคจกยณ-เมษยน

ชื่อสมาชิก																
สมาชิก	การผลิต	ศุภวัชร	มานพ	ศิริณัฐ	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พยาง	ศรีสุรางค์	ละมัย	สำรวย	สกล	สมวิทย์	สมคิด	จำนง	สังัด
	(วัน)															
	-ระยะเวลาการระบายน้ำออกจากแปลงนา (วัน)	7	7	1	2	7	7	4		10	3	3		7	1	7
	-ระยะเวลาการไถ่ปุ๋ย วัน/กก.ต่อไร่	45/20	20/15	15/25	2/15	3/20	20/15	1/10		2.5	20/15	15/25			2/15	1.5
	- การกำจัดวัชพืช															
	* ใช้คนกำจัดวัชพืช	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	* ใช้ยากำจัดวัชพืช	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓	✓		✓
	- วิธีการขึ้นตอน (บาท)															
	* กำจัดวัชพืช		460		300	610	950	1,950	3,150	630	1,500	1,200	1,500	3,200	500	630
	* ใส่ปุ๋ย		1,875	17,000											5,400	520
	* วิตน้ำเข้าแปลงนา		130	1,250						200						
	* ค่าแรงงาน		150	350	150											
	- เทคนิคการดูแล															

ฤดูปกติ พฤศจิกายน-เมษายน

ชื่อสมาชิก															
สมาชิก	สุภวัชร	มานพ	ศิริษฐ์	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พวง	ศรีสุรางค์	ละมัย	ตำรวจ	สกล	สมวิทย์	สมคิด	จำนง	สังกัด
การผลิต															
อื่นๆ ในการทำงาน															
* คอยดูแลเรื่องหญ้าป่น		✓	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓		
* ดูแลเรื่องน้ำในแปลงนา		✓	✓	✓					✓			✓		✓	
* ซ่อมบริเวณที่ไม่มีหญ้าขึ้น										✓					
* ดูแลเรื่องปุ๋ย			✓	✓	✓			✓							
1.4 พื้นที่ในการทำนาหยา (ไร่)	120	10	25	24	35	10	30	50	30	10	17	20	10	30	4
2. ผลผลิต															
2.1 ปริมาณการผลิต (ฟ่อน)	8,240	496	3,400	937	2,919	45	3,874	2,328	2,933	292	845	422	0	3,770	
2.2 คุณภาพผลผลิต (ฟ่อน)															
- แกรด A	8,190	496	3,368	937	2,856		3,874	2,278	2,696	292	505	321	0	3,770	
- แกรด B								50			340		0		

อุปภัมภ์ พุทธกิจนิยาม-เมฆายน

ชื่อสมาธิ													
สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ
การปฏิบัติ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ	สมาธิ
- เกรต C	50	32	63	45	พญ	ศรีสุรางค์	ละมัย	สำรวย	สกล	สมรดิษฐ์	สมคิด	จำนง	สัจ
รวม	8,240	3,400	2,919	45	3,874	2,328	2,933	292	845	422	0	3,770	0
2.3 ระยะเวลาในการตัด (วัน/รอบ)	90	120	90	90	90	60	60	90	45	70	0	60	65

ตารางข้อมูลการตลาดของสหกรณ์

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ณรงค์	45			45		20		20				0				0				0				0
หมอมั่ง	879			879	135			135	162			162	423			405	716			405				716
หม่อง		4		4				0				0				0				0				0
ใจ	921			921	758			758	303			303	1,379			2,150	720			2,150				720
ปรีชา	106			106	94		103	197	114			114				0								0
จันทรา	147			147	150		50	200	115			115	51			205	83			205				83
พารมศรีดาปี	120			120				0				0	120											0
จเค็ด	17			17	15			15	15	10		25	20											0
อ้วน	50			50				0				0				80								0
บุญเหลือ	10			10				0				0												0
บ.วิริยะประกันภัย	200			200				0				0				200								0
ผญ.สมเกียรติ	70			70				0				0					63							63
นคร	32			32				0				0												0
สมศักดิ์	39			39				0	35			35	219											0
เอ๋	85			85				0				0												0
กึ่ง	40			40	34			34				0					40							40
สนง.ปศุสัตว์ กทม.	70			70				0				0												0
คดอริน	26	26	27	79	27	41		68	53			53				29	89							89

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ฟาร์มวัว	26	50		76	56			56				0	25			25	51			51	8			8
ฟาร์มม้า	4			4				0				0				0				0				0
เฉลิมเกียรติ	23			23				0				0				0				0				0
ดาบประดิษฐ์			20	20				0	20			20				0				0	30			30
ปู	33			33	165			165				0				0				0				0
ทศพล	50			50	178			178	30			30	84			84	132			132	603	50		653
ฟาร์มแฮปปี้โฮท	170			170				0				0				0				0				0
แดง	47			47		48		48				0	22			22	10			10				0
บุญธรรม	60			60				0				0				0				0				0
แอน		30		30		38		38				0				0				0				0
สุภาโชติ	50			50				0				0				0				0				0
นครนายก		5		5				0				0				0				0				0
ทบ.				0	280			280				0				0				0				0
สุกรี				0	145			145				0	145			145				0				0
นันทพร				0	15			15				0				0				0				0
เมธา				0	45			45				0				0				0				0
สมชาย				0	48			48	42			42				0				0				0
วิ้ว				0	8			8				0				0				0				0
แก้ว				0	100			100				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
บุญถือ				0	23			23								0				0				0
วาทิ				0	5			5	5							5				0				0
ม้าทรง				0	200			200	17							17	200			200				0
สกล				0	200			200								0				0				0
เล็ก				0	20			20								0				0				0
สมเกียรติ				0	40			40								0	40			40				0
ตำรวจ				0				0	10				4			10				4				0
บุษ				0	20			20								0				0				0
อนงค์				0				0	40							40	30			30				0
ชาติ				0	10			10								0	10			10				0
ทหารม้า				0	10			10								0				0				0
เจ็ก				0			20	20								0				0				0
เริงชัย				0				0	30				30			60				30				0
ส.วิภาพ				0	534		1,120	1,654								0				0				0
คิงเพาเวอร์				0	70			70	85							85				0				0
ประดิษฐ์				0	20			20					74			74				0				0
ภูมิพร				0				0					88			88				0				38
ประทวน				0				0								5				0				0
เจ๊แอน				0				0					66			66				0				70

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ชีชา				0				0		35			30			30				0				0
ด้อย				0				0					3			3				0				0
โหม้ส				0				0								0				0				0
กางระยอง				0				0								0				0				0
คณิศร				0				0								200				0				0
คำรวจ				0				0		20						0	4			4				0
ศูนย์รับหาย				0				0					810			810				0	1,500			1,500
แดงสระบุรี				0				0		50						0				0				0
วังน้อย				0				0		72						0				0				0
สุรเดช				0				0								20				0				0
อนก				0				0					35			35				0				0
มนตรี				0				0								5				0				0
สุพจน์				0				0								9				0				0
เอก				0				0					30			30				0	80			80
คลองหนึ่ง				0				0		26						0	20			20				0
พิเชษฐ์				0				0								10	15			15	46			46
ศูนย์ท่าหลวง				0				0		1,120						0				0				0
ทวีชัย				0				0		8						0				0				0
น้อย				0				0								10				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูก้า				0				0	30			30				0	41			41				0
ดูย				0				0				0				6	6			6				0
ตุริยันต์				0				0				0				0				0				0
ชนสิทธิ์				0				0	50			50				0				0				0
อี				0				0				0				300				0				0
เล็ก				0				0				0	300			0				0				0
แก่งคอย				0				0				0	30			30	50			50				0
อนรักษ์				0				0				0	30			30				0				0
นิพนธ์				0				0				0	20			20				0				0
วันชัย				0				0				0	10			10				0	10			10
จุฬา				0				0				0	33			33				0				0
เล็กทพบุรี				0				0				0	54			54				0				0
ฟาร์มบ้านเจ				0				0				0				0				0	5			5
ศรีสุรางค์				0				0				0				0	7			7				0
อบต.พนม				0				0				0				0				0	50			50
หนองท่าลาน				0				0				0	280			280				0	140			140
เอือน				0				0				0	145			145				0	542			542
นา				0				0				0				0	15			15	15			15
ยูนิม				0				0				0				0				0	40			40
รองประภิต				0				0				0	43			43				0				0
				0				0				0				0				0	152			152

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
นิคม				0				0					30			30				0				0
วิจิตรฟาร์ม				0				0					209			209				0				0
ปราโมทย์				0				0					12			12				0	25			25
สุเทพ				0				0					20			20				0				0
วีระชัย				0				0					10			10				0				0
สเตฟานฟาร์ม				0				0								0				0	70			70
สมัชชัย				0				0					28			28				0				0
วารี				0				0					11			11				0				0
สำเริง				0				0								0				0	5			5
อิทธิพล				0				0					190			190				0				0
เอกชัย				0				0					48			48				0				0
สามารถ				0				0								0				0	40			40
จสอ.ชัยวิจิตร				0				0								0				0	15			15
พนม				0				0								0				0	10			10
มนต์				0				0					11			11				0				0
ลำเพย				0				0					42			42				0				0
จำเริญ				0				0								0				0	25			25
เทพ				0				0					300			300				0				0
รณแดง				0				0								0				0	10			10

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูก้า																								
แพรว				0				0				0				0				40				40
สุรศักดิ์				0				0				0	20			20				0				0
อาร์ท				0				0				0	4			4				0				0
จำเพชร				0				0				0				0				0				0
วรรณา				0				0				0				0				0				0
สวนสัตว์ดุสิต				0				0				0	125			125				0				0
สุมาลย์ทิพย์				0				0				0	18			18				0				0
สมานฟาร์ม				0				0				0				0				0				0
คลองสิบ				0				0				0	40			40				0				0
ไพโรจน์				0				0				0	200			200				0				0
รุ่งแสง				0				0				0				0				0				0
จำแดง				0				0				0	35			35				0				0
ลำบัว				0				0				0	1			1				0				0
มงคลบุตร				0				0				0				0				0				0
ชาติ				0				0				0				0	1			1				0
พิยะสรว				0				0				0				0	40			40				0
นลอ				0				0				0				0				0				0
พรเทพ				0				0				0				0	5			5				0
รองวันชัย				0				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ปั๊วะเบียบ				0				0								0	20			20				0
โบนันซ่าฟาร์ม				0				0								0				0				0
ภคพล				0				0								0	20			20				0
พิริต				0				0								0				0				0
สก.ชัยภูมิ				0				0								0	6			6				0
รวม	3,320	80	82	3,482	3,405	147	1,293	4,845	2,435	65	933	3,433	6,257	50	6,307	3,842	3,842			3,842	5,280	50		5,330

ช่วงเดือน มกราคม 50 – มิถุนายน 2551

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ณรงค์				0				0				0				0				0				0
หมอผึ้ง	911			911	570			570	472			472	374			605	150			150				0
หนอง				0				0				0	60			60				0				0
ใจ	1,200			1,200	750			750				0				0				0				0
ปรีชา				0			15	15	60			60				0				0				0
รัชกาล	225			225				0	161			161				0				0				0
พารมศรีทวี	120			120				0	130			130	130			130	110			110				0
จเด็ด				0				0				0				0				0				0
อ้วน				0				0				0	70			70	50	30		80	50			50
บุญเหลือ				0				0				0				0				0				0
บ.วิริยะประกันภัย				0				0				0				0				0	200			200
ผญ.สมเกียรติ				0				0				0	81			145				0	40			40
นคร	20			20				0	27			49	120			0				0				0
สมศักดิ์				0				0				0	30			30				0				0
เอ้				0				0				0				0				0				0
กึ่ง				0				0				0				0				0				0
สนง.ปศุสัตว์ กทม.				0				0				0				0				0				0
กลอริน	33		36	69	35			35	35			62	47			47				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
ฟาร์มวัว	183		20	203	31			31	20			20	15			15				0	32			32
ฟาร์มม้า				0				0				0				0				0				0
เฉลิมเกียรติ				0				0				0				0				0				0
ดาบประดิษฐ์	60			60	80			80	90			90			14	14				0				0
ปู				0				0				0				0				0				0
เทศบาล	552			552	263		45	308		30		30				0	128	165		293	120			120
ฟาร์มแฮปปี้โฮท				0				0	750			750	250			250				0				0
แดง				0				0				0	300			300	100			100	220			220
บุญธรรม				0				0				0				0				0				0
แอน				0				0				0				0				0				0
สุกโชติ				0				0				0				0				0				0
นครนายก				0				0				0				0				0				0
ทป.				0				0				0				0				0				0
สุกรี				0	180			180				0	160			160				0				0
นภัทร				0				0				0				0				0				0
เมธา				0				0				0				0				0				0
สมชาย	10			10				0				0				0				0				0
วีว				0				0				0				0				0	30			30
แก้ว				0				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
บุญลือ				0				0					0											0
วาทิ				0				0	30	47			47	22			30			22	30			30
ม้าทรง	200			200	200			200		200			200	200			200			200	200			200
สกล				0				0			140		140							0				0
เล็ก	40			40				0					0							0				0
สมเกียรติ	150			150				0	37				37				0			0				0
สำราญ				0				0					0				0			0	5			5
บุษ				0				0					0				0			0				0
อนงค์				0				0	30	30			30				30			0				0
ชาตรี				0				0					0				0			0				0
ทหารม้า				0				0					0				0			0				0
เจ็ก				0				0					0				0			0				0
เรงชัย				0				0					0				0	30		0	30			30
ส.ชีวภาพ				0				0					0				0			0				0
คิงเพาเวอร์				0				0					0				0			0				0
ประดิษฐ์				0				0					0				0			0				0
ภูมินทร์				0	38			38					0				0			0				0
ประพนธ์	4			4				0					0				0			0				0
เจ๊แอน	80			80	161			161	50	110			50	110						50				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูก้า				0				0				0				0				0				0
ชีซ่า				0				0				0				0				0				0
ด้อย				0				0				0				0				0				0
โทมัส				0				0				0				0				0				0
กวาระของ				0				0				0				0				0				0
คณิศร				0				0				0				0				0				0
ตำรวจ				0				0				0				0				0				0
ศูนย์รับหาย				0				0				0				0				0				0
แดงสระบุรี	48			48				0				0				0				0				0
วังน้อย				0				0				0				0				0				0
สุระเดช				0				0				0				0				0				0
อเนก				0				0				0				0				0				0
มนตรี				0				0	13			13				0				0				0
สุพจน์				0				0				0				0				0				0
เอก				0				0				0	30			30				0				0
คลองหนึ่ง				0				0				0				0				0				0
พิเชษฐ์				0				0	54			54	35			35				0	50			50
ศูนย์ท่าหลวง				0				0				0				0				0				0
ธวัชชัย				0				0				0				0				0				0
น้อย	23			23				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ดูคำ				0				0				0				0				0				0
ดูริชต์				0				0				0				0				0				0
ธนสิทธิ์				0				0				0				0				0				0
จี				0				0				0				0				0				0
เด็ก				0				0	20			20				0				0	20			20
แก๊งคอย				0				0				0				0				0				0
อนูรักษ์				0				0				0				0				0				0
นิพนธ์				0				0				0				0				0				0
วันชัย				0				0				0				0				0				0
จุฬา				0				0	236			236				0				0				0
เด็กลพบุรี				0				0				0				0				0				0
ฟาร์มม้าเจ				0				0				0				0				0				0
ศรีสุรางค์				0				0				0				0				0				0
อบต.พนม				0	140			140				0				0				0				0
หนองท่าลาน				0				0	122			122				46	80			80	42			42
เอือน	15			15	15			15	15			15				0				0				0
นา				0				0				0				0				0				0
ยุพิน				0				0				0				0				0				0
รองประกิด				0				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
นิคม				0				0				0				0				0				0
วิจิตรฟาร์ม				0				0				0				0				0				0
ปราโมทย์	20			20				0				0				0				0				0
สุเทพ	100			100				0				0				0				0				0
ธีระชัย				0				0				0				0				0				0
สเตฟานฟาร์ม	33			33				0			13	13				0				0				0
สมัยชัย				0				0				0				0				0				0
วารี				0				0				0				0				0				0
ลำไย	28			28				0	20			20				0				0				0
อิทธิพล				0				0				0				0				0				0
เอกชัย				0				0	51	10		10				0				0				0
สามารถ				0				0				0				0				0				0
จสอ.ชัยวิจิตร				0				0				0				0				0				0
พนม	15			15				0				0				0				0				0
มนต์				0				0				0				0				0				0
ลำพูน				0				0				0				0				0				0
จำเริญ				0				0				0				0				0				0
เทพ				0				0				0				0				0				0
รณณรงค์				0				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า				0				0				0				0				0				0
เพชร				0				0	348			348				74				0				0
สุรศักดิ์				0				0				0				0				0				0
อาร์ท				0				0				0				0				0				0
จำเพชร	9			9				0	2			2	11			51				0				0
วรรณา	50			50				0				0				0				0				0
สวนสัตว์ดุสิต				0				0	125			125				0				0				0
สุมาลย์พิชัย	22			22				0				0				0				0				0
สนามฟ้าร่ม	198			198	100			100	132			132				0	20			0				0
คลองสิบ				0				0	80			80				0				0				0
ไฟโรจน์				0				0				0				0				0				0
รุ่งแสง	10			10				0				0				0				0				0
จำแดง				0				0				0				0				0				0
ลำบัว				0				0				0				0				0				0
มงคลอุดร	100			100				0				0				0				0				0
ชาติ				0				0				0				0				0				0
พิยะสร				0				0				0				0				0				0
ผลอ	40			40				0				0				0				0				0
พรเทพ				0				0				0				0				0				0
รองวันชัย	53			53	67			67	67			67				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	นกรวม				ภูมิภาคพันธ์				มีนาคม				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																				
ปีระเบียบ				0				0				0				0				0
โบนันซ่าฟาร์ม	44			44	200			200				54				54				0
ภคพล				0				0				60				60				0
พิชิต	250			250				0	250			0				0				0
สก.ชัยภูมิ				0				0				0				0				0
บางกอกฯ	100			100				0				0				0				0
กฐิน	40			40				0				0				0				0
บอย				0	6			6				0				0				0
จักรินทร์	30			30				0				0				0				0
วานิน	15			15				0				0				0				0
คลองสิبریไซเคิล				0	40			40				0	50			50				0
กันยา	16			16				0				0				0				0
คุณนก				0	30			30				18				18				0
โรจน์	25			25				0				0				0				0
ฟาร์มเขาใหญ่	95			95				0				0				0				0
อำนาจ	5			5				0				0				0				0
ธนเกียรติ				0	40			40				0				0				0
คุณประวีต				0	78			78				0				0				0
ศิริชัย	37			37				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
เด็กนพรัตน์				0	45			45				0				0				0				0
กมล	50			50				0	100			100				0				0				0
เฉลิมชาติ	222			222				0				0				0				0				0
ถัดดา				0	10			10				0				0				0				0
พนัสนิคม	34			34				0				0				0				0				0
คุณน้อย				0	50			50				0				0				0				0
ชาติ	16		50	66				0	120			120				0				0				0
ปทุมพาร์ม	30			30				0				0				0				0				0
เริ่ม	47			47				0				0				0				0				0
บ.กรมคินธุ์				0	10			10				0				0				0				0
พาร์มม้ามหาราช	22			22				0				0				0				0				0
โคราช				0	20			20				0				0				0				0
หนองแ				0	140			140				0				0				0				0
ผญ.หัว	20			20				0				0				0				0				0
วรินทร์	7			7				0				0				0				0				0
บึงสุริ				0	89			89	73			73	97			97	30			30				0
สก.หนองจอก				0	75			75	123			123				0				0				0
พยงค์	140			140				0				0				0				0				0
พาร์ม	20			20				0				0				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	นกรวม				คุณภาพพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูก้า																								
เรือนจำสระบุรี	30			30				0				0				0				0				0
บึงกะ	32			32				0				0				0				0				0
สน	30			30				0				0				0				0				0
กาวิ				0				0				7				0				0				0
ชลิต	100			100				0	358			358				0				0				0
ศูนย์ปากช่อง	450			450				0	420			420				0	200			200				0
สมพร				0				0	2			2				0				0				0
มินบุรี				0				0	89			89				0				0				0
นาวัน				0				0	22			22				0				0				0
นกล				0				0	76			76				0				0				0
ตี้				0				0	30		23	53				0				0				0
วิริยะ				0				0	200			200				0				0				0
วัชรินทร์				0				0	30			30				0				0				0
อนุชิน				0				0	31			31				0				0				0
ผก.คลองไผ่				0				0	200			200				0				0				0
ผู้พันทับทิม				0				0	40			40				0				0				0
วังทุ่งฟาร์ม				0				0	43			43				0				0				0
เทพอาษา				0				0	100			100				100	100			100				100
ยพล				0				0			10	10				0				0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
คุณไก่				0				0	10											0				0
ฝน				0				0	14											0				0
ดีท่าเรือ				0				0	40											0				0
ฟาร์มมาลาอิด				0				0	250											0				0
กัญธิกา				0				0	1											0				0
ฟาร์มวัวปากช่อง				0				0	50											0				0
วุฒิพงษ์				0				0	7											0				0
แพะ				0				0	10											0				0
แพะมวกเหล็ก				0				0	20											0				0
วัวขอนแก่น				0				0	10											0				0
วัวอยุธยา				0				0	33											0				0
รดฟ้าดิน				0				0	30											0				0
ดินชิดคาฟาร์ม				0				0	15											0				0
สัตว์ศักดิ์				0				0	20								30			0				0
สุทร				0				0	5											0				0
ชัยชาญ				0				0	93											0				0
กวางประยงค์				0				0	79								195			0				0
พระประแดง				0				0	50											0				0
วัวหนองบอน				0				0	10											0				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า				รวม				รวม				รวม				รวม				รวม
ม้าวกเหล็ก				0				0	150			150				0				0
ไก่พระฉาย				0				0			30	30				20				0
คุณมงคล				0				0	65			65				0				0
คุณสมพล				0				0	20			20			20	20				0
กำนัน				0				0	15			15				0				0
ชนโชติ				0				0				0		10		10				0
คณจินดาฟาร์ม				0				0				0	15	15		30				0
สาบิย์				0				0				0		3		3				0
รัฐจวน				0				0				0				22				0
คุณประยงค์				0				0				0	66	66		150				0
แพะไพศาลี				0				0				0	114	114		114				0
คุณอุดร				0				0				0	67	67		67				0
ดาบสมหมาย				0				0				0	31	31		31				0
ฟาร์มกระต่าย				0				0				0	10	10		10				0
กองวัดจีน				0				0				0	400	400		400				0
คุณฉีกกฤษ				0				0				0	33	33		33				0
ครูเต๊ะ				0				0				0	15	15		15				0
วังน้อยคำไม้				0				0				0	30	30		30	30			0
ฟาร์มเมืองเก่า				0				0				0	300	300		300				0

ข้อมูลการตลาด 2550-2551

ปริมาณการขาย	มกราคม				กุมภาพันธ์				มีนาคม				เมษายน				พฤษภาคม				มิถุนายน			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
ลูกค้า																								
อนุรักษ์น้ำไทย				0				0				63				63				0		40		40
ผู้การแจ๊ค				0				0				250				250				0				0
ลูกค้า				0				0				31				31				0				0
คำไล				0				0								0	30			30				0
ฟาร์มวังสิต				0				0				0				0	40			40				0
ราชัน				0				0								0				0	20			20
คุณรงค์				0				0								0				0	75			75
พยุ่ง				0				0								0				0	3			3
ฟาร์มฝรั่ง				0				0								0				0	120			120
วิวท่าหลวง				0				0								0				0	40			40
ม้าหนองสรวง				0				0								0				0	90			90
รวม	6,459		106	6,565	3,463		60	3,523	6,495	30	119	6,644	3,905	140	505	4,550	1,525	275		1,800	1,517	40		###

ข้อมูลการผลิตของสมชิก (ช่วงเดือน กรกฎาคม 50 – ธันวาคม 50)

ข้อมูลการผลิต 2550-2551

ปริมาณการผลิต	กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน				ตุลาคม				พฤศจิกายน				ธันวาคม			
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
สมาชิก																								
พยุง	145			145				0				0	1,488			1,488	509			509	600			600
มานพ	140			140				0				0				0	225			225				0
ละมัย	526	4		530	30			30	234			234				0	672			672	726			726
วิไล	491			491				0				0	645			645	857			857	88			88
สำรว	183			183				0				0				0	172			172				0
ศิริรัฐ	1,767	50	50	1,867		30		30				0				0	1,079			1,079	174			174
ศุภวัชร	68	26	32	126	2,338	102	70	2,510	400			400	1,643			1,693	1,162			1,162	1,524			1,524
ศรีสุรางค์				0	272		1,223	1,495			650	650				0				0	1,194	50		1,244
สกล				0	582	15		597				0				0				0				0
จริญ				0	113			113	197		12	209				0	288			288				0
สาคร				0	70			70	102			102				0	134			134				0
จันทง				0				0	1,276		141	1,417	614			614	455			455	533			533
บุญยารัตน์				0				0	128	50	352	530				0	131			131	166			166
วิชาญ				0				0	88	15	345	448				0				0				0
บุญรอบ				0				0				0	45			45				0				0
ป้าถวิล				0				0				0				0				0	275			275
รวม	3,320	80	82	3,482	3,405	147	1,293	4,845	2,425	65	1,500	3,990	4,435		50	4,485	5,684			5,684	5,280	50		5,330

ข้อมูลการผลิตของสมาชิก (ช่วงเดือน มกราคม 51 – มิถุนายน 51)

ข้อมูลการผลิต 2550-2551

ปริมาณการผลิต	มกราคม			กุมภาพันธ์			มีนาคม			เมษายน			พฤษภาคม			มิถุนายน				
	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม	A	B	C	รวม
สมาชิก																				
พุง	1,340			1,340				0	1,425				1,425				0			0
มานพ	120			120				0	151				151				0			0
ละมัย				0	1,189			1,189					0	109	237	346				0
วิไล	926			926				0	985			63	1,048				0			0
ตำรวจ				0	120			120					0				0			0
ศิริพันธุ์	925		32	957				0					0	1,190						0
ศุภวัชร	1,807			1,807	636			636	2,256			10	2,266	805		40	845	1,370	450	490
ศรีสุรางค์				0	854			854					0	230			230			0
สกล				0				0	505				505		340		340		80	80
จริญ	374			374				0	275				275				0			0
สาคร	61			61				0					0							0
จำนง	720			720	568			568	875				875	619			619			0
บุญญารัตน์	258			258				0					0	525		43	568		415	415
บุญรอบ				0				45	45				0				0			0
ป้าถวิล				0				0					0				0	155	275	430
สัมฤทธิ์			74	74	172		27	199					0	149			149		380	380
ชลทาม				0				0				56	56	75	185		260		192	192
รวม	6,531		106	6,637	3,539		72	3,611	6,472			129	6,601	3,702	525	320	4,547	1,525	1,517	40
																				1,557

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

**สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม ระดมความคิดพัฒนาระบบการควบคุมคุณภาพหญ้าแพงโกล่า (RDG50M0002)
การใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ด้านการพัฒนา**

โครงการวิจัย แนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ตำบลหนองโรง อำเภอนองแคะ จ.สระบุรี ซึ่งมีนายจันทัก จันทร์สุข เป็นหัวหน้าโครงการนั้น ในกระบวนการระดมความคิดของทีมวิจัยเพื่อออกแบบแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกและข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการบริหารจัดการของสหกรณ์ พบว่าการควบคุมคุณภาพหญ้าแพงโกล่ามีหลักเกณฑ์ในหลายด้าน เช่น สิ่งเจือปนในหญ้า ปริมาณของโปรตีน ความชื้น ลักษณะทางกายภาพ เป็นต้น ซึ่งสหกรณ์ฯ มีปัญหาความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกและทีมงานในการตรวจสอบคุณภาพหญ้าแพงโกล่าที่ตัดจากแปลงเกษตรกรซึ่งยังไม่ชัดเจนว่า สหกรณ์มีเกณฑ์และตัวชี้วัดในการคัดเกรดหญ้าอย่างไร จึงได้มีการออกแบบตารางการบันทึกการตรวจสอบคุณภาพหญ้าแพงโกล่าของสมาชิกแต่ละรายซึ่งระบุถึงเกณฑ์และตัวชี้วัดคุณภาพของหญ้าในแต่ละด้าน เพื่อบันทึกข้อมูลปริมาณและคุณภาพหญ้าแพงโกล่าที่ตัดจากแปลงเกษตรกรสมาชิกทุกราย โดยทางสหกรณ์ฯ จะได้ใช้แบบฟอร์มบันทึกดังกล่าวในการควบคุมคุณภาพหญ้าแพงโกล่าในฤดูกาลเก็บเกี่ยวต่อไป ซึ่งจะช่วยให้สหกรณ์ฯ และสมาชิกมีความเข้าใจร่วมกันในการควบคุมและกำหนดมาตรฐานคุณภาพหญ้าแพงโกล่าที่ชัดเจนขึ้น และเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพหญ้าแพงโกล่าของสหกรณ์ฯ ในอนาคต

วนิดา คำนชัยสิทธิ์

21 กันยายน 50

**สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมขยายการเรียนรู้กระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าให้นักศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน (RDG50M0002)**

โครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ค.หนองโรง อ.หนองแก จ.สระบุรี โดยมีนายจันทน์ จันทน์สุข เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ.2550 มีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาประสบการณ์ในการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของเกษตรกรสมาชิกให้มีคุณภาพ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำนาหญ้าระหว่างเกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญ้าแพงโกล่าให้กับเกษตรกรในพื้นที่

ผลการศึกษา กระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสมาชิก และระบบบริหารจัดการของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด ทำให้เกิดการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ความเหมาะสมของแปลงที่จะทำการผลิต การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในการผลิตหญ้าแพงโกล่า ได้องค์ความรู้กระบวนการผลิตและการดูแลแปลงหญ้าแพงโกล่าของสมาชิก และแนวทางในการพัฒนาการผลิตหญ้าแพงโกล่าตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ตลอดจนการบริหารจัดการของสหกรณ์ทั้งในเรื่องการเก็บเกี่ยว การตลาด การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก

ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552 คณะนักศึกษาและอาจารย์ จากภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 30 คน ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการผลิตหญ้าแพงโกล่าของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม โดยทีมวิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการของสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์ การตลาด และ

กระบวนการทำนาหญ้า เช่น สภาพพื้นที่ก่อนจะมาเป็นนาหญ้า การทำเกษตรในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต้นทุนในการทำนาหญ้า ขั้นตอนการทำนาหญ้า (การตัด การตี การชักแถว การอัดฟ่อน การยกขึ้นรถ) และได้มีการพานักศึกษาลงพื้นที่ปฏิบัติการในขั้นตอนของการเก็บเกี่ยวในแปลงนาหญ้าจริงร่วมกับเกษตรกรสมาชิก

หลังจากที่ได้มีการลงแปลง
ปฏิบัติจริงแล้ว ยังได้มีการแลกเปลี่ยน
กับทีมวิจัยถึงความเป็นไปได้ในการที่จะ
กลับไปทำนาหว่านในพื้นที่บ้านของ
นักศึกษาบางส่วนอีกด้วย ซึ่งทำให้นัก
ศึกษามีความสนใจที่จะนำความรู้
ทางการเกษตรกลับไปทำประโยชน์กับ
พื้นที่บ้านเกิดของตนเองต่อไป

วนิดา คำนชัยสิทธิ์
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.พระนครศรีอยุธยา
23 มีนาคม 2552

บันทึกการจัดกิจกรรมของโครงการวิจัย

(1) ประชุมโครงการแนวทางการผลิตหญาแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำกัดครั้งที่ 1
วันที่ 10 พฤษภาคม 2550 ณ อาคารแม่บ้านศรีปทุม ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี

ผู้เข้าประชุม

1. นายจ้านงค์	จันทร์สุข
2. นายจรัญ	ศรีเมฆ
3. นายศุภวัชร	สงวนพรรค
4. นายประกอบ	โสภณรัตน์
5. นายยุทธนะ	เกตุคง
6. นายเกษียร	โหมย์สงวน
7. นางสาวคร	รินวิชา
8. นายบุญรอบ	แสงสว่างค์
9. นายมังกร	สงวนพรรค
10. นางพิสมัย	เทพนิกร
11. นางวาสนา	สงวนพรรค
12. นายบุญธรรม	เกตุคง
13. นายรงค์เวทย์	สงวนพรรค
14. นายสันติ	จีระพันธ์
15. นางวนิดา	ค่านชัยสิทธิ์

ที่ปรึกษา

1. นายศิริณัฐ	พงษ์ไพโรจน์
2. นายสถาพร	อัมพรรัตน์
3. นายอนุกิจ	เครือมังกร
4. นายสุขสวัสดิ์	วงษ์เตชะ
5. นางจรวรรณ	กสิพูล

เริ่มประชุม เวลา 11.00 น.

เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้ว นายสันติ จิระพันธ์ เป็นประธานในที่ประชุมกล่าวเปิดประชุม แล้ว
ประธานให้ผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวเอง

- ประธานให้ท่านจ้านงค์กล่าวถึงหลักการและเหตุผลของโครงการโดยสรุป
- ผู้ร่วมประชุมร่วมออกความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปลูกนาหญา
- 1. ไม่มีโรงเก็บหญาแต่อาศัยโรงเรือนเก็บข้าวเก่าๆ
- 2. แรงงาน คนงานที่ใช้เป็นชาวต่างชาติ (พม่า)

3. มีการร้องเรียนของชาวบ้านบางคนเกี่ยวกับสหกรณ์ แต่ยังไม่มีการตรวจสอบ
4. สหกรณ์มีสมาชิกทั้งหมด 84 ราย แต่มีสมาชิกที่ทำนาหว่าน 15 ราย
5. ในหน้าฝน เมื่อฝนตก ทำให้หญ้าตากฝน อัดเป็นฟอนไม่ได้ ทำให้ขาดรายได้
6. เครื่องจักรกลเสียบ่อย ทำให้เสียเวลา แต่จะไม่มีการลัดคิวกัน
7. เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วไม่มีการไถกลับ ทำให้ดินแข็ง จะต้องใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ช่วย
8. สหกรณ์ไม่มีเงินสำรองจ่ายให้กับสมาชิก ทำให้จ่ายเงินให้กับสมาชิกช้า
9. เอกสารทางบัญชี เพราะต้องรอเงินโอนจากส่วนราชการ แต่สหกรณ์ต้องจ่ายเงินให้กับสมาชิกก่อน ทำให้บัญชีไม่ตรงกัน
 - ผู้ร่วมประชุมร่วมออกความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของการปลูกนาหว่าน
1. มีชาวไร่เริ่มสนใจแต่ไม่มีเงินทุนในการไถกลับที่ดิน
2. ในอนาคตสหกรณ์จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้น
 - นายสันติให้ผู้เข้าร่วมประชุมดูตัวอย่างของโครงการ พร้อมทั้งอธิบายและให้ซักถาม

การวิจัย=ค้นหาคำตอบ

ทำอย่างไรให้หญ้าแพงโกล่ามีคุณภาพ

-สี , กลิ่น

-ปริมาณ

-ต้นทุนต่ำ

-ไม่ทำลายดิน

คำถามที่ 1= จะมีวิธีการผลิตอย่างไร

คำถามที่ 2= จะมีวิธีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างไร

- ผู้ร่วมประชุมร่วมออกความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการของโครงการ
 1. ชื่อบัญชี คือ แนวทางการผลิตนาหญ้าแพงโกล่าของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม จำกัด
 2. ผู้ร่วมเปิดบัญชี เบิกเงินได้ใช้ชื่อ 2 ใน 3

-นายจำนง	จันทร์สุข
-นายเจริญ	ศรีเมฆ
-นายยุทธนะ	เกตุคง
 3. การเงิน

- นายเจริญ	ศรีเมฆ ดูแลเก็บเงินและเอกสาร
-นางสาวนพวรรณ	บุญศิริ ดูแลบัญชี-การเงิน
 4. สรุปเอกสาร/บันทึกการประชุม

-นายศุภวัชร	สงวนพรรค
-------------	----------

-นายยุทธนะ	เกตุคง
-นายกเชียร	โน้มนัสวง
-นางสาวนพพรณ	บุญศิริ
5. ประธานงาน/ประชาสัมพันธ์	
-นายยุทธนะ	เกตุคง
-นายประกอบ	โสภณรัตน์
6. สถานที่ประชุม/เตรียมการ	
-นางสาวกร	รินวิษา
-นางละมัย	สงวนพรรค
7. ทูรการ	
-นายบุญรอบ	แสงสว่างค์

(2) รายงานการประชุมโครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพ่งโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม
 จำกัดครั้งที่ 2 วันที่ 17 พฤษภาคม 2550 ณ อาคารแม่บ้านศรีปทุม ต.หนองโรง อ.หนองแค จ.สระบุรี
 ผู้เข้าประชุม

1. นายจำนงค์	จันทร์สุข
2. นายจรัญ	ศรีเมฆ
3. นายศุภวัชร	สงวนพรรค
4. นายยุทธนะ	เกตุคง
5. นางสาวกร	รินวิษา
6. นายบุญรอบ	แสงสว่างค์
7. นางวาสนา	สงวนพรรค
8. นายบุญธรรม	เกตุคง
9. นายสันติ	จีระพันธ์
10. นางวนิดา	คำนชัยสิทธิ์
11. นางวิไล	รินถวิล
12. นางสมพิศ	บัวทอง
13. น.ส.บุญญรัตน์	งามจำ
14. นายชัชวาล	ทองอนันท์
15. นายศิริณัฐ	พงษ์ไพโรจน์
16. นางจรวรรณ	กสิพูล
17. นางละมัย	สงวนพรรค

เริ่มประชุม เวลา 17.30 น.

เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้วประธานในที่ประชุมกล่าวเปิดประชุม

- นายสุภวัชร สงวนพรคนั้นเรื่องแนวทางการผลิตหญ้าแห้งในฤดูฝน
- แปลงที่จะตัดในรอบหน้าฝน เพื่อจัดส่งให้กับ ศูนย์ปากช่องฯ , สำนักเทคโนโลยี

- 1.นายจำนง
- 2.นายจริญ
3. นายสุภวัชร
4. นายศิริณัฐ
5. นางพยุง

โดยวิธีการ ขนไปตากบนถนน ถ้าฝนมาให้ใช้ผ้าใบคลุม

- แนวทางการผลิตในหน้าฝน
- ใช้รถชักแถวขนไปบนถนน
- คลุมผ้าใบเมื่อฝนตก
- ใช้คนงาน 4 คนพร้อมเจ้าของแปลง
- คนตัดหญ้า ตัดแค่ครึ่งแปลง
- คนขนพร้อมที่จะขน
- ปรับปรุงถนนบางส่วน
- ทำสัญญาบ่งชี้ในการตากหญ้าบนถนน
- จัดทำขั้นตอนในการผลิตหญ้าในหน้าฝน

- คุณจรวรรณ กสิพุล ชี้แจงเรื่องโครงการวิจัย สกว.

- แนะนำสมาชิก
- แนะนำพี่เลี้ยงของโครงการ

- คุณสันติ แนะนำเรื่อง
- สกว.คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- มีการบริหารแบบเอกชน แต่เป็นของรัฐบาล
- เป็นงานวิจัยของชุมชน
- ชุมชนเป็นผู้เสนอโครงการ
- ชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้ลงมือทำ
- เจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน
- ขั้นตอนการดำเนินการ ชุมชนเป็นผู้กำหนด
- ใช้แผนงาน 7 เดือน มี 10 ขั้นตอน

คำถาม การทำนาหญ้าให้ได้คุณภาพทำอย่างไร

สมาชิกร่วมกันออกความคิดเห็น

1. มีสิ่งเจือปนน้อย
2. มีกลิ่นหอมของหญ้า
3. มีความชื้นไม่เกิน 15 %
4. มีน้ำหนัก 20 กิโลกรัม/ฟ่อน
5. ลักษณะของฟ่อนต้องเรียบ แน่น
6. มีต้นทุนต่ำ ประมาณ 25 % ของรายได้รับ
7. รักษาความสมบูรณ์ของดิน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
8. ใส่ปุ๋ย
9. ฉีดยาบ้าง
10. มีปริมาณของโปรตีน ไม่ต่ำกว่า 7 %
11. อายุการตัดหญ้า ประมาณ 45-60 วัน
12. มีการบริหารจัดการที่ดี
 - ประชุมครั้งต่อไปในวันที่ 25 พ.ค. 2550
 - ในครั้งต่อไป จัดทำแฟ้มคณะผู้วิจัย ออกแบบการเก็บข้อมูล การจัดการบริหาร

(3) บันทึกการประชุมโครงการวิจัยโครงการแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัดครั้งที่ 3 วันที่ 25 พ.ค. 2550 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

วันนี้เป็นการประชุมทีมวิจัยเพื่อออกแบบในการเก็บข้อมูลสมาชิกที่ทำนาหญ้าของกลุ่มสหกรณ์ฯ ครั้งที่ 1 โดยทีมประสานงานหารือกันมาว่าจากครั้งที่แล้วในการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิกในการเก็บข้อมูล ได้มีการคุยถึงเป้าหมายของการวิจัยและร่วมกันกำหนดลักษณะของหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพร่วมกัน แต่สิ่งที่ยังไม่ได้คุยในครั้งที่แล้วก็คือเรื่องของการกำหนดเป้าหมายเรื่องของการบริหารจัดการที่กลุ่มอยากเห็นในอนาคตซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตหญ้าที่มีคุณภาพได้ และช่วยกันกำหนดประเด็นและออกแบบการเก็บข้อมูลของสมาชิกในการประชุมครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ประกอบไปด้วยทีมวิจัยจำนวน ทีมวิจัยจำนวน 8 คน (ขาดไป 1 คน คือ คุณเกษียร โฆษ์สงวน) ที่ปรึกษา 1-คน คือ นายอนุกิจ เกรือมังก (เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ จ.นครราชสีมา)

การประชุมเริ่มโดยการให้ทีมวิจัย(นายบุญรอบ แสงสงค์) ทบทวนการประชุมครั้งที่ 2 ว่ามีประเด็นพูดคุยในประเด็นต่างๆ คือ แนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าในฤดูฝนของกลุ่มฯ ว่าจะมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร การทำความเข้าใจแนวคิด/ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นว่าเป็นอย่างไร และร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของหญ้าที่มีคุณภาพของกลุ่มสหกรณ์ควรเป็นอย่างไร

- ที่สุภวัชรขอแทรกเรื่องการศึกษาดูงาน หลังจากการออกแบบการเก็บข้อมูลแล้วอยากจะขอไปศึกษาดูงานที่พื้นที่ปฏิรูป ลำพูนกลาง (อ.หวมกเหล็ก) ซึ่งเค้ามามีการบริหารจัดการสหกรณ์ที่ดีมาก
- อ.สุธรรม เรื่องสหกรณ์ทางนี้ที่มีมากคือเรื่องออมทรัพย์ ทางโน้นจะมีประสบการณ์การจัดการสหกรณ์โคนมที่ดี ก็น่าสนใจ
- การดูงานน่าจะมีการทบทวนสถานการณ์ของกลุ่มมาระดับหนึ่งว่ากลุ่มเราขาดเรื่องอะไรอยู่บ้าง การไปดูงานก็จะคุ้มค่าและได้ประโยชน์ เช่น เราพบว่ามีจุดอ่อนเรื่องการบริหารงานบุคลากร / บัญชี ก็ควรจะไปดูงานในประเด็นนั้น แล้วแต่วัตถุประสงค์ของการไปดูด้วยว่าเพื่ออะไร ถ้าจะไปดูภาพรวม “จะพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างไรบ้าง” มีเรื่องอะไรบ้างที่ต้องพัฒนา แต่ถ้าจะไปดูเพื่อพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะต้องทบทวนตัวเองก่อน
- จนท.ศูนย์ที่โคราช เห็นด้วยกับแนวคิดต้องดูก่อนว่าการผลิตหญ้าของเรามีจุดอ่อน ปัญหาตรงส่วนใดบ้าง ประเด็นที่ควรดูคือ เปรียบเทียบในการผลิตของสมาชิกแต่ละรายผลผลิตที่ได้ ผลตอบแทนจากการทำหญ้าของสมาชิกแต่ละราย

เนื่องจากวันนี้มีเจ้าหน้าที่จากศูนย์เข้าร่วมประชุมกับทีมวิจัยเป็นครั้งแรก อาจจะยังไม่เข้าใจ

กระบวนการในการทำงานของโครงการที่สันติจึงอธิบายกระบวนการทำงาน บทบาท ภารกิจในการทำงานว่าใครเป็นคนทำ ประเด็นที่ต้องการทำมาจากตัวชุมชนเอง ชุมชนเป็นคนทำเอง วันนี้เป็นขั้นของการกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลของโครงการว่าจะพัฒนาการผลิตหญ้าให้มีคุณภาพมี

แนวทางอย่างไรบ้าง ช่วงเวลา 6 เดือนศึกษาสถานการณ์การทำงานของสมาชิกของกลุ่มก่อน แต่ถ้ามีเรื่องใดที่จะต้องแก้ไขก่อนก็สามารถนำมาคิดทำก่อนได้เลยในระยะแรก มาคิดว่าจะต้องปรับปรุงอะไรบ้าง ซึ่งต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะข้อมูลทางด้านวิชาการให้ด้วย

ส่วนหนึ่งอาจจะรู้อยู่ว่าคนไหนทำเก่งไม่เก่งแต่ถ้าเรามีการศึกษากระบวนการของสมาชิกให้ชัดเจนมากขึ้น ก็จะทำให้เรามีข้อมูลชัดเจนก็จะสามารถนำเรื่องต่างๆมาพัฒนาได้อย่าง ถูกต้องแก้ไขหรือปรับปรุงในเรื่องอะไรได้บ้าง อย่างเช่นเรื่องต้นทุนการผลิต กระบวนการผลิต

วันนี้ที่มาประชุมตั้งเป้าว่าจะต้องมีการเก็บข้อมูล และจะเก็บเรื่องอะไรบ้างละจะมีวิธีการเก็บอย่างไรบ้าง

การเก็บข้อมูลสมาชิกควรจะต้องมีเรื่องอะไรบ้าง (กระบวนการผลิต) ซึ่งจะเก็บทั้งสมาชิกที่กำลังทำอยู่ และสมาชิกที่เลิกทำไปแล้ว โดยมีประเด็นต่างๆในการเก็บดังนี้

- วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการทำนาหญ้าของสมาชิก เพราะจะเป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของหญ้า เช่น มาทำเพราะมองเรื่องรายได้ คิดว่าทำนาหญ้าง่ายไม่ต้องดูแล
- สภาพพื้นที่ / สภาพน้ำ / สภาพดิน (ธาตุอาหาร , ค่ากรดด่าง)
- กระบวนการปลูกหญ้าครั้งแรก

- ขั้นตอนการทำหญาตั้งแต่แรก – เก็บเกี่ยว (รุ่นที่ 1)
- การดูแล
- ต้นทุนการผลิต
- การผลิตรอบปกติ
 - การดูแล
 - ต้นทุนการผลิต
- วิธีการเก็บเกี่ยว (การตัด เกลี่ยให้แห้ง ทำแฉว อัดฟ่อน ขนเก็บ การเก็บรักษา)
 - ช่วงปกติ
 - ช่วงฤดูฝน
- ปริมาณผลผลิตที่ได้ , คุณภาพผลผลิต
- การตลาด การขาย
- ความคิดเห็นของสมาชิก เช่น ปัญหาอุปสรรค ,ความต้องการ

แบบประเมินย่อยจากประเด็นใหญ่ที่คิดร่วมกัน

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
2. มุลเหตุจูงใจของการทำนาหญา (วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการทำนาหญาของสมาชิก)	• รู้ข้อมูลการทำนาหญาจากที่ไหน / จากใคร • ก่อนทำนาหญา มีความรู้เรื่องการทำนาหญาหรือไม่ อย่างไร • สาเหตุที่ตัดสินใจทำนาหญาเพราะอะไร (พื้นที่เหมาะสม, การลงทุน, หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี) • ความคาดหวังจากการทำนาหญาอย่างไรบ้าง	4. แบบสอบถามรายบุคคล	- สมาชิกที่เคยทำและเลิกทำไปแล้ว (บุญแดง, ชมเพติ, นพดล, ประทวน) - กำลังทำอยู่ (15 ราย) - คิดที่จะทำ (8 ราย) ยุทธนะ สมคิด ชูใจแก้ว - รับบไปแล้วแต่ยังไม่ทำ (เสนาะ, สมศักดิ์, สง่า, อนุชา) รวมทั้งหมด 30 ราย
2. สภาพพื้นที่ / สภาพน้ำ / สภาพดิน	- พื้นที่ทำจำนวนกี่ไร่ ทำจำนวนกี่แปลง (เช่าพื้นที่ตัวเอง) - สภาพพื้นที่ (ลุ่ม ดอน เสมอ กันไหม) - แหล่งน้ำที่อยู่บริเวณแปลง (รับน้ำจากที่ใด) - การระบายน้ำออกจากแปลงนาหญา - คันล้อมพื้นที่การทำนาหญา (ป้องกันน้ำ)	9. แบบสอบถาม 10. แบบสอบถาม 11. แบบสอบถาม / แผนที่ผังน้ำ 12. แบบสอบถาม / แผนที่ 13. แบบสอบถาม / แผนที่ 14. แบบสอบถาม / ทำแผนที่ ใกล้เคียง	- สมาชิกที่เคยทำและเลิกทำไปแล้ว (บุญแดง, ชมเพติ, นพดล, ประทวน) - กำลังทำอยู่ (15 ราย) - คิดที่จะทำ (8 ราย) ยุทธนะ สมคิด ชูใจแก้ว - รับบไปแล้วแต่ยังไม่ทำ (เสนาะ, สมศักดิ์, สง่า, อนุชา)

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
	ทั่วไป (ใหม่) - สภาพพื้นที่ใกล้เคียงนาห้วย - ระยะทางจากแปลงนาห้วยถึงกลุ่มสหกรณ์ - ห่างกันเท่าไร - สภาพเส้นทางทางเข้าออกแปลง - สภาพดิน(ความสมบูรณ์ของดิน) ค่ากรด - ต่าง ธาตุอาหารในดิน สภาพทางกายภาพ เป็นดินแบบไหน ลักษณะดินเป็นอย่างไร	15. แบบสอบถาม / แผนที่ 16. ทดสอบสภาพดิน ตัวอย่างดินในแปลง	รวมทั้งหมด 30 ราย
3. การปลูกหญ้าครั้งแรก 3.1 การเตรียมดิน - การปรับพื้นที่ - ไถ - คราด - ทำเทือก - การใส่ปุ๋ย 5. การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้า - แหล่งท่อนพันธุ์	5. วิธีการเตรียมดินอย่างไรบ้าง 6. แต่ละขั้นตอนใช้เวลาเท่าไร 7. ก่อนหน้านั้นพื้นที่ทำนาห้วยเคยทำอะไรมา ก่อน 8. มีการปรับพื้นที่อย่างไรบ้าง	4. แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
- ราคาตอนพันธุ์			
6. การหว่านตอนพันธุ์	3. หว่านตอนพันธุ์เองหรือจ้างหว่าน 4. จำนวนตอนพันธุ์ที่หว่านต่อไร่		
4 การดูแลนาหญ้า	ท่านมีวิธีการดูแลแปลงหลังจากการหว่านอย่างไร	แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน
- หลังหว่านตอนพันธุ์ 1 สัปดาห์ - ปล่อน้ำออกให้แห้ง - การใส่ปุ๋ย - การระบายน้ำเข้า - ออก (เทคนิคการดูแล) - วิธีการดูแลกำจัดวัชพืช อย่างไร - การกำจัดวัชพืช	ท่านมีวิธีการกำจัดวัชพืชในนาหญ้าอย่างไร - ใช้คนกำจัด - ใช้ยากำจัด	แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	
4 การผลิตรอบปกติ 4.1 ช่วงเวลาในการปลูก		แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
- ฤดูแล้ง / ฤดูฝน 4.2 การให้น้ำ 4.3 การใส่ปุ๋ย 4.4 การกำจัดวัชพืช			
5 วิธีการเก็บเกี่ยว - อายุการเก็บเกี่ยวหญ้า - การตัดหญ้า	1 ท่านพึงพอใจในการเก็บเกี่ยวหญ้าของสหกรณ์หรือไม่ (พอใจ / ไม่พอใจ เพราะอะไร) 2 อายุของหญ้าที่ตัดอายุเท่าไร 3 ปัญหา/อุปสรรคในการตัดหญ้าเป็นอย่างไร 4 มีการเตรียมการอย่างไรก่อนการตัดหญ้า - ช่วงปกติ - ช่วงฤดูฝน	แบบสัมภาษณ์ จดบันทึก อัดเทป	- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน
6 ปริมาณผลผลิตที่ได้ (กก. / ฟ่อน) (เฉลี่ยต่อไร่ / ต่อรอบ)	1 การตัดหญ้า 1 รอบ ต่อปี 2 ผลผลิตหญ้าแห้งต่อไร่ได้เท่าไร		- สมาชิกที่กำลังทำอยู่ 15 คน - สมาชิกที่เลิกทำแล้ว 4 คน - สหกรณ์

ประเด็นหลัก	ประเด็นคำถามย่อย	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
7 คุณภาพผลผลิต - โปรรีน - สี - สิ่งเจือปน - ความชื้น - น้ำหนัก - ลักษณะฟ่อน (กว้าง ยาว)	-ข้อมูลย้อนหลัง 3 รุ่น		สหกรณ์
8 ความคิดเห็นของสมาชิก			

หลักๆก็คือแต่ละคำถามอยากรู้อะไรไปเพื่ออะไร จะใช้ประโยชน์อะไรบ้าง

(4) เวทีโครงการวิจัยแนวทางการผลิตหญ้าแพงโกล่าที่มีคุณภาพกิจกรรมการออกแบบการเก็บข้อมูล ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มิถุนายน 2550 ณ กลุ่มสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

วันนี้คุณสันติเป็นคนชวนทีมวิจัยคุยทบทวนการประชุมครั้งที่แล้วว่ามีประเด็นอะไรบ้างในการเก็บข้อมูลการผลิตหญ้าให้คุณภาพ (ตามเอกสารบันทึกการประชุม) และจากการกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลการเก็บข้อมูลสมาชิก (ข้อมูลการผลิตของสมาชิก) แต่ยังมีประเด็นที่ยังคุยกันไม่จบอยู่ 2 ประเด็นคือ วิธีการเก็บเกี่ยว และการตลาดและการขาย และเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์ซึ่งจะคุยประเด็นรายละเอียดกันในวันนี้ ว่าจะมีประเด็นอะไรบ้าง และจะต้องไปเก็บข้อมูลกับใคร ใครเป็นคนไปเก็บข้อมูล

การบริหารจัดการกลุ่มที่ทำให้หญ้ามีคุณภาพ

5. การเก็บเกี่ยว

5.1 การตัด

- เครื่องมือ
- คนตัด
- การแจ้งคิว (ที่ผ่านมามีปัญหาอะไรบ้าง, มีวิธีการแจ้งอย่างไร, ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว)
- การวางแผนการตัด

5.2 การตาก

- ในฤดูฝน
- นอกฤดูฝน

5.3 เกลี่ยให้แห้ง

5.4 ทำแถว / ซักแถว

5.5 การอัดฟ่อน

5.6 การขนเก็บ

5.7 การเก็บรักษา

- การคุมปริมาณสินค้าคงเหลือ
- โรงเรือนในการเก็บ

6. การจัดการเครื่องจักรกลต่างๆ (การใช้งาน, การดูแลรักษา, ประสิทธิภาพในการใช้งาน, ปัญหาต่างๆที่ผ่านมามีอะไรบ้างมีการจัดการแก้ปัญหาอย่างไร คน - เครื่องจักร)

6.1 เครื่องตัด (ปัตเลี่ยน)

6.2 เครื่องอัด

6.3 เครื่องเกลี่ย / ซักแถว

6.4 เครื่องสะบัดฟ่งให้แห้ง

- 6.5 ะไหล่ต่างๆของเครื่องจักร สำรอง (คนที่เกี่ยวข้อง คนงาน,จรัญ,ทีมวิจัย,หน.ช่าง)
7. การบริหารจัดการ คน กรรมการ 9 คน ที่ปรึกษาสหกรณ์ 6 คน , ฝ่ายตรวจสอบ 2 คน , ทีมวิจัย , คนงาน 3 คน สมาชิกสหกรณ์ 4 โซนๆละ 2 คน)
- 7.1 คนงาน
- ประจำ
 - ชั่วคราว (การจัดสรรผลประโยชน์ , งานที่ทำอยู่มีอะไรบ้าง , ปัญหาของการทำงานมีอะไรบ้าง)
- 7.2 สมาชิก
- บทบาทหน้าที่เป็นอย่างไร
 - การจัดสรรผลประโยชน์
- 7.3 กรรมการ
- บทบาทหน้าที่เป็นอย่างไร
 - ปัญหาของกรรมการที่ผ่านมา
 - การจัดสรรผลประโยชน์
8. การตลาด / การขาย
- 8.1 จัดทำ 2 เวที
- ประชุมสัมมนาลูกค้า(ตัวแทน) ศึกษาความต้องการของลูกค้า 30 ราย
 - ทีมวิจัย , ฝ่ายการตลาด , กรรมการ จนท. , คนงานขนหญ้าขึ้นรถ
- 8.2 การประชาสัมพันธ์
- 8.3 ลูกค้า
- 8.4 ประจำ
- ช่วงการซื้อ
 - ปริมาณการซื้อ
 - ทะเบียนลูกค้า (ประจำ , จร)
- 8.5 ยอดการซื้อแต่ละช่วง
- ช่วงการซื้อ
 - ปริมาณการซื้อ
9. ระเบียบกลุ่ม / สหกรณ์
10. การตรวจสอบคุณภาพหญ้า
- 10.1 การคัดเกรดหญ้า
- เกณฑ์ในการจัด

- วิธีการจัดเกรด

6.2 การตั้งราคาหญ้า

11. การจัดการการเงิน / บัญชี

- 11.1 สถานะการเงิน
- 11.2 คนที่มีส่วนร่วมเข้าร่วมเวที (ฝ่ายการเงิน , กรรมการ 9 คน , ทีมวิจัย , ฝ่ายตรวจสอบ , ตัวแทนสมาชิก 4 โชน)
- 11.3 การจัดทำ / เก็บเอกสารการเงิน (ระบบที่ทำอยู่ , วิธีการทำ)
- 11.4 ระบบการตรวจสอบ
- 11.5 การสื่อสาร / ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการเงินกับสมาชิก , กรรมการ)
- 11.6 ระบบการทำบัญชีของกลุ่ม)
- 11.7 ระบบการจ่ายค่าผลผลิตของสมาชิก

12. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

- ปัจจัยการผลิตที่สมาชิกมีอยู่ (กำลังการผลิต ,
- สิ่งที่ขาดหรือจำเป็นต้องมีในการผลิตมีอะไรบ้าง เท่าไหร่
- แนวทางการสนับสนุน ทำอย่างไร เรื่องอะไรที่สมาชิกต้องช่วยตัวเอง เรื่องอะไรที่กลุ่ม หรือหน่วยงานต้องช่วย

13. การวางแผนการผลิต (สมาชิกนาหญ้าที่เคยทำ กำลังทำ กรรมการ ทีมวิจัย)

- 13.1 กลุ่ม
- 13.2 สมาชิก
- 13.3 อนาคต 3 ปี
 - ลูกค้า
 - กำลังการผลิต
- 13.4 อนาคต 1 ปี
- 13.5 สถานะปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคที่จะไปถึง-ไม่ถึงเป้า
- 13.6 แนวทางพัฒนา 1-3 ปี
- 13.7 แผนการผลิตของสมาชิก และปัจจุบันได้เท่าไร ที่มีความเป็นไปได้ตามเป้าหมายของแต่ละราย (ประชุมร่วมกันกับสมาชิกที่ทำร่วมกัน Workshop)

14. ความยั่งยืนของสหกรณ์ (วางแผนธุรกิจของสหกรณ์)

- ความรับผิดชอบ/ความร่วมมือของสมาชิก และของคณะกรรมการ
- ความคาดฝันของสมาชิกและกรรมการ
- ธุรกิจที่เอื้อประโยชน์กับสมาชิก
- สวัสดิการที่เอื้อประโยชน์ตอบแทนสมาชิก , กรรมการ , คนงาน

- ข้อมูลความต้องการของสมาชิก (ปุ๋ย , พันธุ์หญ้า , น้ำมัน ของอุปโภคบริโภค ฯ)
- สมาชิกที่มาร่วมเวทีสมาชิกสหกรณ์ , กรรมการ , หน่วยงาน , ทีมวิจัย

(5) ประชุมทีมวิจัยปรับปรุงแบบสอบถาม วันที่ 30 สิงหาคม 2550

การประชุมทีมวิจัยวันนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามสมาชิกให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีเรื่องที่พูดคุยกัน 2 เรื่องด้วยกันดังนี้

1. การทบทวนการทำแผนที่จากครั้งที่ผ่านมาว่าการทำแผนที่แปลงหญ้าของสมาชิกจะเป็นประโยชน์กับกลุ่มสหกรณ์คือ 1) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดรูปที่ดินในการขยายการผลิตของพื้นที่ 2) ใช้วางแผนในการส่งเสริมการผลิตของกลุ่มต่อ

2. มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล เช่น ปริมาณผลผลิตที่ได้จากการเก็บข้อมูลของสมาชิก ควรจะต้องมีการนำข้อมูลของสหกรณ์นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่สหกรณ์มีอยู่ว่าแต่ละรอบการผลิตได้ผลผลิตกี่ฟ่อนต่อรอบ / ต่อไร่

3. การทำระบบควบคุมคุณภาพหญ้าของสหกรณ์ เพราะเป้าหมายของสหกรณ์คือ การพัฒนาคุณภาพหญ้า ซึ่งในอนาคตสหกรณ์จะมีใบเช็ค / ใบรับรองคุณภาพหญ้าของสมาชิก และมีการทำบัญชีผลผลิตว่าอยู่ในเกรดอะไรบ้าง คุณสมบัติของแต่ละเกรดเป็นอย่างไร

และในวันนี้มีการพูดคุยกันถึงสถานการณ์ของสหกรณ์ตอนนี้ว่ามีการโค่นตักกลับหญ้าที่ส่งไปให้ลูกค้า เพราะว่าหญ้าอัดฟ่อนที่ส่งไปให้ลูกค้ามีสิ่งเจือปนมาก ซึ่งสะท้อนว่าลูกค้าจะดูสิ่งเจือปนก่อนเป็นอันดับแรกก่อนที่จะดูโปรตีน จากการพูดคุยเรื่องนี้นำไปสู่การคิดแบบฟอร์มเพื่อที่จะตรวจสอบคุณภาพของหญ้าที่รับมาจากสมาชิก

ทะเบียนคุณภาพหญ้าของสมาชิก

ชื่อ.....นามสกุล.....ที่อยู่.....

รอบปี	ว/ด/ป ที่ตัด	จำนวน ผลผลิต ทั้งหมด	อายุหญ้า ที่ตัด (วัน)	เกรด A					เกรด B					เกรด C					(คอม)คอมเบ
				๗๕	๗๕-๘๕	๘๕-๙๕	๙๕-๑๐๕	๑๐๕-๑๑๕	๗๕	๗๕-๘๕	๘๕-๙๕	๙๕-๑๐๕	๑๐๕-๑๑๕	๗๕	๗๕-๘๕	๘๕-๙๕	๙๕-๑๐๕	๑๐๕-๑๑๕	
1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			

หมายเหตุ เกณฑ์ของหญ้าเกรด A 1. สี มีลักษณะสีเขียวอมเหลือง มีกลิ่นหอม

2. ไม่มีสิ่งเจือปนในหญ้า

3. นำหนักฟ่อนอยู่ที่ 19-21 ก.ก.ต่อฟ่อน, รีดต้นไม่มีน้ำ ไม่มีความร้อนในฟ่อนหญ้า

4. มีใบมาก ลักษณะนิ่ม ลำต้นอ่อนนิ่ม

หลังจากนั้นได้มีการคิดถึงกระบวนการในการไปเก็บข้อมูลระหว่างคนในสหกรณ์ เช่น ทีมวิจัย เด็กนักเรียนในชุมชน ทีมวิจัยมีข้อคิดเห็นว่าถ้าให้ทีมวิจัยที่เป็นคณะกรรมการอยู่ด้วยไปเก็บข้อมูลก็จะไม่ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เพราะมีการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสหกรณ์ด้วยแต่ถ้าให้คนนอกไปเก็บซึ่งไม่รู้กระบวนการผลิตหญ้าก็จะไม่เข้าใจแบบสอบถาม ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้มีการคุยกันว่า ควรจะมีเวทีชี้แจงการเก็บข้อมูลกับสมาชิกก่อนที่จะลงไปเก็บข้อมูล สมาชิกจะได้มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และมีการทดลองการเก็บข้อมูลและวางแผนในการเก็บข้อมูล ซึ่งทีมวิจัยตกลงกันว่าจะใช้ทีมเก็บข้อมูลที่เป็นเด็กในพื้นที่

(6) เวทีประชุมที่มทวิจัยร่วมกับสมาชิก “ระดมความคิดและชี้แจงโครงการ” วันที่ 9 กันยายน 2550 การชี้แจงโครงการในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการชี้แจงโครงการให้กับสมาชิกได้รับรู้แล้วนั้น ยังเป็นการระดมความคิดคาดหวังของสมาชิกต่ออาชีพการทำนาหญา และทบทวนความคิดร่วมกับสมาชิกถึงคุณภาพหญาว่าคุณภาพหญาที่ดีควรเป็นอย่างไร และสมาชิกจะสามารถผลิตหญาให้ดี / มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความคาดหวังต่อการอาชีพการทำนาหญา

- ปลุกไว้เลี้ยงวัว (แต่อยากขยายพื้นที่เพื่อผลิตขายให้กับสหกรณ์)
- อยากสร้างทางเลือกให้กับอาชีพของครอบครัว เพราะการทำนาหญาใช้แรงงานน้อย ไม่ยุ่งยาก แต่จากสภาพพื้นที่ยังไม่เหมาะสมที่จะทำเป็นอาชีพหลัก
- ถ้าทำได้ ก็สามารถเป็นอาชีพหลักได้ เพราะมีระบบสหกรณ์ เช่น การขาย การประกันราคา และต้นทุนถ้าเปรียบเทียบกับการทำงานข้าวนั้นมีต้นทุนสูง ใช้สารเคมีมากกว่าที่กำหนดเองไม่ได้ แต่ทำนาหญานั้นลงทุนน้อย

คุณภาพหญาที่ดีในความเข้าใจของสมาชิก

- ตัดในช่วงเวลาที่เหมาะสม 45 – 60 วัน (ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความยาวของหญา)
- ไม่มีสิ่งเจือปน
- มีใบมาก
- ลำต้นอวบ นุ่ม
- สีส้มเขียวอมเหลือง
- หญาแห้งน้ำหนักฟ่อน 20 – 25 ก.ก. / ฟ่อน

การผลิตหญาให้มีคุณภาพ

- ต้องดูแลเอาใจใส่ (ขยัน , มีเวลา , มีความพร้อม)
- สภาพดินฟ้า อากาศต้องเหมาะสม
- พื้นที่เหมาะสม (กลุ่ม-ดอน , การระบายน้ำ)
- ต้องมีความรู้ในการปลูก

ในที่ประชุมได้มีการพูดคุยถึงกระบวนการผลิตกันพอสมควรและมีการสรุปกันว่าคนที่ทำนาหญาได้ดีที่สุดของกลุ่มในตอนนี้คือ กำนันจำนง จันทร์สุข ดังนั้นทีมวิจัยจึงมีข้อสรุปร่วมกันว่าคนที่จะเป็นตัวอย่างสมาชิกให้ทีมเยาวชนได้ทดลองการเก็บข้อมูล ควรจะเป็นกำนันจำนง

จากที่ทีมเยาวชนได้มีการทดลองเก็บข้อมูลแปลงนาหญาของกำนันจำนงมาแล้ว 1 ครั้ง (ทีมเก็บข้อมูลมีด้วยกัน 4 คน คือ น.ส.ชริศา รื่นถวิล , น.ส.สุธิดา พงษ์ไพโรจน์ , น.ส.ครุณี สรสิทธิ์ , น.ส.อมรรัตน์ สงวนพรรค) จึงได้มีการมาสรุปบทเรียนในการทดลองเก็บข้อมูล 1 รายร่วมกับทีมวิจัยและหาแนวทางปรับปรุงการเก็บข้อมูลสมาชิกในครั้งต่อไป

ปัญหาที่พบคือ

- สมาชิกงงคำถาม
- บางคนจำวันที่เริ่มปลูกไม่ได้
- ถามแล้วสมาชิกไม่สามารถเรียบเรียงรายละเอียดที่ถามได้และคนไปถามก็ 모르
รายละเอียดในการทำเลยทำให้บันทึกข้อมูลลงแบบสอบถามไม่ได้

แนวทางการปรับปรุงครั้งต่อไป

- ทดลองให้นำคนที่เข้าใจกระบวนการทำนาหญาทั้งหมดมาให้ลองฝึกซักถามว่าจะต้องถามอย่างไร , การถามในแต่ละเรื่องต้องมีรายละเอียดในเรื่องอะไรบ้าง

(7) ประชุมทีมวิจัยร่วมกับทีมเก็บข้อมูล เพื่อสรุปบทเรียนในการทดลองเก็บข้อมูล วันที่ 16 กันยายน 2550

จากครั้งที่แล้วให้เด็กไปทดลองเก็บคนละ 1 ชุด และวันนี้ทีมวิจัยก็นัดหมายมาเพื่อที่จะสรุปข้อมูล / บทเรียนจากการไปทดลองเก็บข้อมูลจำนวนคนละ 1 ชุด รวม 4 คน

จากที่ทีมเยาวชนได้มีการทดลองเก็บข้อมูลแปลงนาหญาของก้านันจนมาแล้ว 1 ครั้ง (ทีมเก็บข้อมูลมีด้วยกัน 4 คน คือ น.ส.ชริศา รื่นถวิล , น.ส.สุธิดา พงษ์ไพโรจน์ , น.ส.ครุณี สรสิทธิ์ , น.ส.อมรรัตน์ สงวนพรรค) จึงได้มีการมาสรุปบทเรียนในการทดลองเก็บข้อมูล 1 รายร่วมกับทีมวิจัยและหาแนวทางปรับปรุงการเก็บข้อมูลสมาชิกในครั้งต่อไป

ปัญหาที่พบคือ

- สมาชิกงงคำถาม
- บางคนจำวันที่เริ่มปลูกไม่ได้
- ถามแล้วสมาชิกไม่สามารถเรียบเรียงรายละเอียดที่ถามได้และคนไปถามก็ 모르
รายละเอียดในการทำเลยทำให้บันทึกข้อมูลลงแบบสอบถามไม่ได้

แนวทางการปรับปรุงครั้งต่อไป

- ทดลองให้นำคนที่เข้าใจกระบวนการทำนาหญาทั้งหมดมาให้ลองฝึกซักถามว่าจะต้องถามอย่างไร , การถามในแต่ละเรื่องต้องมีรายละเอียดในเรื่องอะไรบ้าง

(8) บันทึกการประชุมทีมวิจัยโครงการวิจัยหญาแพงโกล่า วันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2551

ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม อ.หนองแค จ.สระบุรี

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ทีมวิจัย จำนวน 7 คน
2. ทีมศูนย์ประสานงาน 2 คน

3. พี่เลี้ยงโครงการวิจัย 1 คน

ประเด็นการพูดคุย

- ทีมวิจัยสรุปข้อมูลสมาชิกที่ผลิตนาหญา จำนวน 20 ชุด

สรุปประเด็นการพูดคุย

จากการเก็บข้อมูลกระบวนการผลิตนาหญาของสมาชิกที่ทำนาหญา จำนวน 20 รายนั้นวันนี้ได้มีการหารือถึงการสรุปข้อมูลทั้งหมดว่าจะมีวิธีการอย่างไรในการสรุปข้อมูล

คุณสันติ เสนอทีมวิจัย เรื่อง การสรุปข้อมูลอาจจะต้องสรุปเป็นรายบุคคลกับข้อมูลบางอย่างที่ต้องมาสรุปเป็นภาพรวมซึ่งจะทำให้เราเห็นภาพ อย่างเช่น กำลังในการผลิตความสามารถในการผลิตนาหญาของสหกรณ์ ทีมวิจัยเสนอเรื่องการรวบรวมข้อมูลว่าควรจะทำเป็นตารางรวมเพื่อให้เห็นข้อมูลในภาพรวม

ทีมวิจัยมีความคิดว่าควรจะทำแผนที่แปลงนาหญาของสมาชิกว่าอยู่ตรงพื้นที่ใดของตำบลบ้าง ซึ่งแผนที่จะมีองค์ประกอบดังนี้คือ

1. สภาพพื้นที่
2. เส้นทางการเดินทางไปที่แปลง
3. สภาพแวดล้อม
4. แผนที่ทางอากาศโดยภาพรวมของ 3 ตำบลที่เป็นพื้นที่รวมของสหกรณ์

และจากการเก็บข้อมูลทีมวิจัยมองว่าควรจะมีการรวบรวมข้อมูลการผลิตนาหญาของสมาชิกเพื่อจัดทำเป็นคู่มือของสหกรณ์เอง ซึ่งจะต้องมีการเตรียมกระบวนการในการเก็บข้อมูลอีกครั้ง

(9) ประชุมทีมวิจัยออกแบบการเก็บข้อมูลกรรมการและคนงานฝ่ายต่างๆ วันที่ 16 มกราคม

2551

แบบสอบถาม/ สัมภาษณ์กรรมการ คนงาน และเจ้าหน้าที่สำนักงาน

สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุมจำกัด อ.หนองแค จ.สระบุรี

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพนาหญาแพงโกล่า

1.1 ท่านคิดว่าสหกรณ์ฯ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพนาหญาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานหรือไม่เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การทำงานของตัวท่านมีผลต่อคุณภาพหญ้าของสหกรณ์หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ท่านคิดว่าความยั่งยืนของสหกรณ์ฯ ขึ้นอยู่กับใครบ้างเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นด้านการผลิตและการเก็บเกี่ยวหญ้า

2.1 ท่านคิดว่าสหกรณ์ควรมีการปรับปรุงขั้นตอนการเก็บเกี่ยวหญ้าอย่างไรบ้างเพื่อที่จะทำให้หญ้าที่ผลิตจากสหกรณ์มีคุณภาพดีขึ้น

● **การตัด**

.....

.....

● **การสะบัดฟาง**

.....

.....

● **การชักแถว**

.....

.....

● **การอัดฟ่อนหญ้า**

.....

.....

● **การขนเก็บ**

.....

.....

- การขนจำหน่าย

.....

.....

- การบันทึกข้อมูล

.....

.....

2.2 ท่านมีความรู้ในการใช้การดูแลรักษา และการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องมือต่างๆของ สหกรณ์มากน้อยเพียงใด

- เครื่องตัดหญ้า

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

- เครื่องสะบัดฟาง

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

- เครื่องเกลี่ยรวม (ชักแถว)

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

- เครื่องอัดฟ่อนหญ้า

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

- รถฟาร์มแทรคเตอร์

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

- อุปกรณ์ต่างๆ (ปั่นลม เครื่องเจียร์ เครื่องเชื่อม เครื่องชาติเบตเตอร์)

☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ อื่นๆ

2.3 ท่านพบปัญหาอะไรบ้างในการ ใช้เครื่องจักรเครื่องมือในการทำงาน

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านอยากเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการใช้การดูแลรักษาและการซ่อมบำรุงเครื่องจักรเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆในเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.5 ท่านมีแนวทางหรือข้อเสนอในการดูแลรักษาเครื่องมือการซ่อมบำรุงของสหกรณ์ (เช่น
ปะแฉ,ไขควง ฯลฯ) อย่างไรไม่ให้ชำรุดสูญหาย

.....

.....

.....

.....

3. การตลาด

ใช้จากการเก็บข้อมูลที่มีอยู่ของสหกรณ์

แหล่งตลาดของสหกรณ์ในปัจจุบัน

ประเภท

ฟาร์มม้า

กวาง

แพะนม

โค

หน่วยงาน

ม้าทรงองค์ภา

สวนสัตว์คูสิต

กรมปศุสัตว์ (วังสวนจิตรลดา)

ถ้าแยกพื้นที่ได้ด้วยก็จะดี ว่าแต่ละพื้นที่อยู่ที่จังหวัดใด

คำถามคือ การตลาดจะไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพหญ้าอย่างไร

ตลาดปัจจุบันต้องการหญ้าที่มีคุณภาพหรือเปล่า

(10) ประชุมทีมวิจัยเตรียมกระบวนการการถอดบทเรียนสมาชิกผู้ผลิตหญ้าแพงโกล่า วันที่ 5
มีนาคม 2551

วันนี้มีการพูดคุยถึงสถานการณ์ของสหกรณ์ในขณะนี้ซึ่งประสบปัญหาเรื่องเครื่องจักรซึ่ง
พังมาประมาณ 3 วันแล้วประกอบกับปัญหาดนงานไม่มาทำงานเนื่องจากเมาเหล้า ทีมวิจัยจึงมี
ประเด็นพูดคุยกันในเรื่องการบริหารจัดการคือ

1. การบริหารจัดการคนงานตัดหญ้า ควรจะต้องมีการพัฒนาความคิดให้คนงานมีการ
วางแผนเป้าหมายในชีวิตว่าทำไปเพื่ออะไรไม่ใช่อยู่ไปวันๆ

2. การบริหารจัดการเจ้าหน้าที่บัญชี มีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อยจึงได้มีการคุยกันถึงเรื่อง การทำคู่มือในการทำงาน ทีมวิจัยนายบุญรอบแลกเปลี่ยนว่าเคยได้มีการแลกเปลี่ยนกับ สหกรณ์อื่นเหมือนกันซึ่งจะมีปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ปรับเปลี่ยนบ่อยเหมือนกัน

การสรุปข้อมูลสมาชิก

ทีมวิจัยมองว่าตรงข้อมูลต้นทุนน่าจะมีเวทีพูดคุยกันเพื่อที่จะได้ข้อมูลให้ชัดเจนมากขึ้น เพราะเด็กที่ไปเก็บข้อมูลไม่รู้ขั้นตอนในการทำนาหญา ซึ่งระยะต่อไปอาจจะแบ่งการเก็บข้อมูลตามประเภทของข้อมูลว่า ส่วนไหนเด็กเก็บส่วนไหนกรรมการ / ผู้ใหญ่เป็นคนเก็บ การเก็บ ข้อมูลที่ทำการเก็บรายบุคคลเนื่องจากอยากรู้ว่ากระบวนการผลิต / วิธีการทำของสมาชิก เหมาะสมไหม การดูแลดีไหม ซึ่งอาจจะต้องมาถามข้อมูลเป็นรายคน มีการพูดถึงการสรุป ข้อมูลที่จะได้ประโยชน์ในการวิเคราะห์คือ 1) ความคิดเห็นของสมาชิก ต่อการบริหารจัดการ 2) ข้อมูลต้นทุนในการทำนาหญา สภาพพื้นที่ วิธีการ / ขั้นตอนการดูแล ซึ่งได้มีการคิด กระบวนการร่วมกันดังนี้

เป้าหมายในการจัดเวที

- เรียนรู้เปรียบเทียบกระบวนการผลิตที่เหมาะสม (มาตรฐาน)ของพื้นที่ศรีปทุม
 - ขั้นตอนการผลิตตั้งแต่ต้นจนจบ
 - ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม
- จัดทำข้อมูลวิธีการทำต้นทุนการผลิตให้ชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น
- เวทีฝึกให้สมาชิกให้รู้จักคิดวางแผนจัดการแปลงหญ้าทั้งกระบวนการฯและต้นทุน
- ทบทวนงานวิจัยหญ้าคุณภาพ.สร้างความตระหนักการผลิตหญ้าคุณภาพ

กระบวนการในเวที (9.00-12.00)	ผู้รับผิดชอบ
● ชี้แจงโครงการวิจัยการพัฒนาการผลิตหญ้า - ทำไมต้องเก็บข้อมูล - จะได้ประโยชน์อะไรบ้าง - ทำไมต้องพัฒนาหญ้าแพงโกล่า (และเปิดโอกาสให้ซักถามความคิดเห็น)	พิศุภวัชร , กำนัน
แบ่งกลุ่มทบทวนข้อมูลกระบวนการผลิตและต้นทุน (2 กลุ่ม)กลุ่มละ 5-6 คน • สมาชิกแต่ละรายทบทวนและเขียนรายละเอียดกระบวนการผลิต ต้นทุนและการผลิตของตนเองให้ละเอียดชัดเจน	ฮารอบ

• 2 รุ่น (1) ลงทุนครั้งแรกทำอะไร? (รุ่นแรก)ในช่วงเดือนที่ปลูกเริ่มเดือนอะไรถึงเดือนอะไร (2) รุ่นถัดไป (รุ่นปกติ) • แต่ละคนผลักดันเล่าถึงผลผลิตที่ได้ , ต้นทุนการผลิตต่อไร่และกำไรต่อไร่เท่าไร • เลือกตัวอย่างคนที่ทำได้ผลดีที่สุดมา 1 คน ให้บุคคลส่งบุคคลตัวอย่างมาเล่ากระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิตให้สมาชิกทั้งหมดฟัง			สัมภาษณ์กระดาน
กระบวนการในเวที		ผู้รับผิดชอบ	
- สรุปภาพรวม หลักการ วิธีการ ในการทำนาห้วยแพ่งโกล่าให้มีคุณภาพ+ต้นทุนต่ำ +ผลผลิตดี - สมาชิกและทีมวิจัยแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม		พี่สุกวัชร	
(รุ่นแรก)		ขั้นตอน/ วิธีการทำ	ค่าใช้จ่าย/ต่อไร่
1. การปรับพื้นที่ • การขุดร่องน้ำ • การปรับที่ให้เสมอ • การทำคันดิน		ให้เขียนค่า จ้างแรงงานด้วย ถ้าทำเองก็ให้คิดด้วย	
2. การเตรียมดิน • วิดน้ำเข้า • ไถ-คราด • การใส่ปุ๋ยคอก			
3. การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้า • ซื้อท่อนพันธุ์เท่าไร (ต่อไร่) • การขนมาที่แปลงปลูก			
4. การหว่านท่อนพันธุ์ (การปลูก) • หว่านท่อนพันธุ์			

• การคุมระดับน้ำ	
ขั้นตอน/วิธีการ	ค่าใช้จ่าย
• การดูแลน้ำ (ค่าน้ำมัน ,ระยะเวลาในการวิดน้ำเข้านา) • ยากำจัดวัชพืช ใช้เท่าไร ใช้เมื่อไร • การใส่ปุ๋ย • เทคนิค/เคล็ดลับอื่นๆ	
(รุ่นสอง) การดูแลแปลงนาหญ้า (หัวข้อซ้ำข้อ 5) (สมาชิกเชิญ 9.00-12.00) (ทีมงานวิจัยช่วยบ่าย- 3 โมงเรื่องสัมภาษณ์กรรมการและคนงาน)	

(11) เวทีเรียนรู้กระบวนการทำนาหญ้าแปลงใกล้วันที่ 10 เมษายน 2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

แลกเปลี่ยนความคิดกับสมาชิกเรื่องความเข้าใจหญ้าคุณภาพ

ใบนิ่ม

ไม่มีสิ่งเจือปน หรือมีปนน้อย

ตากแดดแล้วกลิ่นหอม

อัดฟ่อนแล้วสีอมเขียว

ระยะเวลาการตัดที่เหมาะสม (45 – 60 วัน)

ความชื้นไม่เกิน 15%

ดูแผนที่ร่วมกัน

มีการดูแผนที่ที่ทีมทำได้ทำกันมาว่าใครอยู่ตรงส่วนไหนบางมีอยู่ก็แปลง จากแผนที่การทำนาหญ้าพบว่าพื้นที่ที่ทำนาหญ้ายังเป็นส่วนน้อยมากของพื้นที่ จึงทำให้บางส่วนอาจจะประสบปัญหาในเรื่องของน้ำจากนาข้าวที่ซึมเข้านาหญ้า ในวันนี้จึงอยากให้มีการแลกเปลี่ยนการทำนาหญ้าของสมาชิกแต่ละท่าน

จากเดิมมีการคิดกันไว้ว่าจะมีการแบ่งกลุ่มพูดคุยกันแต่วันนี้สมาชิกมาไม่มากนักจึงเปลี่ยนวิธีการพูดคุยมาเล่าในวงใหญ่

ขั้นตอนในการทำนาหญ้า

1 การปรับพื้นที่

- การปรับพื้นที่

สวนส้ม ปรับพื้นที่ มีค่าใช้จ่าย ไร่ละ 2500 บาท ปี 2545 (ปัจจุบัน 2551 = 5000 บาท ต่อ ไร่) กลบร่องสวน ใช้รถแบ็คโฮ เจ้าของสวนทำให้คนเช่า ถ้าเราทำเอง กลบเอง ปัญหาในการกลบ ร่อง นำรถไถนามาปรับพื้นที่อีกครั้ง ชม. ละ 500 บาท ปัจจุบัน (ไร่ละ 1 ชม.) 30 ไร่ 32000 บาท (ปัจจุบัน 2551) ราคา 700 บาท) ปัจจุบันใช้รถไถนามีผาน ชม.ละ 600 บาท

พื้นที่ทำนาเดิม ขุดร่องน้ำถ้ายังไม่มียอดขุดเพิ่ม มีค่าใช้จ่าย เฉลี่ยไร่ละ 937 บาท

- การขุดร่องน้ำ / การทำคันดิน หลังปรับที่ จ้างรถแบ็คโฮ ชม.ละ 750 บาท ต่อ 1 (กว้าง 60 ซม.ลึก 50 ซม.) 40 เส้น ใช้เงินประมาณ 37500 บาท 40 ไร่ (50 ซม.) กว้าง 40 เมตร ยาว 1600 เมตร = 40 ไร่ เฉลี่ยไร่ละ 937 บาท

สรุป ค่ากลบร่องสวน ไร่ละ 5000 บาท

ค่าปรับพื้นที่ ไร่ละ ไร่ละ 937 บาท

- การปรับพื้นที่ให้เสมอ

- การทำคันดิน สูง 40-50 ซม.

2 การเตรียมดิน

- วิธีการ

วิดน้ำใส่ไถดิน คำน้ำมันไร่ละ 350 บาท (เหมาลดทำเพื่อประหยัดหัวน้ำ ไร่ละ 500 บาท) ไม่มีการใส่ปุ๋ยในระหว่างการเตรียมดิน เพราะจะทำให้ดินเค็ม

3 การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้า

- ท่อนพันธุ์ กก.ละ 3 ไร่ละ 300 กก. = 900 บาท/ไร่

ท่อนพันธุ์ที่ดี อายุ 60 วันขึ้นไป วิธีการดูท่อนพันธุ์ที่มีอายุสมบูรณ์ ความยาวประมาณ ไม่น้อยกว่า 50 ซม. ต้องบอกล่วงหน้าเจ้าของนาจะต้องมีการเตรียมท่อนพันธุ์ไว้ให้ ไม่ให้วัชพืชเจือปน ดูแปลงที่สภาพดี สามารถเป็นท่อนพันธุ์ได้

พื้นที่ทำนา การจัดการท่อนพันธุ์ เมื่อเตรียมแปลงเสร็จแล้ว ให้พอดิบกับอายุกับท่อนพันธุ์ พอมลงปลูก เพื่อให้ท่อนพันธุ์ที่ดี ต้องตัดเป็นท่อนๆ แต่วิธีการปฏิบัติจะใช้ทั้งต้น ค่าใช้จ่าย เดินทาง ไปซื้อท่อนพันธุ์เอง (กรณีทำครั้งแรกบุกเบิกซื้อที่ปากช่อง) ท่อนพันธุ์ค้างคืนจะตายนิ่ง(ร้อน) ต้องเตรียมกองในนาแล้วเกลี่ยใส่ไว้ในนาภายใน 24 ชม. หลังจากหว่านไม่เกิน 7-10 วัน ไม่ให้แห้ง ต้นหญ้าจะแห้งจะไม่ออก ต้องแช่อยู่ในน้ำ (วิดน้ำใส่ในระดับประมาณ 10-15 ซม) ให้น้ำขังอยู่ตลอด รากงอกสีขาว ยอดเขียว ปล่อยน้ำออกจากนาเพื่อให้รากออกไปสัมผัสกับดิน วิธีการเกลี่ยท่อนพันธุ์ ต้องจ้างเพราะทำเองไม่ทัน เหมาค่าแรงจ้างหว่าน ไร่ละ 500 บาท คำน้ำมันไร่ละ 100 บาท ต่อ ไร่ (ค่าแรงต้องคบบหญ้าให้ลงสู่พื้นดินไม่ให้ลอยในน้ำเพื่อหักคติดิน) เพื่อรักษาระดับน้ำ

พื้นที่ไร่ ต้องวิดน้ำเข้าตลอด

4 การหว่านท่อนพันธุ์หญ้า

หวานหนา ดีเพราะสามารถคุมวัชพืชได้ เด็กหวาน ขึ้นไว วัชพืชน้อย ถ้ำแซ่น้ำเกิน 10 วัน จะไม่เน่า

หวานบาง กระจายไม่ทั่ว ช่วงห่าง วัชพืชจะขึ้นแซม ข้อดี ค่าใช้จ่ายลง 50 บาท ค่าแรงเท่ากัน

5 การดูแลแปลงนาหญ้า

หลัง 7 วันหลังปลูก ถึดยาฆ่าวัชพืช คุมวัชพืช (ซื้อการคายาฮันมิก ถึดได้ทั้งแปลงไกรโฟเซต ยามาประเภทใบกว้าง) ไม่กระทบกับหญ้าที่ปลูก ราคาต่างกันที่ซื้อการคายา วิธีการดูซื้อยาที่ใช่คือเป็นหลัก การใช้ยาหญ้าครั้งแรกจะหนัก ต่อไปหญ้าขึ้นคลุม วัชพืชจะไม่ขึ้นมาก ใช้คนถอนเอง

ยาไกรโฟเซต ถึดเฉพาะจุดที่วัชพืชขึ้น หัวคันนา ถึดทั้งแปลงไม่ได้ ถึดกว้างไม่ได้หญ้าจะตายไปด้วย ไร่ละ 1 ชอง (150 บาท / กล่อ่งๆละ 10 ชอง) ค่าแรงถึดยา 50 บาท น้ำมัน 10 ไร่ ใช้ น้ำมัน 5 ลิตร เจ้าของออกเอง 20 บาท / ไร่ (การถึด 1 ครั้ง ต่อการปลูกครั้งแรก)

การถึดยาฆ่าหญ้าที่ให้ไคผล ใบแตกจากเม็ค 2-3 ใบ เวลาในการถึดช่วงเช้า เจอแดด วัชพืชจะเริ่มเฉา และตายไป การถึดช่วงที่แคร์ร้อน ต้อวัชพืชจะตายไว แต่คนที่ถึด จะตายตามหญ้าไป เวลาถึดตอนเย็นการคุชึมของยาที่ไปสู่วัชพืชจะน้อย

หมายเหตุ หวานคันพันธ์เสร็จแล้วจะถึดยาคุมหญ้าตามไปเลย ไม่รู้จะได้หรือไม่ น่าทดลองทำดู (เหมือนวิธีการทำนา) สงสัยว่าหญ้าแพงโกล่า “จะออกหรือไม่”

ยาฮันมิก ยาคุมหญ้าถึดได้ทั้งแปลง ราคาแพงกว่า

- การใส่ปุ๋ยคูการเจริญเติบโต คินแห้งแต่กระแหมงมากต้องรดน้ำใส่ 15-20 วัน เพื่อให้คินชุ่มชื้น น้ำจะแห้งเอง ถ้าน้ำไม่แห้ง ต้องรดน้ำออก ไม่ให้น้ำขังนาน การเจริญเติบโตช้า และหญ้าอ่อนจะตาย ถ้าไม่ตายจะโตช้า (ชงกการเจริญเติบโต) รดน้ำค่าน้ำมัน ไร่ละ 50 บาท ถ้าจ้างค่าแรงงาน วันละ 150 บาท คูให้ทั่วแปลง

หญ้าชั้นอากาศ จำกัดยาก รากลึกวัชพืชอื่น

โสนหิน ฮันมิกถึดก็จะตาย

หญ้านน

หญ้าไซ

หญ้าแพรก

หญ้าตีนตุ๊กแก

หญ้าลิเก หญ้าไม้กวาน

หญ้าพุ่มพวง

การกำจัดขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตของหญ้า กระจาย = ถอน กระจุก = ถึดที่กอหญ้า

- การใส่ปุ๋ย ใส่ครั้งเดียว เพราะวัชพืชขึ้น ดูว่าหญ้าเราขึ้นหรือไม่ จึงใส่ปุ๋ยอัดที่หลัง ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอเพื่อเร่งต้น (15-15-15) ราคากระสอบละ 850 บาท/ลูก 10 กก./ ไร่

นำลุ่มจากสวนส้ม คูแยก พื้นที่ที่ไม่เสมอ บบ วัชพืชมาก

คันถุ คูแยก

หญ้าขอบน้ำ ไม่ชอบและ เพื่อให้ใช้ในการละลายปุ๋ยเท่านั้น

ระยะเวลาในการใส่ปุ๋ย ใส่ครั้งแรก รุ่นแรก รุ่นสอง ที่คอนหญ้าจะแดง ต้องใส่ปุ๋ยซ้ำ วดน้ำ ใส่ 2 ครั้งเพื่อละลายปุ๋ย

- เทคนิคการดูแล ถ้ามีวัชพืชขึ้นต้องฉีดยากำจัด

การใช้ปุ๋ยชีวภาพถ้าทำแล้วค้ำก็จะดีกว่าใช้ปุ๋ยเคมี แต่การฉีดก็ต้องมีค่าแรงตัวนี้เป็นตัวบอกว่าจะฉีดหรือไม่ ซึ่งการฉีดเป็นการให้อาหารทางใบซึ่งหญ้าแพงโกล่านั้นไม่ต้องการให้มีใบมาก

หญ้ารุ่นแรกหลักการวิธีการดูแล

หญ้ารุ่นแรกจะงามมากไม่ต้องใส่ปุ๋ยมาก เพราะสภาพดินยังไม่แน่นรากสามารถเดินได้ดี ไม่ต้องใส่ยาฆ่า ยาคิดเป็นการทดลองว่าใช้แล้วจะมีผลผลิตดีขึ้นหรือไม่

ถ้าทำพื้นที่ที่ได้เสมอเลยก็สุดยอดแล้ว ครั้งแรกอย่าใจร้อน แต่ในพื้นที่ที่เคยเป็นสวนส้มมาก่อนก็จะมีกรบตัวของดินในช่วงที่เป็นร่องสวน โดยส่วนใหญ่หญ้าจะเป็นสวนส้มกันมาก่อนการแก้ไข เวลาปล่อยน้ำทิ้งจะมีปัญหาต้องเปิดคันนาทุร่องที่เคยเป็นร่องน้ำซึ่งก็หนักเอาการเหมือนกัน

การคุมวัชพืชเป็นสิ่งที่สำคัญระวังอย่าให้ขึ้นถ้ามันขึ้นแล้วอย่าให้ออกดอกเพราะว่ามันจะแตกกระจายมากขึ้น หญ้าที่จัดการยากคือหญ้าแพรกซึ่งถ้าไม่ออกมากก็พอที่จะปนไปกับหญ้าแพงโกล่าเพราะลักษณะคล้ายกัน หญ้าแพรกพอตายไปแล้วพื้นที่ตรงนั้นก็จะหญ้าไม่ขึ้นใหม่เพราะดินมันแน่นมากทำให้หญ้าขยายไม่ได้

การลงรุ่นแรก ปกติหญ้าจะตัดไม่ได้ก็จะเริ่มปลูกก่อนหน้าฝนดินนิ่งระหว่างฝนตกก็จะเป็นการดูแลปรับสภาพให้คงที่ และพอหมดฝนก็จะสามารถตัดหญ้าได้เลยซึ่งจะตรงกับการทำงานการตลาดของสหกรณ์ ถ้ารอบการตัดชนหน้าฝนก็จะไม่บำรุงมากให้โตตามธรรมชาติ

การจัดการน้ำในแปลงต้องทำร่องน้ำที่อยู่ตามขอบคันนาต้องทำให้ขนาดเหมาะสมพอที่จะรับน้ำที่จะซึมเข้ามาจาก

สมาชิกที่จะเริ่มใหม่ต้องทำพื้นที่ให้ได้มาตรฐาน พื้นที่เสมอ ร่องระบายน้ำที่เหมาะสม

หลังจากตัดรุ่นแรกก็ใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยชีวภาพ ใส่ปุ๋ย 10 ก.ก./ไร่ ใส่ซีโก้

การดูแลหญ้ารุ่นที่ 2

การซ่อมแซม

- ช่วงที่เราดูแลรุ่นต่อไป ขุด/ สับดินบริเวณที่หญ้าไม่ขึ้นและใส่น้ำให้ชุ่ม และนำดินที่มีรากมีใบไปลงได้เลย แรกๆได้ผลดี ถ้าซ่อมควรซ่อมช่วงหน้าฝนเพราะจะได้มีเวลาที่จะฟื้นตัว

- ดูแลวัชพืช การดูแลน้ำจะเหมือนรุ่นแรก
- การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยหลังจากวิดน้ำได้ 15 วัน ก็ใส่ปุ๋ย 10 ก.ก./ไร่ และก่อนตัด ประมาณ 15-20 วัน หว่านปุ๋ยครั้งที่ 2 ปริมาณ 10 ก.ก./ไร่ (สูตร 15-15-15 และ 46-0-0)
- ใส่ปุ๋ยคอกตามความสนใจของเจ้าของนา (จะทำให้หญ้าเขียวนาน)

- กรณีก้านนงค์ ใช้ปุ๋ยเฟรตฟูด 2 ลูก (50 ก.ก./ลูก ราคา 420) ใส่แล้วทำให้ดิน ร่วนซุยดี ปุ๋ยยูเรีย 1 ลูก เหลือใช้ 30 ก.ก.

* ระบบน้ำที่ใช้ในนาหญ้า จะต้องมีน้ำไว้สำหรับใส่แปลงหญ้าได้ตลอดเวลา

(12) โครงการการผลิตหญ้าคุณภาพของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม กิจกรรม ประชุมทีมวิจัยเพื่อ ทบทวนงานของโครงการ วันที่ 1 มิถุนายน 2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมปรวม 6 คน คือ นายจรูญ ก้านนงค์ น้ารอบ พี่สุภวัชร คุณยุทธนะ พิละมัย สวนพรรค

การประชุมในวันนี้เป็นการทบทวนงานเดิมที่ยังค้างค้างอยู่ มีด้วยกัน 3 เรื่อง คือ

1. แบบสอบถามคณะกรรมการและคนงานของสหกรณ์
2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม สมาชิก จะวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างไรบ้าง
3. คู่มือการผลิตหญ้าแพงโกล่าของกลุ่ม

พูดคุยกันเรื่องการตลาดของสหกรณ์

เรื่องคุณภาพจะสัมพันธ์กับเรื่องปริมาณ เช่น ถูที่สามารถผลิตได้มีแหล่งซื้อหลายที่ก็จะ ต้องการหญ้าที่มีคุณภาพ ช่วงนี้ลูกค้าที่เลี้ยงโคจะเยอะเพราะฤดูเลี้ยงหญ้าธรรมชาติจะไม่ดี แต่อย่าง ถูฝนเราก็ผลิตได้ไม่เยอะหญ้าคุณภาพอย่างไรลูกค้าก็เอา ในช่วงหน้าฝนหญ้าตามธรรมชาติจะ มากดังนั้นลูกค้าที่เป็นเลี้ยงโคจะไม่ค่อยมี

ฟาร์มม้าต้องเน้นคุณภาพ เขาก็จะมีส่วนทั่วถึงให้เราเคยมีส่งคืนก็มี ราคาเค้าไม่ค่อยเกี่ยง แต่ขอให้ได้หญ้าเกรด A ตอนนี้อัตราจาก ระยะแรก 40 บาท จนปัจจุบันราคา 80 บาท การขึ้น ราคาจะดูตามการผลิตเพราะเราต้องใช้เครื่องจักรทั้งนั้นและก็น้ำมันกับเครื่องจักรทุกอย่าง และ เปรียบเทียบกับตลาดอื่นๆ เช่นที่สุพรรณ ราคา 80 บาท

การตลาดของสหกรณ์จะมีลูกค้าหลายกลุ่มและจะใช้วิธีการกระจายให้ลูกค้าแต่ละราย จะ ไม่มีการผูกขาดเหมือนกับสหกรณ์ก็จะบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ไปด้วยถ้าเราจะขึ้นราคาเราก็ จะสามารถต่อรองได้กับผู้ซื้อ

การจัดคิวลูกค้าแต่ละรายระยะแรกก็มีปัญหาเหมือนกันเพราะว่ารับยอดหลายคนทำให้ บางครั้งสับสนหญ้าไม่พอ ปัจจุบันก็จะให้มีคนรับยอดและเป็นคนจัดคิวคนเดียว ณ ขณะนี้ก็จะใช้ วิธีการจองล่วงหน้าเพื่อที่จะได้จัดคิวได้ถูก

ปัจจุบันลูกค้ามีความต้องการหญ้าสูงแต่เราไม่สามารถผลิตได้ทันกับตลาด ซึ่งลูกค้าที่มาซื้อจะเป็นคนที่อยู่ใกล้เคียงกับสหกรณ์ ซึ่งแต่ก่อนยังมีไปซื้อที่สุพรรณชัยนาทแต่ปัจจุบันราคาน้ำมันในการเดินทางสูง จึงมีลูกค้าใหม่ๆ หันเข้ามาซื้อที่สหกรณ์มากขึ้น

การคัดเกรดในปัจจุบันจะดูจากสิ่งเจือปนเป็นหลัก แต่จะยังไม่ถึงเรื่องของคุณภาพโปรตีน มีการแลกเปลี่ยนว่าขณะนี้ความต้องการมีสูงมากถ้ามีมุมมองถึงเรื่องโปรตีนก็อาจจะกลัวว่าไม่ได้สินค้าถ้ามีคิเคอะ

ทีมประสานงานจึงเกิดข้อสงสัย จากการการคุยเรื่องตลาดจึงเกิดข้อสงสัยว่าปัญหาเรื่องคุณภาพเป็นปัญหาหลักของเราหรือไม่

ตอนที่ตัดสินใจเรื่องวิจัย ตอนนั้นมันเป็นเรื่องการผลิตหญ้าหลายจังหวัดส่งเสริมเรื่องนี้ เราจึงคิดว่าถ้าเราไม่ทำไม่พัฒนาอาจจะสู้ที่อื่นไม่ได้ จากการศึกษาเรื่องคุณภาพหญ้าของเราคุณภาพดีกว่าที่อื่นมาก จากที่ลูกค้าสะท้อนหญ้าของเราคุณภาพดีกว่าที่อื่น แต่จะอย่างไรให้เรารักษาสภาพของหญ้าให้ได้ กระบวนการผลิตเรายังทำเหมือนเดิม แต่จะคิดที่เรื่องของของการที่จะผลิตหญ้า

การบริหารจัดการ

คนงานภาคเกษตรมีปัญหาทุกที่ไม่ใช่เฉพาะที่สหกรณ์อย่างเดียวเป็นเหมือนกันทุกที่ ที่ประชุมพูดคุยกันถึงเรื่องการเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการซึ่งคิดว่าจะจะเป็นเวทีพูดคุยกันเลขแทนที่จะไปเก็บข้อมูลรายบุคคล ก่อนที่จะคิดกันว่าจะมีประเด็น คำถามอะไรที่จะคุยกับกรรมการบ้าง ซึ่งก่อนจะคิดคำถามต้องกลับมาทบทวนก่อนว่าทำไมต้องถามคณะกรรมการ เพราะกรรมการเป็นคนที่กำหนดทิศทางนโยบายการบริหารจัดการของสหกรณ์ ซึ่งถ้านโยบายไม่ชัดเจนก็จะส่งผลถึงเรื่องการพัฒนาคุณภาพการผลิตหญ้าได้

จากการพูดคุยสหกรณ์ยังคิดปัญหาเรื่องการขยายพื้นที่การผลิตจึงคิดว่าจะอย่างไรให้เกษตรกรที่ทำนาหญ้าอยู่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้ การส่งเสริมผลผลิตให้สมาชิกทำเพิ่มมีไหม ตอนนี้มีแต่จะลดพื้นที่ทำนาหญ้า มาทำนาข้าว อย่างเช่นก้านกล้วยก็ลดมาทำนาข้าวแล้ว 10 ไร่ มีเหตุผลว่าพื้นที่เดิมปรับจากสวนส้มมาทำนาหญ้าช่วงที่เป็นร่องก็จะลุ่มเวลาที่วิดน้ำน้ำก็จะทำนาข้าวตรงที่ลุ่มตายจึงมาทำนาหญ้าเพื่อให้มีการปรับพื้นที่ให้เสมอกันมากขึ้น

การจัดการด้านเอกสารการเงิน / บัญชี

ทีมวิจัยมองว่าเรื่องระบบของสหกรณ์พอไปได้อยู่แล้วแต่ว่าเรื่องคนที่ทำงานจะเข้าออกบ่อย ทำให้ความเข้าใจการทำงานไม่ต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์อย่างกรณี เน้นนั้นขาดความรู้ซึ่งไม่รู้หลักการในการทำบัญชี พี่สุวัชร แลกเปลี่ยนเรื่องการบริหารจัดการที่เคยทำกับสมาคมพาณิชย์ จะต้องมีการตรวจสอบเอกสารรับรองเอกสารทุกวัน ซึ่งปัจจุบันเรายังไม่มีผู้จัดการสหกรณ์แบบเต็มตัว ซึ่งตอนนี้มีพี่จรัญรักษาการผู้จัดการอยู่ ซึ่งก็ไม่เต็มตัว และพี่จรัญก็มีหน้าที่รับผิดชอบ

หลายเรื่อง เช่น ตลาด การตัดหญ้า การตรวจเอกสาร การจ่ายเงินคนงาน ซึ่งจะทำอย่างไรให้คนอื่นถ่ายเทบทบาทหน้าที่ไปสู่คณะกรรมการคนอื่นๆ

ประเด็นคำถามเรื่องการบริหารจัดการ

- การตลาด การผลิต จากข้อมูล ณ ปัจจุบัน กรรมการมองทิศทางในอนาคตอย่างไรบ้าง
- ความคิด / ความเข้าใจ ต่อการพัฒนาศูนย์การผลิตหญ้าแพง โกล่า
- ถ้าเป็นคณะกรรมการจะต้องรับรู้เรื่องอะไรบ้าง และมีบทบาทในเรื่องอะไรบ้าง
- นโยบาย การบริหารจัดการของคณะกรรมการ

(13) ประชุมที่มวิทยาสหกรณ์ศรีปทุม วันที่ 18 มิถุนายน 2551 ณ สหกรณ์ฯ เริ่มประชุมเวลา 14.14 น.

วันนี้ที่มวิทยามาด้วยกันทั้งหมด 7 คน นายจ้านง นายบุญรอบ นายประกอบ นายยุทธนะ นางมาลัย นายจรัญ นายสุภวัชร ที่ปรึกษา 1 คน นายศิริณัฐ

จากการพูดคุยเรื่องการตลาดพบว่าสหกรณ์ไม่ได้ผูกติดกับลูกค้ารายใดรายหนึ่ง และประเด็นที่จะช่วยกันดูวันนี้ว่าเราเคยได้รู้หรือมีข้อมูลหรือยังว่าลูกค้าเราเป็นใครบ้าง และแต่ละตลาดต้องการหญ้าเกรดหญ้าระดับใดบ้าง จากกการข้อมูลจะช่วยเรื่องการพัฒนาศูนย์การผลิตของเราเช่น ลูกค้าบางกลุ่มต้องการหญ้าในเกรดแต่แต่กำลังการผลิตเรื่องคุณภาพหญ้าเรายังไม่สามารถทำได้ ข้อมูลจะดูได้ว่า ลูกค้าประจำ ส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มม้า การซื้อจะเป็นรายเดือน แต่ขึ้นอยู่กับเราด้วยว่ามีหญ้าให้เค้าหรือเปล่า ลูกค้าจะเป็นใคร

สถานการณ์หญ้าในปัจจุบัน (เดือนมิถุนายน 2551) มีหญ้าที่สามารถตัดได้ แต่ตัดไม่ได้เพราะว่าฝนตกแดดไม่มี ทางเราไม่สามารถตัดได้มาเป็นเดือนแล้ว

การรวมภาพรวมรายปี จะทำให้เราเห็นภาพกำลังการผลิตว่าแต่ละปีเราผลิตได้เท่าไร บางทีเราอาจจะมีข้อมูลเฉพาะที่เราขายให้เค้าได้ แต่อาจจะมีข้อมูลที่ลูกค้าสั่งแล้วไม่สามารถมีขายให้ได้ถ้าเรามีการบันทึกข้อมูลไว้น่าจะเป็นประโยชน์จะรู้ความต้องการความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพหญ้า ปกติเป็นเรื่องจำเป็นแต่ติดปัญหาอุปสรรคเรื่องฤดูกาลซึ่งไม่สามารถตัดหญ้าได้ คุณภาพเป็นเรื่องสำคัญเพราะเราไม่ได้มีรายเดียวในพื้นที่คำถามที่ผ่านมาเราผลิตได้เท่าไรก็ขายหมดปีที่ผ่านมาที่มีการส่งเสริมเรื่องการปลูกสหกรณ์จึงคิดเรื่องการทำคุณภาพ และขมพบนั้นราคาข้าวก็ตกเกษตรกรจึงหันมาปลูกหญ้านั้นมาก คุณภาพมีผลต่อเรื่องราคาที่ถีบตัวสูงขึ้นถ้าราคาขึ้นเราก็ต้องรักษาคุณภาพให้ได้ด้วยไม่อย่างนั้นก็จะโดนลูกค้าต่อว่า

ที่จรัญ ขั้นตอนการทำงานของเราค่อนข้างที่จะละเอียดกว่ามีการตีหญ้า ขั้นตอนในการผลิตเราละเอียดกว่า ของเค้าสี่กระด้ากระด้าง แต่ของเราสี่เสมอกัน ที่อื่นส่วนมากไม่ได้มีการจัดการ

เหมือนสหกรณ์ของเรา บางส่วนมีการจัดเกรด แต่เกรด a ของเค้าจะเท่ากับเกรด a ของเราเราเคยไปศึกษาที่อื่นไหมเราไม่ต้องไปดูลูกค้าสะท้อนมาเองว่าหญ้าแต่ละที่เป็นอะไรอย่างงี้

ในแง่กระบวนการผลิตเราก็น่าจะดีกว่าที่อื่น ลักษณะทางกายภาพของเราจะดีกว่า แต่เรื่องโปรตีนเรายังไม่ได้วัด แต่จะดูจากกายภาพเป็นเรื่องหลัก ตัววัดโปรตีนถ้าเราปลูกได้ตามกำหนดเรื่องคุณค่าโปรตีนก็จะได้ตามมาตรฐาน เรื่องคุณภาพหญ้าพอมายกกับเรื่องตลาดเราคิดอย่างไร การจำหน่ายอย่างที่เป็นอยู่คืออยู่แล้วหรือว่าจะต้องไปหาลูกค้าใหม่ไหมหรือจะเพิ่มกำลังการผลิตหรือไม่ช่วงแรกเราก็จะต้องหาตลาดโดยการประชาสัมพันธ์และลูกค้าก็บอกต่อกันไป ซึ่งตอนนี้เราได้เปรียบเรื่องการตลาด อยู่

สถานการณ์เป็นแบบนี้อยากชวนวิเคราะห์ว่าเราจะทำอย่างไร

จากการขึ้นราคาลูกค้าฟาร์มม้าก็จะเป็นลูกค้าหลัก ซึ่งตอนนี้ลูกค้าเราที่เลี้ยงวัวก็ถอยเหมือนกันเพราะตอนนี้ราคาวัวสวยงามก็ราคาตกเหมือนกันเค้าก็จะไม่ไหว

ทีมประสานงานชวนคิดว่าเราลองทำต้นทุนการผลิตระหว่างนาหญ้ากับนาข้าว ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับไว้ว่าผลตอบแทนจะต่างกันอย่างไร (ปุ๋ยเคมีปกติ กับผสมปุ๋ยอินทรีย์)

(14) บันทึกการประชุมทีมวิจัย “วิเคราะห์ข้อมูลการทำนาหญ้าของสมาชิก” วันที่ 6 กรกฎาคม

พ.ศ.2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม อำเภอหนองแคว จังหวัดสระบุรี

ข้อมูลสมาชิก 20 ราย

อายุ 44.65 ปี

การศึกษา มัธยม - อนุปริญญา

ที่อยู่(ภูมิลำเนา) หนองโรง 45% กลุ่มหัก 30% หนองจรเข้ 15% อื่นๆ 10%

สถานภาพ สมรส 100%

อาชีพหลัก เกษตรกรรม 80% รับจ้าง 10% ข้าราชการบำนาญ 10%

สถานการณ์ปลูก ทำอยู่ 90 %

พื้นที่การปลูก เริ่ม 569 ไร่ เหลือ 498 ไร่

วัตถุประสงค์

- ขยายหญ้าแห้ง 504 ไร่
- เลี้ยงสัตว์ 30 ไร่
- ขยายหญ้าสด 5 ไร่

สถานะในกลุ่ม

- สมาชิก 65 %
- กรรมการ 35 %

แรงงานในการทำนาหญา

- แรงงานในครอบครัว 1.8 คน/ราย
- แรงงานที่จ้าง 2.35 คน/ราย

การรับรู้ข้อมูลการทำนาหญา

- จากศูนย์ปากช่อง 5 %
- จากสหกรณ์ 60 %
- จากสมาชิกผู้ทำนาหญา 5 %
- จากการศึกษาดูงาน 25%

ความรู้เรื่องการทำนาหญา

- รู้มาก่อน 70%
- ไม่รู้ 30 %

การศึกษาดูงาน

- เคย 80
- ไม่เคย 20

สาเหตุการทำนาหญา

1. หลีกเลี้ยงการใช้สารเคมี
2. ลงทุนน้อย
3. การผลิตต่อรอบต่ำ
4. รายได้ดี
5. พื้นที่เหมาะสม
6. ได้รับการชักชวน
7. ราคาพืชอื่นตกต่ำ
8. อื่นๆ

ความคาดหวังต่อการทำนาหญา

1. สร้างรายได้เพิ่ม
2. สามารถเลี้ยงชีพได้
3. กลัวขายยาก
4. เครื่องไม้เครื่องมือราคาแพง
5. ขาดแคลนแรงงาน

สภาพพื้นที่แปลง เฉลี่ย 1.2 แปลงต่อราย

เนื้อที่ 25.4 ไร่

ที่ตั้งของแปลง

- หนองโรง 45%
- กลุ่มหัก 30 %
- หนองจรเข้ 15 %
- อื่นๆ 10 %

พื้นที่ ของตนเอง 47% เช่า 63%

สภาพพื้นที่

- ลุ่ม 3 แปลง 15%
- ดอน 2 แปลง 10%
- พื้นที่ 3 แปลง 15% ที่ลุ่มที่ดอนสลับกัน 60%

แหล่งน้ำ

- เขตคลองชลประทาน 20 ราย

การระบายน้ำ

- ระบายน้ำเข้าออกได้เอง - ราย
- ใช้เครื่องสูบน้ำเข้าและออก 9 ราย 45%
- ใช้ทั้ง 2 แบบผสมกัน 11 ราย 55%

ระบบป้องกันน้ำท่วม

- มี 17 ราย 85%
- ไม่มี 3 ราย 15%

สภาพที่ดินเดิมก่อนทำนาห้วย

- นาข้าว 9 ราย (45%)
- สวน 9 ราย (45%)
- บ่อปลา 1 ราย (5%)
- อื่นๆ 1 ราย (5%)

สภาพพื้นที่ค้ำเคียง

- ทำนา 10 ราย (50%)
- ทำสวน 7 ราย
- อื่นๆ 3 ราย

ระยะทางจากนาห้วยถึงสหกรณ์ 2.65 กม.

สภาพการเข้าออกจากแปลง

- ถนนดิน 12 ราย
- ถนนลูกรัง 5 ราย
- คอนกรีต 1 ราย
- ไม่มีถนน 2 ราย

สภาพดินในแปลง

- ดินเหนียว 17 ราย
- ดินร่วน 2 ราย
- ดินทราย
- ราย 1 ราย (วิหารแดง)

การรับรู้เรื่องความเป็นกรดเป็นด่างของดิน

- รู้ 3 ราย
- ไม่รู้ 17 ราย

ความคิดต่อจำนวนรอบที่ตัดถึง 6 รอบหรือไม่

- ได้ 2 ราย
- ไม่ได้ 18 ราย

กระบวนการผลิตอาจจะต้องดูรายบุคคล ว่าที่ได้ผลผลิตต่ำต้นทุนสูงในกระบวนการอาจจะไม่

การบริหารจัดการ

ความพึงพอใจในการเก็บเกี่ยวหญ้า

- พอใจ 16 ราย (80%)
- ไม่พอใจ 4 ราย (20%) เช่น ต้องรอนาน

ข้อควรปรับปรุง

- หาเครื่องตัด 10
- คู่มือเครื่องมือให้ดีขึ้น 10
- มีคนงานมาให้บริการให้มากพอ 3
- จัดคิวให้เป็นระบบ 3

อายุการตัด (ทุกคนรู้ว่าหญ้าอายุกี่วัน) 86.85 วัน/รอบ

ส่วนใหญ่รู้ว่าอายุการตัดที่เหมาะสม คือ 45 – 60 วัน

อุปสรรคในการตัดหญ้า

- ตัดไม่ได้ในฤดูฝน 15 ราย
- ไม่มีโรงเรือน

๕. จี๋ (๖๗๙๙๙๙) (๕๗๙.)

- ตัดแล้วตากไม่แห้ง
- เครื่องจักรเสีย

การเตรียมการก่อนการตัดหญ้า

- ถูปลูกดี กำจัดวัชพืช ป้องกันน้ำเข้า บนให้ได้ผลผลิต
- ถูปลูก วนน้ำออก กำจัดวัชพืช
- ติดตามพยากรณ์อากาศ
- บนไม่ให้ฝนตกให้ได้ปริมาณมาก

ปริมาณผลผลิตที่ได้ 2.5 รอบ/ปี

ผลผลิตต่อไร่ต่อรอบโดยเฉลี่ย

- ถูปลูกปกติ 38 ฟ่อน
- ถูปลูก 44 ฟ่อน

ความคิดเห็นต่อการทำนาหญ้า

- ดี 75 %
- ไม่ดี 25%

การทำนาหญ้าเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ (ที่ลุ่มน้ำท่วม)

- เป็น 70 %
- ไม่เป็น 30 %

ปัญหาอุปสรรคการทำนาหญ้า

- ฝนตกชุก
- วัชพืชมาก
- น้ำท่วม
- ถูปลูกนาโตช้า
- ขาดแคลนแรงงาน
- น้ำมันปื้มีราคาแพง
- สภาพแปลงไม่ดี เช่น ลุ่มๆ ดอนๆ

วิธีแก้ไขปัญหา

- วนน้ำออก
- งดตัดหญ้าในฤดูฝน
- คอยกำจัดวัชพืช
- ใช้แรงงานต่างด้าว

- ฤดูหนาวใช้ยาฉีดบำรุง
- ยกเลิกการทำนาหว่าน

จะทำนาหว่านต่อหรือไม่

- ทำต่อ 85%
- ไม่ทำต่อ 15% (น้ำท่วมตลอด ฝนตกบ่อย ไม่มีทุน)

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการ

บทบาท สมาชิก 65% กรรมการ 35%

บทบาทของสมาชิก

- ควรให้ความร่วมมือกับสหกรณ์
- สนับสนุนการดำเนินงาน
- ดูแลแปลงหญ้าให้มีคุณภาพ
- เสนอแนวคิดในการบริหารงาน

การเข้าร่วมประชุม

- เข้าร่วมทุกครั้ง 10 ราย (50%)
- เข้าร่วมบางครั้ง 9 ราย (45%)
- ไม่เคยเข้าร่วม 1 ราย (5%)

การแสดงความคิดเห็นในการประชุม

- มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น 16 ราย (80%)
- ไม่เคยมีส่วนรวม 4 ราย (20 %)

ข้อเสนอแนะการจัดสรรผลตอบแทน

- ไม่มีข้อเสนอแนะ 15 ราย
- อยากได้ผลตอบแทนในเวลาที่รวดเร็ว 2 ราย
- อยากได้ผลตอบแทนเพิ่ม 1 ราย
- อยากให้ตัดตามคิว 1 ราย
- จัดสรรผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรม 1 ราย

การบริหารการเงิน บัญชี

- ดี 16 ราย
- ไม่ดี 3 ราย
- ไม่ตอบ 1 ราย

การตลาด

- ดี 19 ราย

- ไม่ตอบ 1 ราย

งานเครื่องจักร

- ดี 19 ราย
- ไม่ตอบ 1 ราย

งานเก็บเกี่ยว

- ดี 19 ราย
- ไม่ตอบ 1 ราย

งานตรวจสอบ

- ดี 18 ราย
- ไม่ตอบ 2 ราย

เครื่องมือ/ปัจจัยที่ยังขาด

- โรงเรือนเก็บหญ้า 15 ราย
- เครื่องตัดหญ้า 4 ราย
- เครื่องพ่นยา 1 ราย

ปัจจัยที่ต้องการให้สหกรณ์สนับสนุน

- ปุ๋ย
- น้ำมัน
- ยาปราบวัชพืช
- โรงเก็บหญ้า
- ดันฟอล์ก

รูปแบบการสนับสนุน

- ให้เช่าปัจจัยการผลิต
- ให้มีแรงงานอย่างเพียงพอ (แรงงานสหกรณ์)
- ให้ความเป็นธรรมกับทุกคน
- ให้บริการเครื่องมือที่ดี
- สนับสนุนท่อนพันธุ์ราคาถูก

การรับรู้ต่อวิธีการเกณฑ์คัดเกรดและราคา

- ทราบ 16 ราย
- ไม่ทราบ 3 ราย
- ไม่ตอบ 1 ราย

ทิศทางการผลิตหญ้าของสหกรณ์

- สามารถขยายพื้นที่ได้ 7 ราย
- ผลผลิตดีมีคุณภาพ 8 ราย
- มีเครื่องมือดีขึ้น 3 ราย
- ไม่ตอบ 2 ราย

ความคาดหวังต่อการผลิตหญ้าของ สหกรณ์อีก 3 ปีข้างหน้า

- ตลาดยังไปได้ 19 ราย
- มีความขัดแย้งแต่ต้องทำต่อ 1 ราย

ข้อควรปรับปรุงของสหกรณ์ ควรปรับปรุง 12 ราย ไม่ค่อยปรับปรุง 8 ราย

ความต้องการในการจัดสวัสดิการของสมาชิก ต้องการ 9 ราย ไม่ต้องการ 11 ราย

ธุรกิจสหกรณ์ที่ต้องการให้ทำ ขยายปัจจัยการผลิต 13 ราย จัดสินเชื่อ 7 ราย

แนวทางการพัฒนา อบรมให้ความรู้เพิ่มกับสมาชิก กรรมการและเจ้าหน้าที่ 15 ราย

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทีมวิจัยนำมาจะเป็นการมองภาพรวมของข้อมูลทั้งหมดซึ่งไม่สามารถทำให้เห็นกระบวนการในการผลิตของสมาชิกได้อย่างชัดเจนจึงไม่สามารถจะวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิตได้ จึงมีการปรับในการสรุปข้อมูลใหม่ในครั้งต่อไป

(15) ประชุมทีมวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสมาชิกเรื่องแนวทางการผลิต ที่สหกรณ์ศรีปทุม วันที่ 13 กันยายน 2551

จากการประชุมทีมวิจัยครั้งที่ผ่านมามีการออกแบบตารางในการวิเคราะห์ข้อมูลของสมาชิกแต่ละรายโดยมีประเด็นในการทำตารางดังนี้

1. ต้นทุนในการผลิต
2. ผลผลิตของสมาชิกแต่ละราย

ตารางสรุปข้อมูลกระบวนการผลิตของสมาชิก

ฤดูปลูกที่ พฤศจิกายน-เมษายน													
สมาชิก		ชื่อสมาชิก											
การผลิต	ศุภวัชร	มานพ	ศิริพันธุ์	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พยุง	ศรีสุรางค์	ละมัย	สำรวย	สกล	สมริตย์	สมคิด
1.ต้นทุเรียน													
1.1.การเตรียมดิน													
- ไร่ดิน		นายมานพ	3,750	3,600	2,800	600	12,000	ไม่ได้แจ้ง	ไม่ได้แจ้ง	ไม่ได้แจ้ง			600
- ดินนา		ทำนาหญ้า			5,250		4,500	รายละเอียด	รายละเอียด	รายละเอียด		3,000	
- เกรตดิน		ต่อเนื่อง						ให้ข้อมูล	ให้ข้อมูล	ให้ข้อมูล			
- ไร่ทำเหือก	42,000	อีกบุคคล		2,400		1,000		รวมว่า ไร่	ขอรวมว่า	ขอรวมว่า			24,000
- กลบร่องส้ม	360,000	หนึ่งจึงไม่						คราดรูป	ดินนา ไร่ทำ	ไถดิน คำนวณ			9,000
- ไร่กลบ	36,000	ได้ทำการ						เหือก รวม	เหือก กลบ	มันเชื้อเพลิง			
- ไร่พรวน	24,000	เตรียมดิน						14,000 บาท	ร่องส้ม ไร่	คราดดิน			
- คำนวณเชื้อเพลิง		เองจึงไม่	1,500						พรวน คราด	รวม 11,890	1,100	2,970	1,350
- คัดวัชพืช		ทราบ	5,000						ดิน ไร่ทำ				
- ไร่ปั้นดิน		ข้อมูล	6,250						รวม		5,100	2,600	
- ไร่ดิน				2,400		1,000			13,000.-				
- ไร่คราด				7,200		1,200						600	
- ไร่คราดดิน													400

กฎปกติ พฤศจิกายน-เมษายน															
สมาชิก		ชื่อสมาชิก													
การผลิต	สุภวัชร	มานพ	ศิริชัย	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พยุง	ศรีสุรางค์	ละมัย	ลำรวย	สกล	สมรติย์	สมคิด	จำนง	สงัด
1.2 การหว่าน ท่อนพันธุ์															
- หว่านเอง (ไร่)		ไม่ได้หว่าน							15	10					10
- จ้างหว่าน (ไร่)															
ราคาไร่ละ (บาท)	120/300	ท่อนพันธุ์	35/350	24/450	25/500	10/450	30/300	50/500	35/90		17/282	20/450	10/500	30/100	
- จำนวนท่อน พันธุ์ที่ใช้หว่าน กก./ไร่	300	หญ้าเนือง	300	300	300	300	300	300	300	300		300	300		300
- วิธีการ/ขั้นตอน (บาท)		จากทำต่อ													
* ค่าสูบน้ำ		เนื่องจาก	1,750	2,400											
* หอบหญ้าไป หว่านในแปลง	18,000	คนอื่น	6,125	5,400	8,750	2,250	4,500	12,500	1,575	600	2,400	450	2,500	2,100	600
* ใช้ไม้รูปตัวที ราคาให้หญ้าจม	18,000		6,125	5,400	8,750	2,250	4,500	12,500	1,575	600	2,400	450	2,500	2,100	600
1.3 การดูแลแปลง															

กฎปกติ พฤศจิกายน-เมษายน													
สมาชิก		ชื่อสมาชิก											
การผลิต	สุภวัชร	มานพ	ศิริพันธุ์	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พยุง	ศรีสุรางค์	ละมัย	สำรวย	สกล	สมรดิษฐ์	สมคิด
* กำจัดวัชพืช		460		300	610	950	1,950	3,150	630	1,500	1,200	1,500	3,200
* ใส่ปุ๋ย		1,875	17,000										500
* ให้น้ำเข้าแปลง		130	1,250						200				5,400
* ค่าแรงงาน		150	350	150									520
- เทคนิคการดูแล อื่นๆ ในการทำนา													
* คอยดูแลเรื่อง หญ้าปน		✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓	
* ดูแลเรื่องน้ำใน แปลงนา		✓	✓	✓					✓			✓	
* ซ่อมบริเวณที่ ไม่มีหญ้าขึ้น										✓			
* ดูแลเรื่องปุ๋ย			✓	✓	✓			✓					
1.4 พื้นที่ในการ ทำนาหญ้า (ไร่)	120	10	25	24	35	10	30	50	30	10	17	20	10
													30
													4

ฤดูปกติ พฤติกรรม-เมษายน															
สมาชิก		ชื่อสมาชิก													
การผลิต	สุภาวัชร	มานพ	ศิริพันธุ์	จรัญ	วิไล	บุญรอบ	พวง	ศรีสุรางค์	ละมัย	ลำรวย	สกุล	สมริตย์	สมคิด	จำนง	สังกัด
2. ผลผลิต															
2.1 ปริมาณการผลิต (ฟ่อน)	8,240	496	3,400	937	2,919	45	3,874	2,328	2,933	292	845	422	0	3,770	
2.2 คุณภาพผลผลิต (ฟ่อน)															
- เกรด A	8,190	496	3,368	937	2,856		3,874	2,278	2,696	292	505	321	0	3,770	
- เกรด B								50			340		0		
- เกรด C	50		32		63	45			237			101	0		
รวม	8,240	496	3,400	937	2,919	45	3,874	2,328	2,933	292	845	422	0	3,770	0
2.3 ระยะเวลาในการตัด (วัน/รอบ)	90	97	120	90	90	90	90	60	60	90	45	70	0	60	65

- จากการพูดคุยมีประเด็นที่คุยจากตารางที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้คือ 1) ผลผลิตที่ได้
- 2) สภาพพื้นที่ ดังนั้นจึงได้มีการแยกแยะสภาพพื้นที่ของสมาชิกทั้งหมดออกมาได้ 3 รูปแบบคือ

3.1 กลุ่มที่พื้นที่เป็นร่องสัมาก่อนและมาทำนาหญ้า ประกอบด้วย

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต / ไร่
2547	ศุภวัชร	120	34
2547	วิไล	35	41
2547	จรัญ	24	
2550	มานพ	10	
2547	จำนงค์	30	62
2548	ละมัย	30	

3.2 กลุ่มที่ทำนาข้าวมาก่อนและมาทำนาหญ้า

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต / ไร่
2548	ตำรวจ	10	
2548	บุญรอบ	10	
2549	สมริตย์	20	
2550	สมคิด	10	
2550	ศรีสุรางค์	50	46 ฟ่อน / ไร่
2550	สกล	17	49 ฟ่อน / ไร่
2550	สังัด	4	

3.3 กลุ่มที่เป็นร่องสัมาก่อนและมาทำนาข้าวและเปลี่ยนมาทำนาหญ้า

ปีที่เริ่มผลิต	ชื่อสมาชิก	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	ปริมาณผลผลิต / ไร่
2548	พยุ่ง	30	64 ฟ่อน / ไร่
2548	ศิริณัฐ	25	68 ฟ่อน / ไร่

จากตารางการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ทำให้นำไปสู่การดูในรายละเอียดของสมาชิกอีกครั้งหนึ่งและประเด็นที่จะดูในรายละเอียดคือ 1) การดูแลกำจัดวัชพืช (ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพหญ้า) 2) รอบการตัดและการใส่ปุ๋ย โดยการเริ่มวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลของสมาชิกตามกลุ่มสภาพพื้นที่

(16) บันทึกการประชุมที่มวิจัยร่วมกับสมาชิกเพื่อสะท้อนข้อมูลและเติมเต็มข้อมูลร่วมกัน

วันที่ 7 ตุลาคม 2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

ประชุมสมาชิกเพื่อร่วมวิเคราะห์ห้ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของสมาชิกเองให้สมบูรณ์ และถูกต้อง โดยมีประเด็นที่จะคุยร่วมกันในวันนี้มีอยู่ 3 เรื่องคือ

1. การจัดคการพื้นที่ในการปลูกครั้งแรก
2. การกำจัดวัชพืช
3. การใส่ปุ๋ย

โดยการเริ่มวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลของ กำหนดงานพื้นที่ทั้งหมด 30 ไร่

สมาชิก	กำหนดงานพื้นที่
จำนวนพื้นที่	30 ไร่ ทำปี 48
ต้นทุนในการปรับพื้นที่	
ค่าเกรด	24,000
ค่าไถทำเทือก	9000
ค่าน้ำมัน	6000
ค่าน้ำมันวิดน้ำ	3000
ค่าแรง 2 วัน	800
รวม	42,800
เฉลี่ยไร่ละ	1,427
ค่าท่อนพันธุ์ (ก.ก. 2 บาท)	18,000
ค่าจ้างหว่าน ไร่ละ 500 บาท	15,000
รวม	33,000
เฉลี่ยไร่ละ	1,100
ช่วงดูแล	
7-8วันปล่อยน้ำทิ้ง	
อีก 15 วัน กำจัดวัชพืช	
● ค่าวัชพืชอันมิก ของละ 110 บาทไร่ละ 10 บาท	ฉีดบริเวณที่มีหญ้า 300
● ค่าจ้างฉีดไร่ละ 40 บาท	1,200
อีก 4-5 วัน หว่านปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยยูเรีย ไร่ละ 10 ก.ก.	1,800
- ค่าวิดน้ำ ไร่ละ 2 ลิตร ปี48 ลิตรละ 18	1,080

สมาชิก	กำหนดจำนวน
บาท	
- ค่าจ้างหว่าน (หวานเอง) ลูกละ 40 บาท	240
อีกไม่เกิน 10 วันปล่อยน้ำแห้ง (รอให้หญ้า กินปุ๋ยก่อน) คอยดูแลกำจัดวัชพืช - ค่าจ้างวิดน้ำ(ทำเอง)	800
ค่าตัดหญ้า	1800 (คิดค่าตัดเป็นไร่)
รวมต้นทุนทั้งสิ้น	83,020 บาท เตรียมดิน 42,800 บาท ท่อนพันธุ์ 33,000 บาท ดูแล – ตัด 7,220 บาท
ผลผลิต	30 ฟ่อนต่อไร่ 900 ฟ่อน ราคาปี 48 ฟ่อนละ 35 บาท รวม 31,500 บาท
ตัดครั้งที่ 2	40 ฟ่อนต่อไร่ 1200 ฟ่อนๆละ 35 บาท รวม 42,000 บาท ● เพิ่มการใส่ปุ๋ยอีกหนึ่งครั้ง 15 ก.ก.ต่อ ไร่ = 150 บาท * 30 ไร่ 4,500 บาท ● ค่าจ้างหว่านปุ๋ย 9 ลูก * 40 บาท = 360 บาท ● ค่าวิดน้ำ ไร่ละ 100 บาท = 3000 บาท
ต้นทุนดูแลครั้งที่ 2	16,280 บาท รายได้ครั้งที่ 2 = 42,000 บาท
ตัดครั้งที่ 3	60 ฟ่อน 1,800 * 35 บาท ได้ 63,000 บาท ต้นทุน 16,280 บาท เหลือสุทธิ 46,720 บาท ได้กำไรรวม 30 ไร่ 20,920 บาท (ใช้เวลา 6

สมาชิก	ก้านันจ้านงค์
	เดือน)

จากข้อมูลสถานการณ์เป็นอย่างนี้รับได้ไหม กับการลงทุนครั้งแรกกว่าจะคืนทุนก็รุ่นที่ 4 ในอนาคตก็ต่ออย่างไรต่อ (เกษตรกรรับได้ถ้าฝนไม่ตกอย่างปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคคือเรื่องฝนเราจะจัดการต่ออย่างไร) ถ้าแล้งฝนเราไม่กลัวสามารถวิดน้ำในคลองได้ตลอดเวลา เพราะนาห้วยไม่ต้องการน้ำมากเพียงแค่ว่าใช้ละลายปุ๋ยเท่านั้น ถ้าได้ผลผลิต 60 ฟ่อนก็หรูแล้ว ทีมประสานงานจึงได้ทดลองเปรียบเทียบผลผลิตว่าแค่ไหนที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้

ปี 2551 สมาชิกได้ราคาหญ้าฟ่อนละ 46 บาท

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ทำสวนส้มและมาทำนาข้าว และเปลี่ยนมาทำนาหญ้า (กรณี ศิริรัฐ ทำ 25 ไร่)

รายการต้นทุน	จำนวนเงิน
ค่าปุ๋ย	8,840 บาท
ค่าน้ำมันวิดน้ำ	2,500 บาท
ค่าจ้างหว่าน	600 บาท
ค่ากำจัดวัชพืช	2000 บาท
รวมต้นทุน 25 ไร่	13,410 บาท
เฉลี่ยไร่ละ	558 บาท
ผลผลิตที่ได้ 55 ฟ่อน / ไร่ * 40 บาท	2,200 บาท
กำไรต่อไร่	1,642 บาท
กำไรต่อรุ่น 25 ไร่ * 1,642 บาท	41,050 บาท
ระยะเวลาในการผลิตรวม 3 เดือน (20 มกราคม – เมษายน 51)	

(17) บันทึกการติดตามสนับสนุนงานโครงการนาหญ้าแพงโกล่า ประชุมที่มวิชัยและสมาชิก

วันที่ 27 ตุลาคม 2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

ผู้เข้าร่วมประชุม

ทีมวิชัย (จ้านง สุภาวิชัย บุญรอบ ละมัย)

สมาชิก 3 ราย

ประเด็นการพูดคุย

จากการพูดคุยครั้งที่แล้วสภาพพื้นที่ที่ทำนาหญา มีอยู่ด้วยกัน 3 รูปแบบคือ 1) ร่องสั้มา เป็นนาหญา 2) นาข้าวมาเป็นนาหญา 3) ร่องสั้มาเป็นนาข้างและมาเป็นนาฟหญา พบว่า รูปแบบที่ 3 จะได้ผลผลิตที่ดีกว่าพื้นที่แบบที่ 1 และ 2

รูปแบบที่ 1 มีการลงทุนที่สูงในการทำในรุ่นแรก (กรณีก้านนงค์ คิดที่ปี 48) จากการคิด ต้นทุนก็ยังขาดทุนอยู่ ปีที่ 2 จะเป็นเรื่องของการดูแล ในรุ่นนี้ พี่สนธิทบทวนข้อมูลที่มีการคำนวณ กันในครั้งที่แล้วของก้านนงค์

ก้านนงค์บอกว่าตอนนี้ทุกซ์หนักคือเรื่องฝน

คราวที่แล้วถามว่าถ้าทำได้ 2 ครั้ง จะอยู่ได้ไหมถ้าคิดอย่างเลวร้ายที่สุด เกษตรบอกว่าคิด หนักถึงแม้จะเป็นอาชีพเสริม แต่ถ้าได้ปริมาณน้อยแต่ได้หลายรอบจะดีกว่า ซึ่งเกษตรกรมองว่าปี หนึ่งอย่างน้อยต้องให้ได้อย่างน้อยปีละ 4 รุ่น มีการเปรียบเทียบผลผลิตดังนี้

ถ้าได้ผลผลิต	60	ฟ่อน / ไร่ (ก็รู้แล้ว)
ราคา ณ ปัจจุบันที่สมาชิกได้จากสหกรณ์	46	บาท / ฟ่อน
รายรับจะได้	2,760	บาท
ต้นทุน	543	บาท / ไร่
กำไร	2,217	บาท

ลองเปรียบเทียบรายได้จากการทำ 2 รุ่น ในกรณีทำนาหญา 10 ไร่, 20 ไร่, 30 ไร่

จำนวนพื้นที่	รายได้	ทำ 2 รุ่น
10ไร่	22,170	44,340
20ไร่	44,340	88,680
30ไร่	66,510	133,020

(18) บันทึกการประชุมโครงการวิจัยนาหญาศรีปทุม กิจกรรม การถอดบทเรียนการบริหารจัดการ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม วันที่ 9 ธันวาคม 2551 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

ผู้เข้าร่วม

- ทีมวิจัย 3 คน (ก้านนงค์ , พี่จัญ , น้ารอบ , พี่ศุภวัชร)
- ที่ปรึกษา 1 คน (ผู้พัน ศิรณัฐ)
- สมาชิกทำนาหญา 4 คน (สมริศย์ , วิไล , ศาคร , วาสนา)
- พี่เลี้ยง 1 คน (พี่ตุ๊ก)

บททวนการทำงานที่ผ่านมา โดยระดมความคิดจากผู้เข้าร่วมประชุม

จากที่เรามาคุยกันบ่อยเราต้องการอะไร / เป้าหมายของเราคืออะไร

- ต้องการหาวิธีการพัฒนาคุณภาพหญ้าของสหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพหญ้านั้นคือ
 - ต้นทุนการผลิตหญ้าต่ำ
 - รอบการผลิตในรอบ 1 ปี (ปีละ 6 รอบ) 2 เดือน / ครั้ง
 - หญ้าเกรด A (สี , กลิ่น , ความชื้นไม่เกิน 15 % , โปรตีน , ฟอสเฟต)

การที่คุณภาพหญ้าจะดีขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง

1. สภาพพื้นที่

- แผนที่แปลงสมาชิก มีด้วยกัน 3 แบบ
 - เป็นนามาก่อนและมาเป็นนาหญ้า
 - เป็นสวนส้มและมาเป็นนาหญ้า
 - เป็นสวนส้มและมาเป็นนาข้าวและมาเป็นนาหญ้า (สภาพพื้นที่ที่จะมีคันล้อมจะไม่ประสบปัญหาเรื่องน้ำมากนัก และที่ทำนามาก่อนจะช่วยในเรื่องของการปรับสภาพพื้นที่ให้สม่ำเสมอทำให้ได้ผลผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วย)

ถ้าจะจัดการกับสภาพพื้นที่ก็ต้องดูเรื่องคันล้อม และการปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบ

2. เจ้าของแปลง (การดูแลรักษา)

- สำรวจ สัมภาษณ์ การทำนาของสมาชิก ว่าทำนาหญ้าอย่างไร วิธีการทำ จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรค จากการศึกษาการทำไม่ยาก การดูแลก็ง่าย
- การใช้ปุ๋ยใช้ยา
- ต้นทุนการผลิต / ผลผลิต ซึ่งจากการศึกษานั้นการลงทุนการปรับพื้นที่ใช้ต้นทุนสูง การดูแลรักษา

ในระยะต่อไปอาจจะมาทดลองการทำแบบชีวภาพ ใช้ปุ๋ยที่แตกต่างกัน ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยจี้ไก่เกล็ด

3. การจัดการของสหกรณ์ คนที่เกี่ยวข้องมีด้วยกัน 3 ส่วน คือ สมาชิกผู้ปลูกหญ้า ,

กรรมการบริหารงานสหกรณ์ , ทีมงานเจ้าหน้าที่ คณงาน ฝ่ายลงมือทำ ซึ่งจะต้องมาดูแลแต่ละส่วนร่วมกัน ซึ่งวันนี้จะเป็นการมาพูดคุยเรื่องการจัดการสหกรณ์ต้องพัฒนา ปรับปรุง หรือต้องเสริมเรื่องอะไรบ้าง

ทบทวนประเด็นในการพูดคุยเรื่องการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับนาหมื่นว่ามีเรื่องอะไรอยู่บ้างที่เกี่ยวข้อง และในแต่ละเรื่องมีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีเรื่องอะไรที่ทำได้คืออยู่แล้ว หรือมีอะไรที่ต้องปรับปรุง

- การตั้งกลุ่ม / คน การบริหารจัดการ (แต่ละส่วนมีบทบาทอย่างไร)
 - สมาชิก
 - กรรมการ (ฝ่ายตรวจสอบ)
 - เจ้าหน้าที่ / คนงาน
- ทุน
 - เงินจ้างเจ้าหน้าที่ , คนงาน
 - ซื้ออุปกรณ์ เครื่องจักร ซ่อมแซม น้ำมัน
 - จัดหาปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย) ขายให้สมาชิก
 - หุ่น
 - การเงินบัญชี
 - การจ่ายค่าหญ้าให้สมาชิก
- ตลาด
 - การขาย (หาตลาด ต่อรองราคา)
- การเก็บเกี่ยวผลผลิต
 - เวลาในการเก็บเกี่ยว
 - คุณภาพหญ้า เกณฑ์/วิธีการจัดสรรผลตอบแทนให้สมาชิก (ค่าหญ้า) ปั่นผลหุ่น
 - การจัดเก็บผลผลิต (โรงเรือน , การดูแลผลผลิต , การส่งของลูกค้า)
 - การจัดหา , การดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักร , การใช้งาน
- สวัสดิการ

ประเด็นพูดคุย

“ทุน”

แหล่งที่มาของทุน (สหกรณ์จัดตั้งตั้งแต่ปี 2548)

- หุ่นของสมาชิก ปัจจุบัน มีสมาชิก 97 ราย ลาออก 3 ราย เหลือ 94 ราย มีเงินหุ่น 64,962 บาท (หุ่นละ 10 บาท) สมาชิกต้องถือหุ่นไม่ต่ำกว่า 10 หุ่น
- เครื่องจักร (ทุนที่รับการสนับสนุนจากราชการ งบผู้ว่า CEO)

- กลุ่มวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นมาเพื่อซื้อเครื่องจักร (สมาชิกสหกรณ์) กู้เงินจาก ธกส. เพื่อซื้อเครื่องจักร จำนวน 500,000 บาท ปี 50 เหลือเงินต้น 308,884 บาท และกู้เพิ่ม 150,000 บาท ปี 51 ชำระคืน 40,000 บาท เหลือ 400,000 บาท
- กำไรจากการขายหญ้า ตัดเข้าสหกรณ์ ฟ่อนละ 30 บาท

เงินออกทางไหน

- ค่าแรง ค่าจ้าง
- ค่าน้ำมัน
- ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร อุปกรณ์
- เงินปันผลสมาชิก
- ค่าใช้จ่ายสำนักงาน (ค่าน้ำ , ค่าไฟ, ค่าโทรศัพท์ , ค่าจัดประชุมค่าตอบแทน)
- จัดซื้อเครื่องจักร
- ค่าใช้จ่ายร้านค้า (ค่าน้ำ , ค่าจ้าง)
- ใช้นี้

แนวทาง

- สหกรณ์ทำธุรกิจด้านอื่นๆเสริมไม่ได้พึ่งนาหญ้าอย่างเดียว และจะทำธุรกิจกับสมาชิกอย่างไร
- พัฒนาความคิดความรู้ของสมาชิกเรื่องสหกรณ์ , การพึ่งตนเอง พึ่งกันเอง

การตลาด

- จำกัดปริมาณลูกค้าขาจร
- ปัญหาหญ้าไม่พอตลาด

แนวทางการจัดการ

- รักษาลูกค้าหลักๆก่อน
- เปิดร้านค้าทุกวันเพื่อรับแจ้งเรื่องการซื้อขายหญ้า

ระยะสั้น

- ปรับสภาพพื้นที่ใหม่ซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย
- ต้องเร่งรอบการผลิต
- ปลูกยา ระบบชีวภาพ .
- เพิ่มต้นทุน
- ดิน

ระยะยาว

- เพิ่มพื้นที่ทำนาหญ้า(สมาชิกเดิมขยายพื้นที่)
- เพิ่มสมาชิกใหม่ (ทำธุรกิจอื่น เช่น ร้านค้า , ปลูกยา)

การเก็บเกี่ยว และการจัดการผลผลิต

เจ้าของแปลง

15. เข้ามาแจ้งกรรมการฝ่ายผลิต (พิจรณาคุมทิว)
16. เตรียมแปลงให้แห้ง / กำจัดวัชพืช (ผลกระทบเครื่องจักร)

ฝ่ายการผลิต (กรรมการ , คนงาน)

- ดูแลเครื่องจักร
- ดูแลคนงาน
 - ทำคู่มือปฏิบัติงานของคนงาน
 - ประชุมคนงานสม่ำเสมอ
 - คนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร
 - คนงาน / คนแบก / คนขน จ่ายค่าแรงทุกวันจันทร์คิดค่าแรงเป็นรายวัน
- ดูแลผลผลิต (ปริมาณ , คุณภาพ)

เกณฑ์การกำหนดราคา จะใช้ที่ประชุมเป็นผู้กำหนดราคาตามสถานการณ์
การอัดฟ่อน จะเน้นไม้แน่นอยู่ที่คนขับจะมีการปรับล้อคในการอัดที่ตัวเครื่องจักร

(19) บันทึกการประชุมทีมวิจัยโครงการวิจัย โครงการหญ้าแฝงโกล่าศรีปทุม เวทีสรุปผล
โครงการวิจัยระยะที่ 1 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 ณ สหกรณ์ปศุสัตว์ศรีปทุม

ผู้เข้าร่วมประชุม

- ทีมวิจัย (นายจำนง , จรัญ , กบ , พิศุภวัชร , น้ารอบ , ผู้พันแอ๊ด , น้าประกอบ)
- ทีมศูนย์ประสานงาน 2 คน

กระบวนการทบทวน / สรุปผลโครงการวิจัยระยะที่ 1

พูดคุยประเด็นที่จะทำการถอดบทเรียน

4. ได้รู้คำตอบอะไรบ้าง
5. ทิศทางการพัฒนาหญ้าแฝงโกล่า
6. ถ้าจะทำวิจัยต่อจะมีแนวทางอย่างไรต่อ
7. บทบาทในการทำงานวิจัย (ทีมวิจัย , พี่เลี้ยง , ทีมศูนย์ประสานงาน)

ชวนทีมวิจัยทบทวนชื่อโครงการว่าโครงการชื่ออะไรซึ่งมีคำที่น่าสนใจอยู่ 2 คำ

- 3 การผลิตหญ้าแฝงโกล่าคุณภาพ
- 4 ระบบสหกรณ์ ปศุสัตว์ศรีปทุม

ทบทวนวัตถุประสงค์โครงการวิจัย / สิ่งที่ยากระ

4. ประสบการณ์บทเรียนการทำนาหญาของสมาชิก ที่ผ่านมา

- ความคิด , แรงจูงใจ , ความคาดหวังต่อการทำนาหญา
- บทเรียนการผลิตของสมาชิกและขั้นตอนที่สหกรณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง (ต้นทุน , รายรับ , ขั้นตอนวิธีการผลิต , ผลผลิต , ปัญหาอุปสรรค , สภาพพื้นที่ / สภาพแปลง)

(อยากู่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะได้หญาแพงโกล่าที่มีคุณภาพ (อาข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน)

5. อยากูว่าสหกรณ์บริหารจัดการอย่างไร เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการของสหกรณ์ (การผลิต / การขยาย การตลาด บทบาทกรรมการ สมาชิก พนักงาน)

6. เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำนาหญาของเกษตรกร

7. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการทำนาหญาในพื้นที่

ทีมวิจัยพูดถึงแนวทางการทำวิจัยในระยะต่อไปว่าการทำนาหญานั้นจะมีปัญหาอุปสรรคในช่วงหน้าฝน ก็คิดว่าจะทำอย่างไรจะสามารถผลิตหญาในช่วงฤดูฝนได้อย่างไร พิศุภวัชร การทำนวัตกรรมการต้องสามารถทำให้สามารถทำในเชิงพานิชได้ เพราะเราผลิตเพื่อขาย

ที่สันติทาความเข้าใจสามารถทำเป็นเรื่องวัสดุอุปกรณ์แต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องกรอบงบประมาณซึ่งก็ไม่สูงมากนัก ถ้าคิดว่างบประมาณลักษณะนี้นั้นน้อยก็อาจจะต้องมาคิดว่าเราจะสามารถเชื่อมโยงตรงส่วนใดได้บ้างในการทำงานร่วมกัน

งานระยะแรกเป็นการททวนงานเดิมว่าเรามีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไรเพื่อหาแนวทางที่จะพัฒนาต่อได้อย่างไรบ้าง

งานวิจัยระยะที่ 1 เราได้คำตอบอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ที่ 1 จะทำอย่างไรจึงจะได้หญาแพงโกล่าที่มีคุณภาพ

แนวทางที่ 1 การปรับปรุงหรือพัฒนาแปลงนาหญาของสมาชิก (ต้องดูเงื่อนไขความเหมาะสมของสมาชิกว่าเป็นอย่างไร วิธีการ

- a. พื้นที่ไม่ราบเรียบเป็นพื้นที่สวนมาก่อน ต้องมีการปรับสภาพพื้นที่แปลงให้เรียบและได้ระดับ วิธีการทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสภาพของสมาชิก
 - ปรับเปลี่ยนมาทำนาสัก 2 รอบก่อนและกลับมาทำนาหญาใหม่
 - ทยอยทำนาที่ละส่วนถ้าเป็นแปลงใหญ่ ข้อดี เพื่อเก็บพันธ์หญาที่จะทำให้อุ่นต่อไป , ทำให้มีทุนหมุนเวียนในการลงทุน
 - ในช่วงฤดูฝนควรมีการปรับเปลี่ยนที่ลุ่มมาทำนาข้าว เพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี

แนวทางที่ 2 การปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอนการทำนาหญาของสมาชิก

2.1 ปรับปรุงวิธีการกำจัดวัชพืช ต้องดูแลใส่ใจการกำจัดวัชพืชให้มากขึ้น

วิธีการ

- ช่วงปลูกครั้งแรก ควรมีการฉีดยาคุมฆ่าหญ้าหลังจากปล่อยน้ำแห้ง (ต้อง ทดลอง)
- ก่อนและหลังเก็บเกี่ยวควรรีบกำจัดวัชพืชในแปลงที่พบเห็นโดยการถอนออก และใช้ยากำจัดหยอดเฉพาะที่ กรณีที่ขึ้นเป็นกอ

2.2 ปรับปรุงวิธีการใช้ปุ๋ยของสมาชิก

วิธีการ

- ในการเตรียมดินสำหรับปลูกครั้งแรกควรมีการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ ก่อนทำเทือกเป็นการรองพื้นเพื่อให้ดินมีอินทรีย์วัตถุมากขึ้น
- หลังปลูกตอนวิดน้ำเข้าแปลงควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำใส่พร้อมกับตอนวิดน้ำ (แหล่งปุ๋ยอินทรีย์น้ำ คือ ทำเอง ไปหาตามฟาร์มปศุสัตว์)
- ก่อนตัด 15 วัน ควรเสริมโปรตีนของหญ้าโดยใช้ปุ๋ยยูเรียหว่านบางๆประมาณ 10 – 15 ก.ก. / ไร่

แนวทางที่ 3 การปรับปรุงการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ในช่วงฤดูฝน)

- 4.1 ปรับกระบวนการผลิตจากนาหญาเป็นนาข้าว
- 4.2 รับผิดชอบและรับขนาดากบนถนน (เงื่อนไข ต้องมีแดด , คนงานจ้างเหมา)
- 4.3 งคตัด ปล่อยไว้นานกว่าจะตัดได้
- 4.4 ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการอบแห้งหญ้า
 - ทำโรงเรือนอบแห้ง (ตี / อ้อในโรง)
 - ทำตู้อบหญ้า (เข้าตู้อบ)

แนวทางที่ 4 การส่งเสริมการปลูกหญ้าแบบประณีต 5 ไร่ / ราย แต่ให้รู้ทั้งระบบเพื่อให้หญ้ามี ประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

- 4.1 การพัฒนาให้เห็นทั้งระบบในการทำนาหญา “การทำแปลงสาธิต”
 - 4.1.1 การปรับสภาพพื้นที่
 - 4.1.2 การเตรียมดิน
 - 4.1.3 การดูแล
 - 4.1.4 การใส่ปุ๋ย

วัตถุประสงค์ที่ 2 จะทำอย่างไรจึงจะพัฒนาระบบบริหารจัดการของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การผลิตหุ้ที่มีคุณภาพ (การผลิต / การขยาย การตลาด บทบาทกรรมการ สมาชิก พนักงานฯ)

สิ่งที่ทำมาแล้ว

- มีการจัดหาปุ๋ยมาขายเชื่อให้กับสมาชิก
- มีการจัดหาเครื่องจักรเพิ่มเติม
- มีการจัดหาแรงงานให้
- หาดตลาดให้
- ทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพหุ้
- วางระเบียบในการคัดเกรดหุ้
- วางระเบียบในการใช้เครื่องจักร
- วางระเบียบในการทำงาน

จุดแข็ง • มีสินค้า (หุ้) ที่มีคุณภาพ • เครื่องจักรเครื่องมือพร้อมใช้งาน • คณะกรรมการมีความสามัคคี • มีระบบการจัดการที่ดี (การเงิน / บัญชี , ระบบตรวจสอบ , สต็อกสินค้า) • ผลประกอบการมีกำไร • มีองค์กรทางการเงินของตัวเองรองรับ • มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน	จุดอ่อน • ยังไม่สามารถผลิตหุ้ได้ตามความต้องการของลูกค้า • ปัญหาคุณภาพคนงาน (ความรับผิดชอบ) • ยังขาดระบบในการควบคุมกำกับการทำงานของคนงาน
SWOT	
โอกาส • มีตลาดรองรับ / ใกล้เคียง • มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์เป็นที่เลี้ยง / ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ปากช่องช่วยซื้อหุ้ช่วยด้านวิชาการ ให้ยืมเครื่องจักร • มีสถาบันวิชาชีพในพื้นที่ (แต่ยังไม่ได้เชื่อมโยง	ปัญหาอุปสรรค • ดินฟ้าอากาศไม่แน่นอน (ฝนตก น้ำท่วม) • ขาดแหล่งทุนภายนอกสนับสนุน

(20) สรุปบทเรียนต่อวันที่ 28 มีนาคม 2552

วันนี้ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย น้ารอบ ผู้พันศิริณัฐ พี่สุภวัชร พี่จรัญ พี่สาคร ทีมประสานงานเริ่มจากการให้ทีมวิจัยได้ทบทวนประเด็นที่ได้พูดคุยกันไปครั้งที่ผ่านมา โดยให้ทีมวิจัยเป็นคนทบทวนให้ฟังกันเอง แต่ในช่วงแรกจะต้องใช้เวลาในการระลึกความทรงจำกันหน่อยเนื่องจากเว้นระยะห่างจากครั้งที่แล้วไปนาน

ส่วนประเด็นที่จะพูดคุยกันในวันนี้ประกอบด้วย

- คำตอบจากการวิจัยในเรื่องการบริหารจัดการ
 - ทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านแพ่งโกล่า
 - ถ้าจะทำงานวิจัยต่อไปจะมีแนวทางการทำงานอย่างไร
 - บทบาทในการทำงานวิจัยในระยะต่อไป
 - ทีมวิจัย
 - ทีมพี่เลี้ยง
 - ศูนย์ประสานงาน
-
- คำตอบจากการวิจัยในเรื่องการบริหารจัดการ
- จากประเด็นจุดอ่อนของสหกรณ์
- ในส่วนเรื่องการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับคน ซึ่งสหกรณ์ไม่เหมือนระบบราชการซึ่งมีแรงจูงใจเรื่องระบบสวัสดิการ, การเลื่อนขั้น, ซึ่งสหกรณ์ของเราได้ค่าจ้างปีนรายวัน ซึ่งเราควรจะต้องคิดว่าเราจะพัฒนาการทำงานอย่างไรให้คนรักองค์กร เช่น การจัดระบบแรงจูงใจให้กับคนงาน (โบนัส, การเปิดหูเปิดตาไปดูองค์กรอื่นๆบ้าง, การอบรมให้ความคิด)
- ยกตัวอย่างระบบฟาร์ม เช่น คนงานเป็นผู้ควบคุมดูแลฟาร์ม และมี เบร์เซ็นการตายต่ำเค้าก็จะได้ส่วนแบ่งจากการขายผลผลิต การจัดการเล้าดี พอสิ้นปีก็จะมีโบนัสให้ ก็จะทำให้เค้าอยากอยู่กับบริษัท
- ทีมประสานงานให้ข้อเสนอแนะว่า วิธีการสร้างแรงจูงใจมีหลายอย่าง เช่น การชมเชย การให้รางวัลประจำปี และสร้างแรงจูงใจคนที่ไม่มีดีเท่าไรให้เค้ามีความรักในองค์กรมากขึ้นจะทำอย่างไร

แหล่งทุนภายนอก

เรื่องแหล่งทุนภายนอก จริงๆแล้วระบบสหกรณ์เค้ามีทุนสนับสนุนในการพัฒนาระบบสหกรณ์ แต่ส่วนมากที่ได้ก็จะเป็นสหกรณ์ใหญ่ แต่สหกรณ์เล็กๆ ก็ยังไม่สามารถที่จะได้ทุนมาเพื่อพัฒนาสหกรณ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 จะทำอย่างไรจึงจะพัฒนาระบบบริหารจัดการของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การผลิตผลที่มีคุณภาพ

แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการของสหกรณ์

แนวทางที่ 1 การเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น วิทยาลัยการอาชีพหนองแค วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต

แนวทางที่ 2 พัฒนาระบบการจัดการ เช่น

คนงาน

2.1 ระบบการทำงานของคนงาน มีการประชุมคนงานอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำทุก 15 วัน (ที่ผ่านมามีบางครั้งช่วงงานยุ่งก็จะไม่ได้คุย บางครั้งผู้บริหารก็ไม่ว่าง) มีกรรมกรรับผิดชอบชัดเจน

2.2 คู่มือปฏิบัติงาน / การตรวจสอบ มีกรรมกรรับผิดชอบชัดเจน

2.3 จัดทำตารางการปรนนิบัติบำรุงเครื่องมือเครื่องจักรและมีกรรมกรตรวจสอบที่ชัดเจน

2.4 สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน (โบนัส , รางวัล , การดูงานนอกสถานที่)

กรรมการ

2.5 การอบรม กรรมการตอนนี้ที่ยังทำนาอยู่ตอนนี้มีอยู่ไม่กี่คน คนที่ไม่ได้ทำนาหญ้าก็จะยังไม่เห็นความสำคัญของสหกรณ์ แต่ก็ยังมีส่วนอื่นที่กรรมการส่วนอื่นยังทำได้ เช่น ร้านค้าชุมชน

เรื่องวิสัยทัศน์ของแต่ละคนที่เป็นกรรมการก็ไม่เหมือนกัน การศึกษาดูงานก็มีส่วนสำคัญ เช่น ไปดูสหกรณ์อื่นหรือกลุ่มชุมชนที่ทำงานประสบความสำเร็จที่ได้มีระบบบริหารจัดการที่ดี และประสบความสำเร็จที่มีขนาดและสถานะใกล้เคียงกับสหกรณ์ศรีปทุม โดยเน้นการเพิ่มความรู้และพัฒนาวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการ เพื่อที่จะกลับมาพัฒนางานของสหกรณ์ในระยะต่อไป อาจจะเป็นช่วงเดือน มิถุนายน ก่อนปิดบัญชีสหกรณ์

2.6 การสัมมนาเป็นประเด็นเรื่องที่น่าสนใจ

สมาชิกสหกรณ์

2.7 การสำรวจความต้องการสินค้าของสมาชิก และความสามารถในการชำระคืน

2.8 การสำรวจความต้องการในการมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมของสหกรณ์

2.9 การขยายจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ฯ เพิ่ม

2.9.1 สมาชิกเก่าชักจูง บอกต่อ

2.9.2 วิทย์ชุมชนเสียงตามสาย